

POROČILO O DELU ZA LETO 1986

URP: RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA

C6 - 0602 - 506 - 87

Ljubljana, december 1987

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI
Ljubljana, Trg francoske revolucije 7

1. URP/RP: RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA
C6 - 0602

2. Programski sklop: GEOGRAFSKI PROBLEMI URBANIZACIJE NA
NARODNOSTNEM OBMOČJU PREKMURJA, SLOVENSKE ISTRE, V
ZAMEJSTVU IN V OBMOČJIH SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA
506 - 87

3. Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

4. Koordinator: mag. Rado Genorio

5. in 6.: Tematski sklop:

1. Narodnostni vidik geografskega proučevanja urbanizacije
v Prekmurju in Slovenski Istri/Prostorska in socialna
mobilnost pripadnikov italijanske narodnosti

Nosilec: Peter Repolusk

Sodelavci: Tatjana Ogrinc, Božena Antonič, Ivo Piry

Predmetna oznaka: socialna geografija, etnična geografija,
Slovenska Istra, italijanska narodnost, regionalni razvoj,
prostorska in socialna mobilnost, sociodemografija, pose-
litev

2. Gravitacijsko zaledje dijakov Slovenske gimnazije v
Celovcu in socialna sestava njihovih družin v šolskem
letu 1986/87

Nosilec: Božena Antonič

Sodelavci: dr. Reginald Vospernik, mag. Rado Genorio

Predmetna oznaka: socialna geografija, etnična geografija,
poselitev, narodna manjšina, Koroška, sociodemografija,
Slovenci v Avstriji.

3. Socialnogeografska proučevanja slovenskega izseljenstva
v metropolitanskih območjih prekomorskih dežel - Cordoba

Nosilec: mag.Rado Genorio

Sodelavci: dr.Vladimir Klemenčič, Anton Govednik, Irena
Papež

Predmetna oznaka: slovensko izseljenstvo, socialna geogra-
fija, etnična geografija, demogeografija, urbana geografi-
ja, poselitev, Cordoba, Slovenci v Argentini.

7. Financer: RSS : 23.011.002.- din

Datum: 15.12.1987

Koordinator:

mag.Rado Genorio

Direktor:

mag.Rado Genorio

GEOGRAFSKI PROBLEMI URBANIZACIJE NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU PREKMURJA, SLOVENSKE ISTRE, V ZAMEJSTVU IN V OBMOČJIH SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA

Povzetek

Raziskave programskega sklopa skušajo s poenoteno metodologijo in socialnogeografskimi izhodišči ugotoviti strukturne spremembe v treh različnih situacijah etnične različnosti. Pri prvem sklopu posamezni parametri nazorno pokažejo spremembe v strukturi in poselitvi na narodnostno mešanem območju Istre. Ciljna skupina je bila tisti del italijanske populacije, ki se je vključila v sodobne tokove urbanizacije v regiji. Proučevanje regionalnega in socialnega porekla dijakov slovenske gimnazije v Celovcu je pokazalo, da se gravitacijsko zaledje, razen v primeru Ziljske doline ni bistveno zožilo, čeprav je število dijakov v zadnjih sedmih letih upadlo za 19,5 %. Proces tradicionalnega preslojevanja prebivalstva iz kmečkih v nekmečke poklice se je v zadnjih letih povsem zaustavil, pač pa je zaznaven premik iz enih neagrarnih dejavnosti v druge. Socialnogeografsko proučevanje slovenskega izseljenstva v Argentini je potekalo na primeru etnične naselbine v Cordobi. S podrobno analizo socialnogeografskih parametrov razvoja je bilo ugotovljeno, da gre za klasično naselbino delavcev, v kateri je šele drugi generaciji uspel dvig na socialni lestvici. Ker se kasneje številčno ni okrepila, dobiva poteze globalnih argentinskih prilik. Ob tem je bilo podrobno obdelano tudi vključevanje naselbine v delavsko gibanje Argentine med obema vojnama.

GEOGRAPHICAL PROBLEMS OF URBANIZATION IN NATIONALLY MIXED
AREAS OF PREKMURJE, SLOVENE ISTRIA, ABROAD, AND IN AREAS
WITH SLOVENE EMIGRANT POPULATION

Summary

The studies in this research program attempt to determine structural changes in three different situations of ethnic diversity, applying a unified methodology and taking a social geographic standpoint. Under the first program individual parameters clearly show changes in structure and migration in nationally mixed areas of Istria. The target group was that portion of the Italian population included in contemporary flows as a result of urbanization in the region. Research into the regional and social origins of students at a Slovene gymnasium in Celovec showed that the gravitational hinterland, except in the case of Ziljska Valley, has not fundamentally narrowed, although the number of students in the last seven years has fallen by 19,5 %. The process of traditional restructuring of the population from farming to non-farming occupations has halted everywhere in recent years, although certainly a shift from some non-agrarian activities to other non-agrarian activities can be perceived. Social geographic research of Slovene emigrants in Argentina has been conducted using the example of the ethnic settlement in Cordoba. With detailed analysis of social geographic parameters of development it was determined that here is a classic settlement of workers, in which only the second generation has succeeded in moving up the social ladder. Because recently it has not increased in size, it is acquiring the features of a global Argentine image. Along with this the inclusion of the settlement in the movement of workers to Argentina between the two wars was worked out in detail.

BIBLIOGRAFIJA

GENORIO Rado

SLOVENCİ V ARGENTINI IN SVOBODNA JUGOSLAVIJA

Slovenski koledar 88, Ljubljana, str. 144-147, 14 cit.lit.

THE SLOWENE IMMIGRANT COMMUNITY IN ARGENTINA BETWEEN TWO
WORLD WAR

- Slovene Studies. Ohio, 8 (1986), št. 2., str. 37-42, 20
cit.lit.

SLOVENCİ V DELAVSKEM GIBANJU ARGENTINE V OBDOBJU MED OBEMA
VOJNAMA

Referat na simpoziju "Doseljenici u radničkom pokretu zemalja
doseljenja", Zagreb - Maribor, 3.- 5. september 1987, 10 str.,
23 cit.lit.

REPOLUSK Peter

Skupaj z Nado Vilhar in Petrom Beltramom

PROSTORSKO-URBANISTIČNI IN DEMOGRAFSKI PRIKAZ TER SOCIO-
EKONOMSKA PROBLEMATIKA NASELJA DOBROVNIK/DOBRONAK

- Madžari in Slovenci, sodelovanje in sožitje ob jugoslovansko-
madžarski meji. Ljubljana, 1987, str. 131-169, 5 cit.lit.,
6 kart in priloge.

Vilhar Nada, Peter Beltram, Peter REPOLUSK

DOBROVNIK/DOBRONAK TERBELI - URBANISZIKAI DEMOGRAFIAI
BEMUTATASA ES TARSADALMI-GAZDASAGI PROBLEMAJIKAJA

- Magyarok es Szlovenek. Allami Gorky konyvatar. Budapest,
1987. Str. 116-159, 5 cit.lit.

Skupaj z Ivom PIRY

NEKATERE ZNAČILNOSTI URBANIZACIJE V ALPSKEM SVETU SLOVENIJE

Tipk., 16 str.

(Tekst bo objavljen v Geographici Slovenici 19)

Skupaj z Ivom PIRY

PROSTORSKA MOBILNOST STANOVNIŠTVA KAO POSLEDICA URBANIZACIJE
V ALPSKEM DELU SR SLOVENIJE

- Referat na Jugoslovanskem posvetu o migracijah, Struga,
11. - 14.junij, 1985. Tipk., 8 str.

(Oddano v tisk za zbornik: Jugoslovanski posvet o migracijah)

Skupaj z Dragom KLADNIKOM

- Mladinski raziskovalni tabor. Pomurje 16. Genterovci 1987.

- Intervju na Radiu Ljubljana, val 202, oktober, 1987.

K A Z A L O

1. Tematski sklop: NARODNOSTNI VIDIK GEOGRAFSKEGA PROUČEVANJA URBANIZACIJE V PREKMURJU IN SLOVENSKI ISTRI - PROSTORSKA IN SOCIALNA MOBILNOST PRIPADNIKOV ITALIJANSKE NARODNOSTI
(Peter Repolusk)
2. Tematski sklop: GRAVITACIJSKO ZALEDJE DIJAKOV SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU IN SOCIALNA SESTAVA NJIHOVIH DRUŽIN V ŠOLSKEM LETU 1986/87
(Božena Antonič)
3. Tematski sklop: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROUČEVANJA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA V METROPOLITANSKIH OBMOČJIH PREKOMORSKIH DEŽEL - CORDOBA
(Rado Genorio)

NARODNOSTNI VIDIK GEOGRAFSKEGA PROUČEVANJA URBANIZACIJE
V PREKMURJU IN SLOVENSKI ISTRI - PROSTORSKA IN SOCIALNA
MOBILNOST PRIPADNIKOV ITALIJANSKE NARODNOSTI

Peter Repolusk

Ljubljana, december 1987

PROSTORSKA IN SOCIALNA MOBILNOST PRIPADNIKOV ITALIJANSKE NARODNOSTI

1. UVOD

Raziskavo o vplivih procesov urbanizacije na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre smo s področja raziskovanja spremembe v prostorski in socialni mobilnosti italijanskega prebivalstva razširili še na naslednja področja:

a) vključevanje širšega izbora demografskih in socialno ekonomskih spremenljivk za celotno območje in posamezna naselja. Analiza je še v teku, vključuje pa obdelavo naslednjih spremenljivk:

- gibanje števila prebivalstva 1981/1971
- gibanje števila prebivalstva 1981/1953
- staranje prebivalstva
- delež kmečkega prebivalstva
- aktivnost prebivalstva
- zaposlenost po sektorjih gospodarstva
- dnevna migracija delovne sile
- izobraževanje prebivalstva
- intenzivnost gradnje stanovanj po obdobjih
- prometna povezanost in centralnost naselij

Regionalni razvoj Slovenske Istre je bil po vojni izredno dinamičen z močno poudarjenimi elementi urbanizacije ne le obstoječih naselij mestnega tipa, ampak celotnega obalnega območja. Pospešen razvoj je socialni in fizični prostor spreminjal neodvisno od njegovega dotedanjega razvoja in tradicije. Območje je tudi širše ekološko precej obremenjeno, saj so v ospredju razvoja prostorsko intenzivne dejavnosti promet, turizem, intenzivno kmetijstvo, industrija in gosta poselitev, ki so neredko v medsebojni koliziji ali celo izključevanju.

Zgolj statistični in zgodovinski pregled razvoja italijanske narodnostne skupnosti ne odkriva nekaterih pojavov, ki so razumljivi šele v okviru širšega regionalnega razvoja. Na teh izhodiščih bo temeljila tudi mikroregionalna (sondna) študija naselja oziroma dela naselja, ki ga v sodobnih razvojnih tokovih ni več mogoče vrednotiti statično, ampak povezanega s širšimi vidiki možnosti zaposlovanja, oskrbe, izobraževanja, preživljanja prostega časa ter kvalitete bivanjskega okolja.

b) V delu je tudi kartiranje širjenja urbanih naselij. Osnova kartografskega dela je interpretacija aerofotoposnetkov za leti 1954 in 1985! Namen analize je ugotoviti dinamiko rasti urbanih območij, ki so nastajala poleg starih mestnih jeder in vklapljanje nekdanjih ruralnih naselij v mestni organizem. Gre predvsem za zaselke v okolici Lucije (Vinjole, Kampolin, Lucan), Portoroža (Fijeso, Pacug), Kopra (Semedela, Žusterna) in Izole (Jagodje, Livade).

c) Zaradi intenzivnosti imigracijskih gibanj na tem območju se je izkazalo potrebno analizirati dogajanja ne le znotraj italijanskega in skupnega prebivalstva, ampak tudi druge narodnostne skupine prebivalstva, ki so v regiji močno zastopane, saj s svojimi posebnostmi v demografski, ekonomski in migracijski strukturi vnašajo v prostor nekatere nove elemente, pomembne pri proučevanju mobilnosti italijanske populacije. Posebno pozornost in analizo smo namenili priseljencem iz hrvaškega dela Istre (dobrih 5 % prebivalstva), ki so deloma italijanske narodnosti in hitro naraščajoči skupini narodnostno neopredeljenega prebivalstva (zlasti tako imenovanih Jugoslovani), ki predstavlja približno 6 % prebivalstva.

c) Zaradi hitrega upadanja števila italijanskega prebivalstva med zadnjima dvema popisoma, ki po našem mnenju ne odraža realnih razmer, smo se odločili za primerjavo med prebivalstvom,

ki se je leta 1981 izreklo za pripadnost italijanski narodnosti (1870 prebivalcev NMO) in prebivalstvom, ki je kot svoj materin jezik navedlo italijanščino (2457 prebivalcev) in zajema tudi dobrih 95 % italijanskega prebivalstva po narodnosti. Prebivalstvo z italijanskim materinim jezikom se je opredelilo) 72,7 % kot Italijani, 12,7 % kot Slovenci, 64 % kot Hrvatje, 4,4 % kot "Jugoslovani", 1,5 % kot neopredeljeni in 2,3 % v ostalih skupinah.

Tabela 1: Primerjava med posameznimi narodnostnimi skupinami in materinim jezikom (v %, leta 1981)

Narodnost	Materin jezik				
	slovenski	italijanski	srbohrvatski	drugi	neznano
Slovenci	98,1	0,8	1,0	0,1	0,0
Italijani	3,8	95,6	0,5	-	0,2
Hrvati	5,2	2,2	92,2	0,2	0,3
neopredeljeni	25,5	11,9	58,2	0,3	4,1
Jugoslovani	43,1	3,9	50,0	0,6	1,5
region.pripadnost	8,9	7,7	74,9	1,2	6,9
neznano	5,5	6,2	8,7	0,2	79,2

Tabela 2: Primerjava starostne strukture Italijanov in prebivalstva z italijanskim materinim jezikom (v %, 1.1981)

starostna skupina	Italijani	italijanski materin j.
0 - 9	5,4	6,3
10 - 19	10,1	10,6
20 - 29	13,4	13,9
30 - 39	9,7	10,7
40 - 49	14,2	14,7
50 - 59	15,8	15,5
60 - 69	11,4	11,3
70 - 79	14,6	12,5
80 in več	5,4	4,5
Skupaj	100,0	100,0

2. POVZETKI NEKATERIH REZULTATOV

2.1. Spremembe v poselitvi italijanskega prebivalstva

Numerične podatke, ki so podani v priloženih tabelah, lahko strnemo v nekaj ugotovitev:

- Italijansko prebivalstvo v SR Sloveniji je med leti 1971 in 1981 upadlo na celotnem območju SRS, zlasti izven narodnostno mešanem območju (indeks 66,1). Največ znotraj NMO jih živi v občini Piran, vendar se ta delež zmanjšuje, predvsem na račun mesta Koper, kamor se usmerja migracija mlajšega prebivalstva
- Za narodnostno mešano območje vseh treh občin je značilen premik prebivalstva v smeri urbaniziranih predelov. Zlasti močan je ta premik v občinah Koper in Piran in nekoliko manj v Izoli. Ruralna območja (podeželje) prebivalstveno počasneje naraščajo z izjemo podeželja v občini Piran, ki stagnira.
- Italijansko prebivalstvo sledi razvojnim trendom skupnega prebivalstva. Proces je sicer nekoliko manj intenziven, na kar najverjetneje vpliva zelo visok delež starega prebivalstva med Italijani, ki se manj vključuje v procese horizontalne in vertikalne mobilnosti. V poselitvenem vzorcu je prišlo do nekaterih sprememb, ki so posebej opazne v povečanju deleža urbanega prebivalstva pri Italijanih, razmere znotraj regije pa se od občine do občine nekoliko razlikujejo. Pri Italijanih prihaja do vse večje koncentracije v mestih, kjer tudi njihovo skupno število zaradi priselitve s podeželja počasneje upada, v mestu Koper pa skorajda stagnira. Nasproten primer so podeželska naselja v občini Piran, kjer so Italijani najbolj strnjeno naseljeni, njihovo število pa je med leti 1971 in 1981 upadlo skoraj za polovico.
- Značilno za italijansko prebivalstvo je, da je naselitev zelo razpršena, saj razen v Strunjanu, kjer predstavljajo petino prebivalstva, njihov delež v posameznih naseljih ne presega 11 %. Podobno je v naseljih urbanega tipa. Pri

analizi mestnega prostora po statističnih okoliših je bila ugotovljena največja koncentracija 77 ljudi oziroma 16,2 % prebivalstva v ustreznem delu mesta.

Tabela 3: Spremembe v razporeditvi in številu italijanskega prebivalstva

	št.1971	%1971	št.1981	%1981	Indeks 1981/1971
NMO Izola	474	15,8	355	16,2	74,9
NMO Koper	825	27,5	700	32,0	84,8
NMO Piran	1200	40,0	815	37,3	67,9
ostala naselja Sl.Istre	69	2,3	31	1,4	44,9
ostali deli SR Slovenije	433	14,4	286	13,1	66,1
Skupaj SRS	3001	100,0	2187	100,0	72,9

Tabela 4: Ostale občine v SRS, kjer živi večje število italijanskega prebivalstva (leta 1981)

Nova Gorica	-	71
ljubljske občine	-	71
mariborske občine	-	24
Postojna	-	14
Ajdovščina	-	14
Idrija	-	11
Sežana	-	11

Tabela 5 in 6: Razporeditev prebivalstva na narodnostno mešanem območju leta 1971 in 1981

1981						
	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
Izola	11093	96,2	442	3,8	11535	100,0
Koper	23581	77,2	6971	22,8	30552	100,0
Piran	11972	81,9	2645	18,1	14617	100,0
Skupaj	46646	82,3	10058	17,7	56704	100,0

1971						
	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
Izola	9111	96,1	373	3,9	9484	100,0
Koper	17608	73,9	6231	26,1	23839	100,0
Piran	9098	77,6	2621	22,4	11719	100,0
Skupaj	35817	79,5	9225	20,5	45042	100,0

Tabela 7: Indeks gibanja števila prebivalstva v urbanih in ruralnih conah 1981/1971

	urbano	ruralno	Skupaj
Izola	121,8	118,5	121,6
Koper	133,9	111,9	128,2
Piran	131,6	100,9	124,7
Skupaj	130,2	109,0	125,9

Tabela 8 in 9: Razporeditev italijanskega prebivalstva na narodnostno mešanem območju leta 1971 in 1981

1981

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
Izola	333	93,8	22	6,2	355	100,0
Koper	474	67,7	226	32,3	700	100,0
Piran	546	67,0	269	33,0	815	100,0
Skupaj	1353	72,4	517	27,6	1870	100,0

1971

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
Izola	443	93,5	31	6,5	474	100,0
Koper	507	61,5	318	38,5	825	100,0
Piran	737	61,4	463	38,6	1200	100,0
Skupaj	1687	67,5	812	32,5	2499	100,0

Tabela 10: Indeks gibanja števila italijanskega prebivalstva v urbanih in ruralnih conah 1981/1971

	urbano	ruralno	Skupaj
Izola	75,2	71,0	74,9
Koper	93,5	71,1	84,8
Piran	74,1	58,1	67,9
Skupaj	80,2	63,7	74,8

2.2. Demografske in socioekonomske strukture italijanskega prebivalstva

Strukture italijanskega prebivalstva in primerjava z ostalim, zlasti slovenskim prebivalstvom, so bile že večkrat predmet raziskovanja. Osnovni razvojni trendi so v veliki meri ostali enaki, obširnejši prikaz pa bo predstavljen v elaboratu v prihodnjem letu. Odselitev italijanskega prebivalstva v petdesetih letih je v znatni meri vplivala na današnje demografske in socioekonomske značilnosti. Že tedaj je bilo italijansko prebivalstvo izrazito staro in v novih političnih in ekonomskih razmerah tudi nemobilno, kar se vse do danes kaže v manj ugodnih prebivalstvenih značilnostih. Zlasti zelo visok delež prebivalstva, starega nad 60 let (nad 30 %) vpliva na pojave kot so večji delež vzdrževanega prebivalstva, manjši šoloobvezni kontingent, nižja šolska in strokovna izobrazba, rezidenčna nemobilnost in podobno. Zato smo se odločili za analizo pojava na relaciji podeželje - urbana oziroma urbanizirana naselja, ki v večji meri odraža značilnosti in reagiranja predvsem mlajšega italijanskega prebivalstva, rojenega po drugi svetovni vojni. Analiza prostorske mobilnosti pri Italijanih kaže na zelo intenzivne premike v zadnjih desetletjih, ki vključujejo tudi italijansko prebivalstvo iz hrvaškega dela Istre. Italijani in njihovi potomci, ki so se v zadnjih letih priselili v urbana naselja, izkazujejo ugodnejše prebivalstvene značilnosti kot podeželsko prebivalstvo italijanske narodnosti.

Nekateri raziskovalci (R.Genorio, V.Klemenčič, A.Stergar: Vprašanja okrog interpretacije rezultatov jugoslovanskega popisa prebivalstva po narodnosti leta 1981; Razprave in gradivo 16, 1983) opozarjajo na relativnost popisnih podatkov o številčnosti nekaterih narodnosti, kar še zlasti velja za manjše skupine na narodnostno heterogenih območjih. Zato je v raziskavah struktur italijanskega prebivalstva vsekakor potrebno

upoštevati že omenjeno prebivalstvo, katerih materin jezik je italijanski, ob popisu pa so se deklarirali v druge narodnostne skupine. Že raziskave delovanja nekaterih inštitucij narodnosti, predvsem osnovne šole (P.Repolusk, Italijansko osnovno šolstvo v občini Piran, IGU 1983) kažejo na to, da imajo prebivalstveno širše zaledje, kot je italijanska populacija sama.

V obdelavi je tudi zbrano gradivo o narodnostnih, starostnih in ekonomskih značilnostih gospodinjstev italijanskega prebivalstva.

Tabela 11: Starostna struktura podeželskega in urbanega italijanskega prebivalstva (v %, leta 1981)

starostna sk.	urbana območja	ruralna območja	Skupaj
0 - 9	6,1	3,7	5,4
10 - 19	9,5	11,8	10,0
20 - 29	14,4	10,6	13,4
30 - 39	10,9	6,8	9,7
40 - 49	13,5	15,9	14,2
50 - 59	15,4	16,6	15,8
60 - 69	10,9	12,8	11,4
70 - 79	14,1	15,9	14,6
80 in več	5,2	6,0	5,4
Skupaj	100,0	100,0	100,0

Tabela 12: Indeks staranja italijanskega prebivalstva na urbanih in ruralnih območjih NMO posameznih občin (1981)

	urbana območja	ruralna območja	Skupaj
Izola	303,2	250,0	300,0
Koper	150,0	305,0	220,8
Piran	272,7	365,5	297,4
Skupaj	247,8	328,9	267,8

Tabela 13: Migracijske značilnosti italijanskega prebivalstva - obdobja priselitve

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
ves čas žive v istem naselju	655	48,4	296	57,3	951	50,9
do 1921	15	1,1	13	2,5	28	1,5
1922 - 1945	99	7,3	66	12,8	165	8,8
1946 - 1953	90	6,7	24	4,6	114	6,1
1954 - 1955	64	4,7	15	2,9	79	4,2
1956 - 1961	84	6,2	39	7,5	123	6,6
1962 - 1971	135	10,0	35	6,8	170	9,1
1972 - 1981	189	14,0	25	4,8	214	11,4
neznano	22	1,6	4	0,8	26	1,4
Skupaj	1353	100,0	517	100,0	1870	100,0

Tabela 14: Migracijske značilnosti italijanskega prebivalstva -
območja prejšnjega bivanja

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
ves čas žive v istem naselju	655	48,4	296	57,3	951	50,9
naselje v isti občini	213	15,7	115	22,2	328	17,5
druga naselja Sl.Istre	146	10,8	25	4,8	171	9,1
Hrvaška Istra	172	12,7	44	8,5	216	11,6
Italija	77	5,7	33	6,4	110	5,9
drugo	90	6,7	4	0,8	94	5,0
Skupaj	1353	100,0	517	100,0	1870	

Tabela 15: Šolska izobrazba italijanskega prebivalstva starejšega
od 14 let v urbanih in ruralnih območjih

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
brez šolske izobr.	57	4,7	20	4,2	77	4,6
OŠ	714	58,8	362	76,7	1076	63,8
dvo ali troletna srednja šola	142	11,7	37	7,8	179	10,6
štiriletna sr.š.	226	18,6	40	8,5	266	15,8
višja izobrazba	34	2,8	9	1,9	43	2,5
visoka izobrazba	36	3,0	4	0,8	40	2,4
neznano	6	0,5	-		6	0,4
Skupaj	1215	100,0	472	100,0	1687	100,0

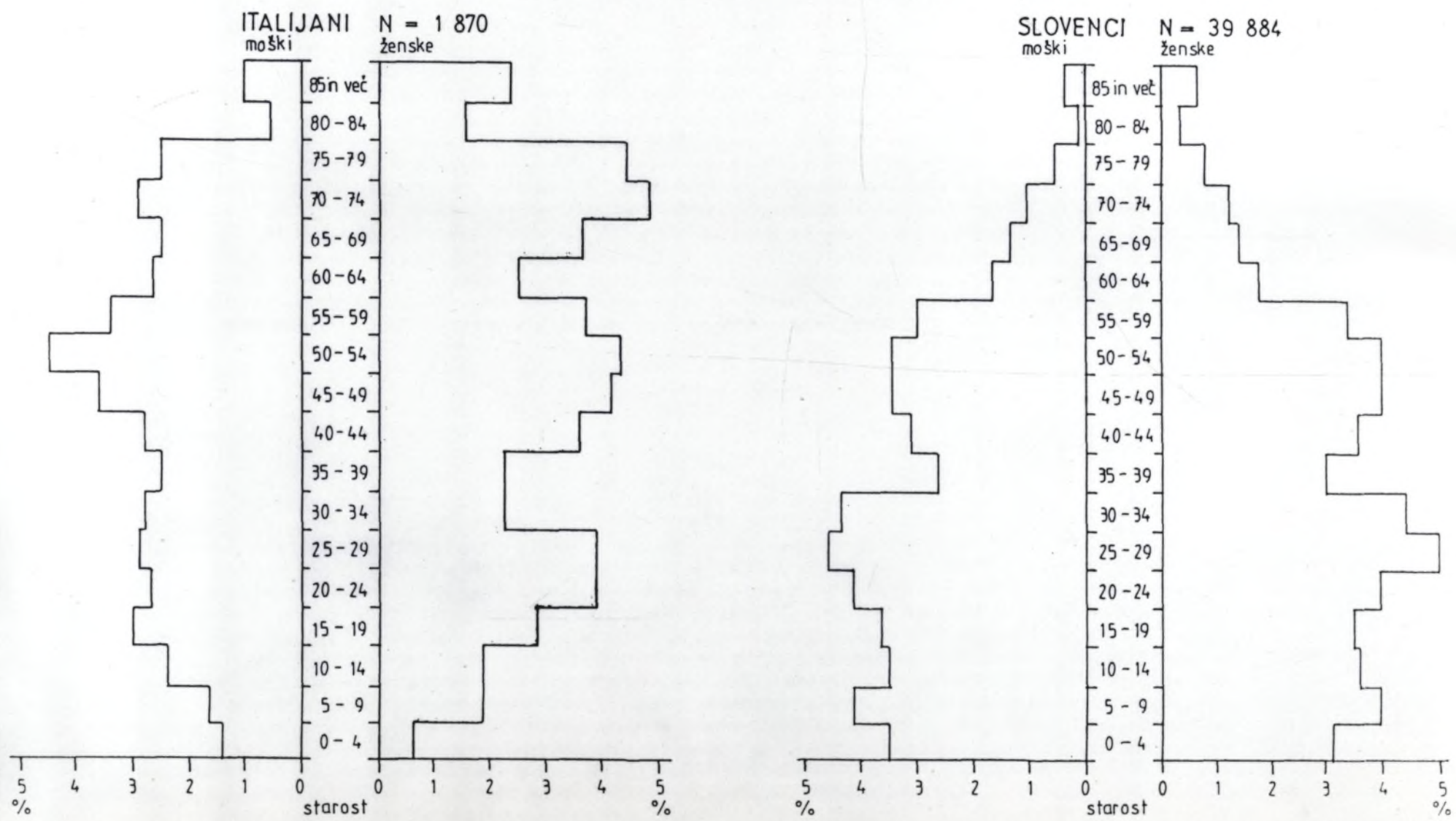
Tabela 16: Strokovna izobrazba zaposlenega italijanskega prebivalstva

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
nekvalificirani	78	16,5	49	31,4	127	20,2
priučeni	60	12,7	26	16,7	86	13,7
kvalificirani	106	22,5	35	22,4	141	22,5
visoka kvalifikacija	6	1,3	1	0,6	7	1,1
nižja	26	5,5	4	2,6	30	4,8
srednja	137	29,0	28	17,9	165	26,3
višja	26	5,5	10	6,4	36	5,7
visoka	33	7,0	3	1,9	36	5,7
Skupaj	472	100,0	156	100,0	628	100,0

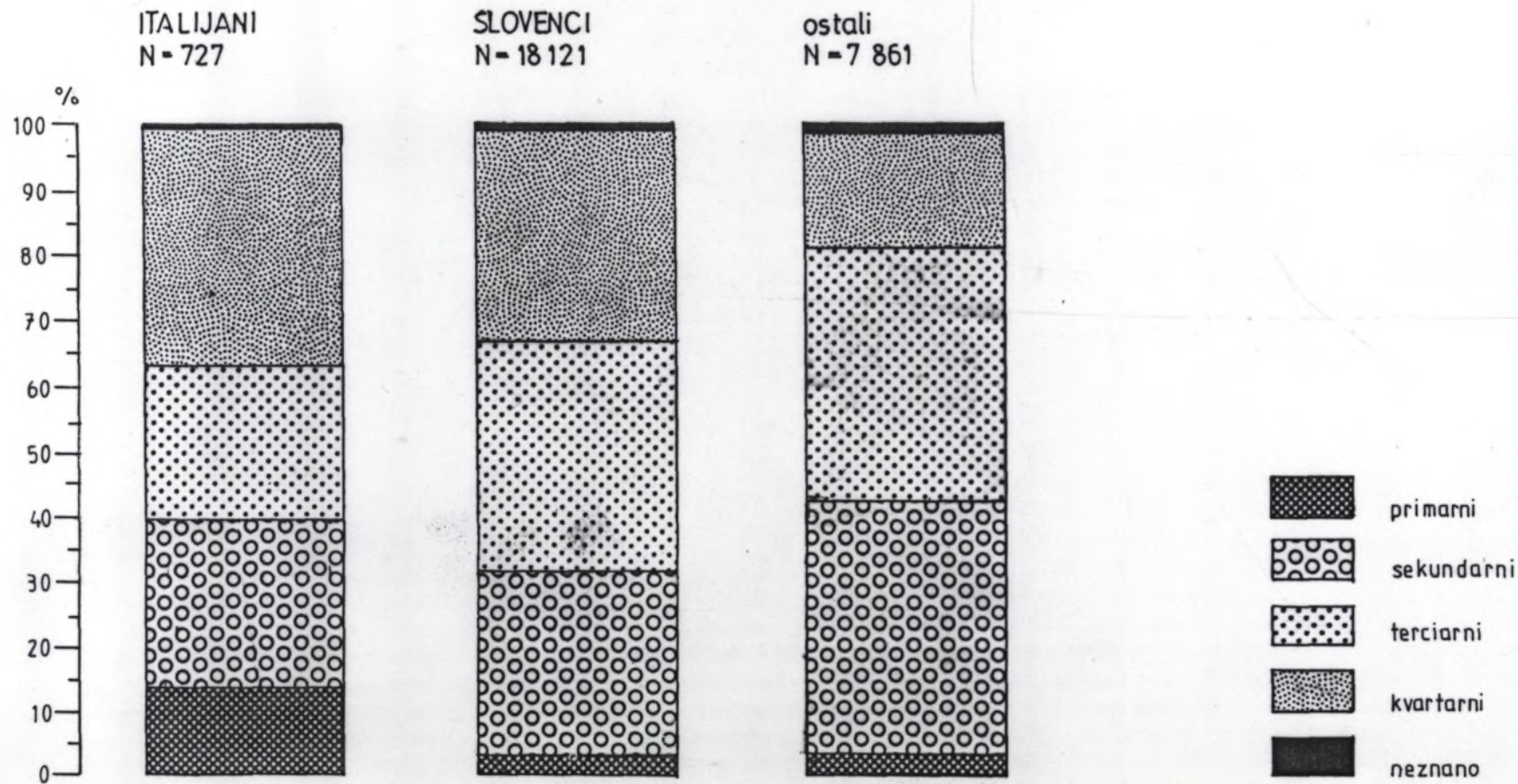
Tabela 17: Aktivno italijansko prebivalstvo po sektorjih dejavnosti

	urbana območja		ruralna območja		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
primarni	40	7,7	56	26,8	96	13,2
sekundarni	125	24,1	63	30,1	188	25,9
terciarni	132	25,5	45	21,5	177	24,3
kvartarni	218	42,1	45	21,5	263	36,2
neznano	3	0,6	-	-	3	0,4
Skupaj	518	100,0	209	100,0	727	100,0

grafikon 1. Starostna struktura italijanskega in slovenskega prebivalstva na NMO Slovenske Istre l. 1981

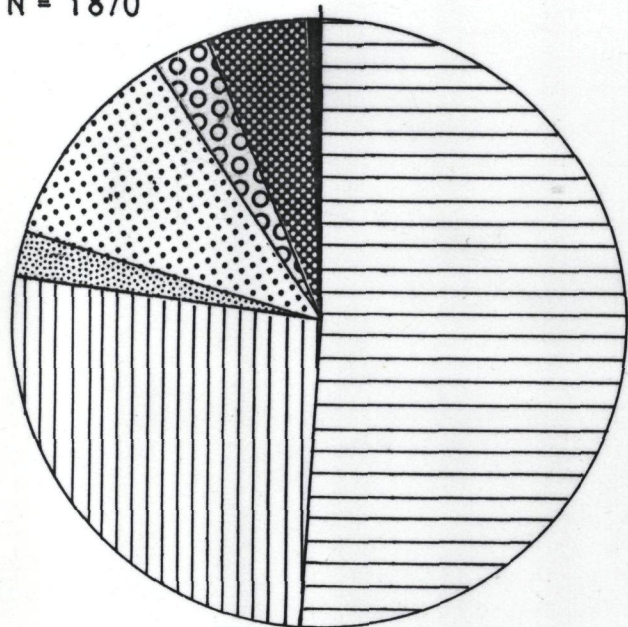

grafikon 2. Aktivno prebivalstvo po sektorju dejavnosti na NMO Slovenske Istre l. 1981

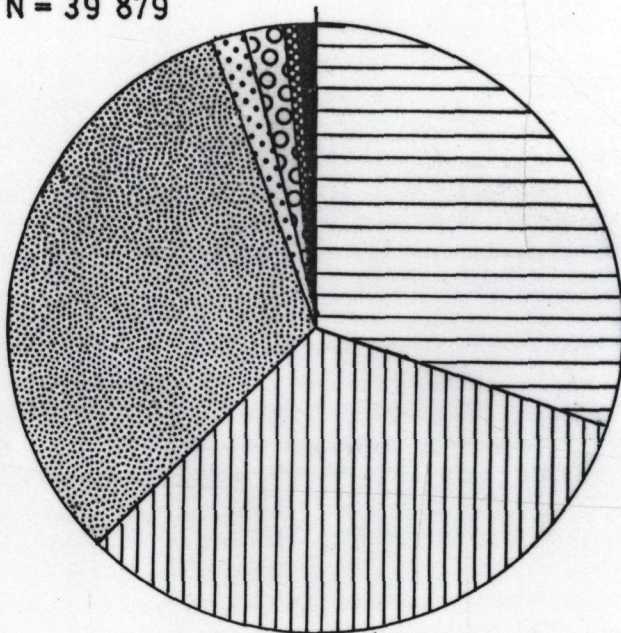

grafikon 3. Migracijska obeležja prebivalstva I. (I. 1981)

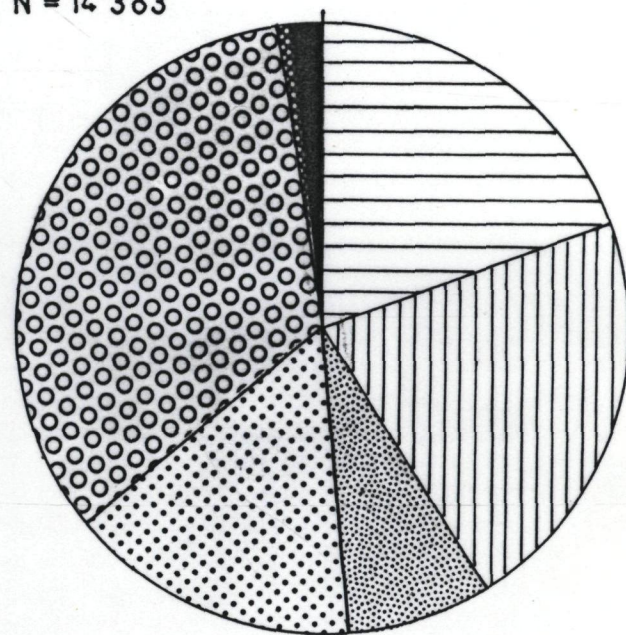
ITALIJANI
N = 1870

SLOVENCİ
N = 39 879

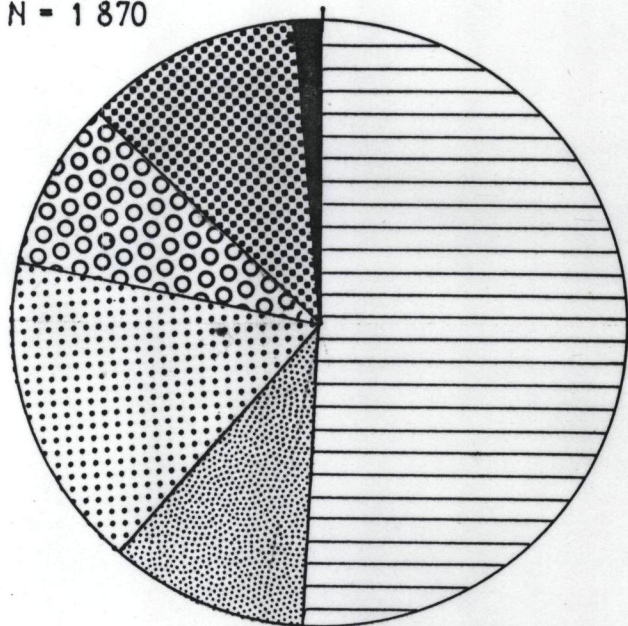
ostali
N = 14 383

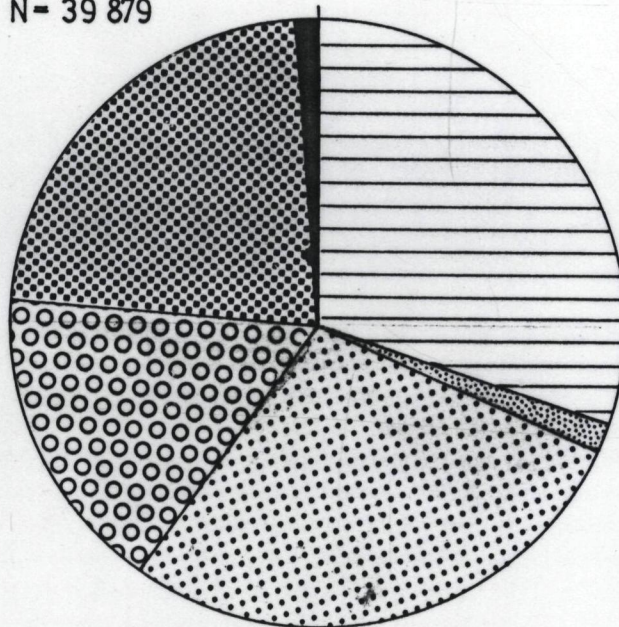
- ves čas žive v istem naselju
- priseljeni iz območja Slovenske Istre
- priseljeni iz drugih delov SR Slovenije
- priseljeni iz občin Hrvaške Istre
- priseljeni iz drugih delov SFRJ
- priseljeni iz Italije
- drugo

grafikon 4. Migracijska obeležja prebivalstva II. (I. 1981)

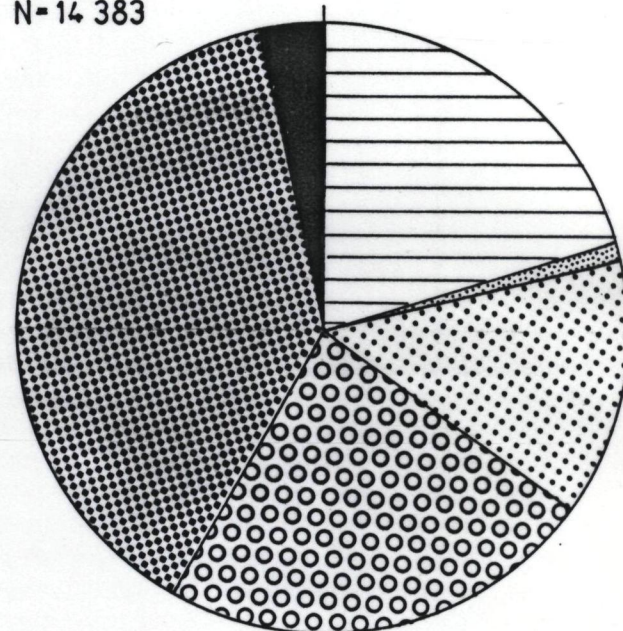
ITALIJANI
N = 1 870

SLOVENCİ
N = 39 879

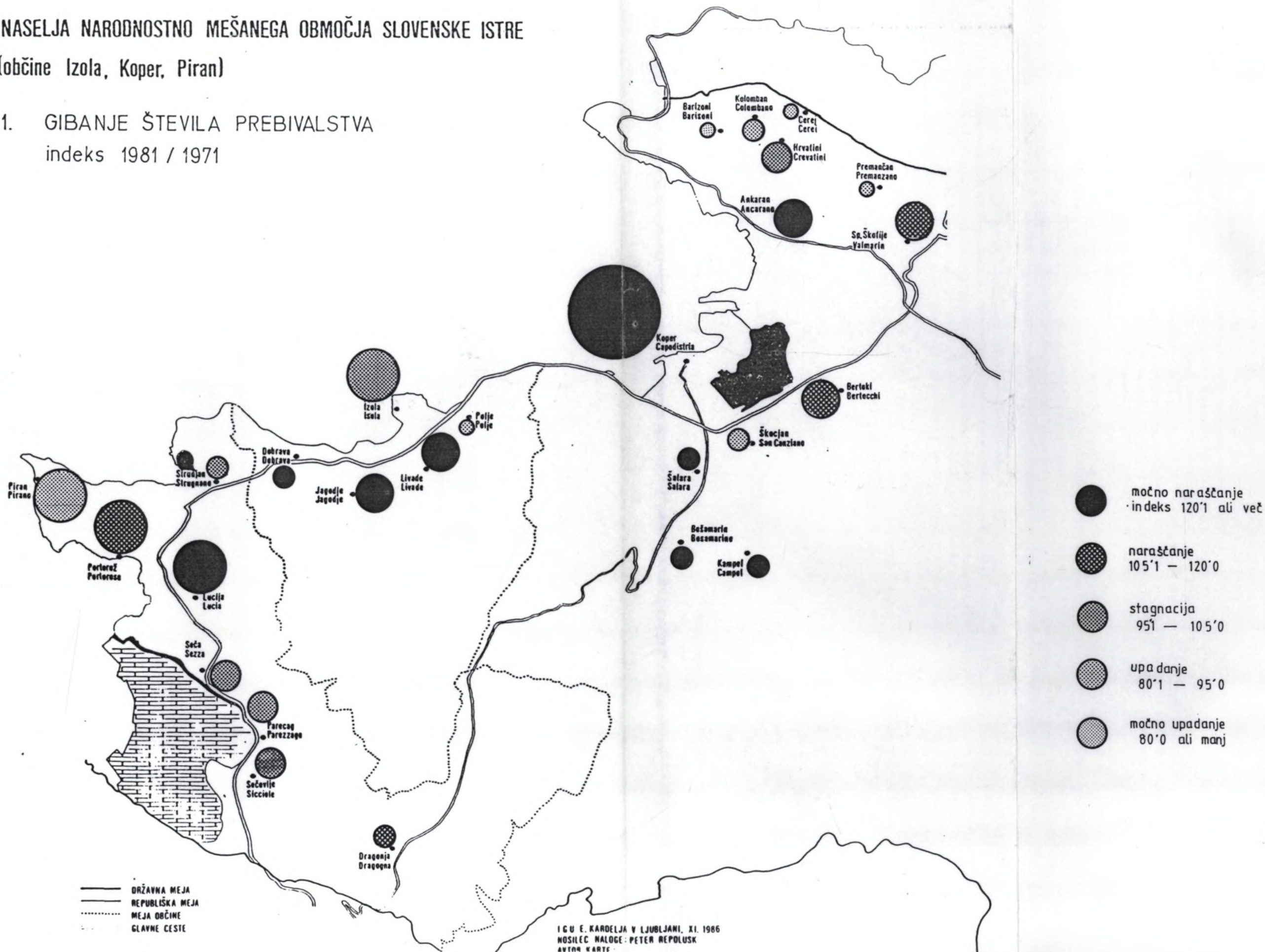
ostali
N = 14 383

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

1. GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA indeks 1981 / 1971

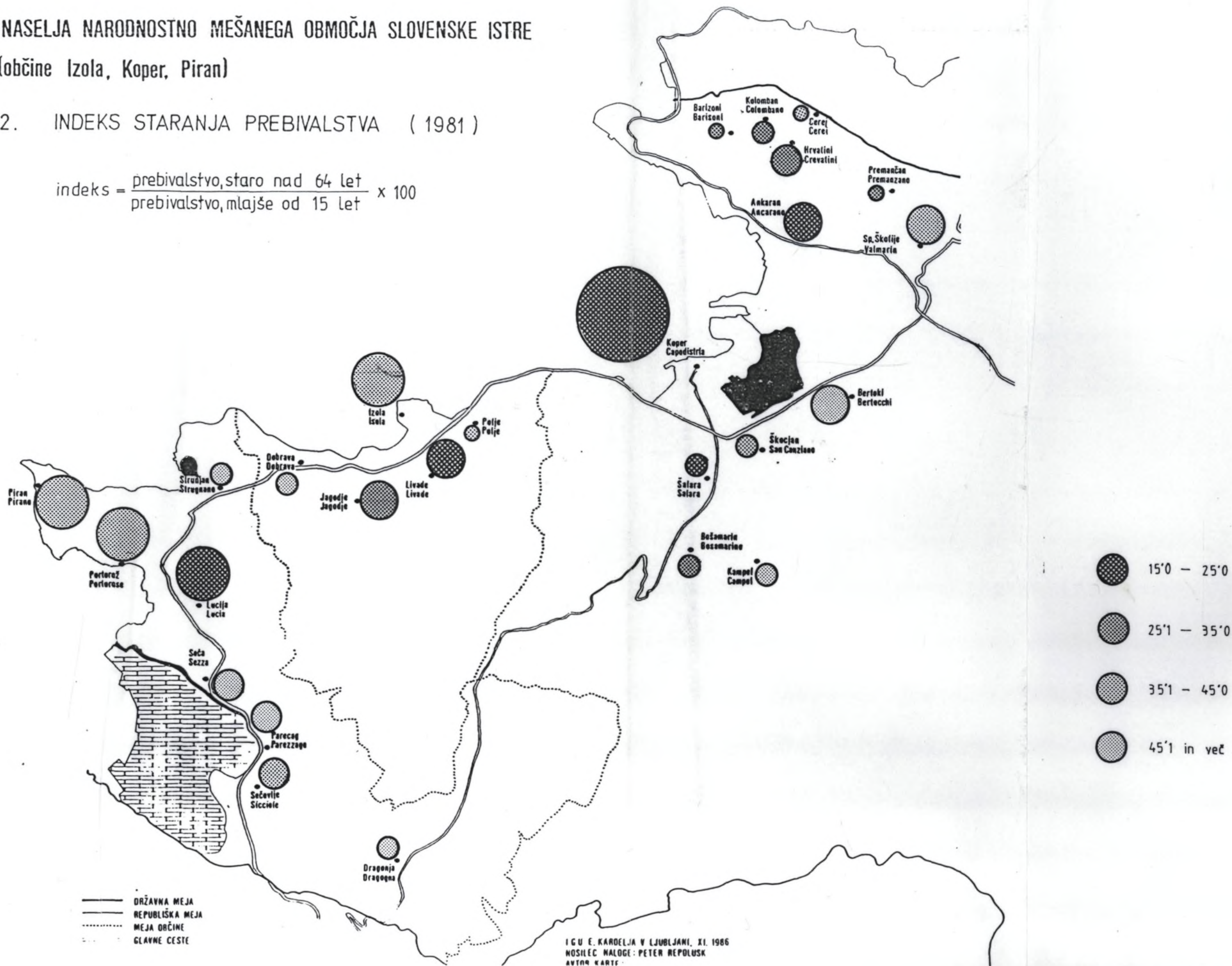

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

2. INDEKS STARANJA PREBIVALSTVA (1981)

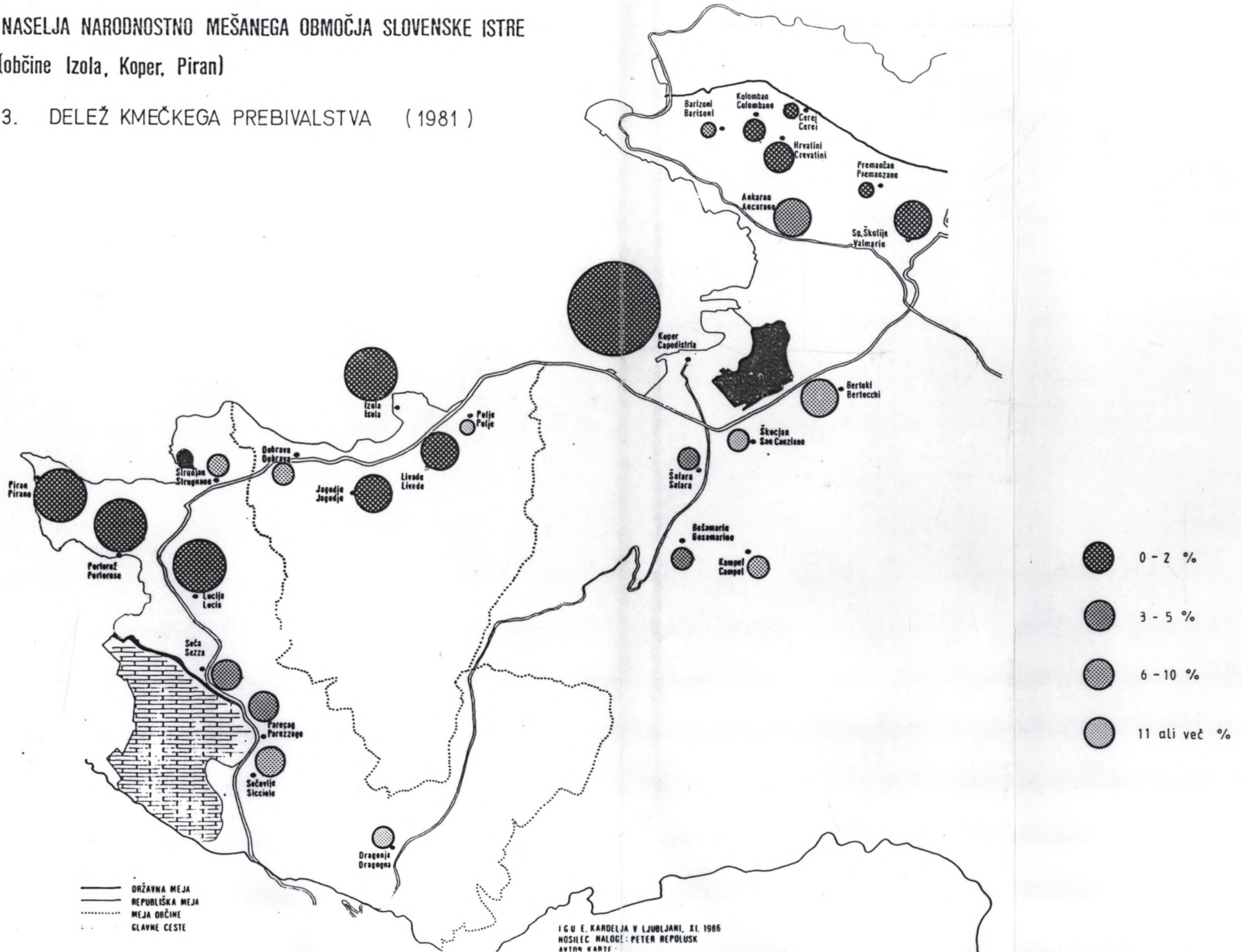
$$\text{indeks} = \frac{\text{prebivalstvo, staro nad 64 let}}{\text{prebivalstvo, mlajše od 15 let}} \times 100$$

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

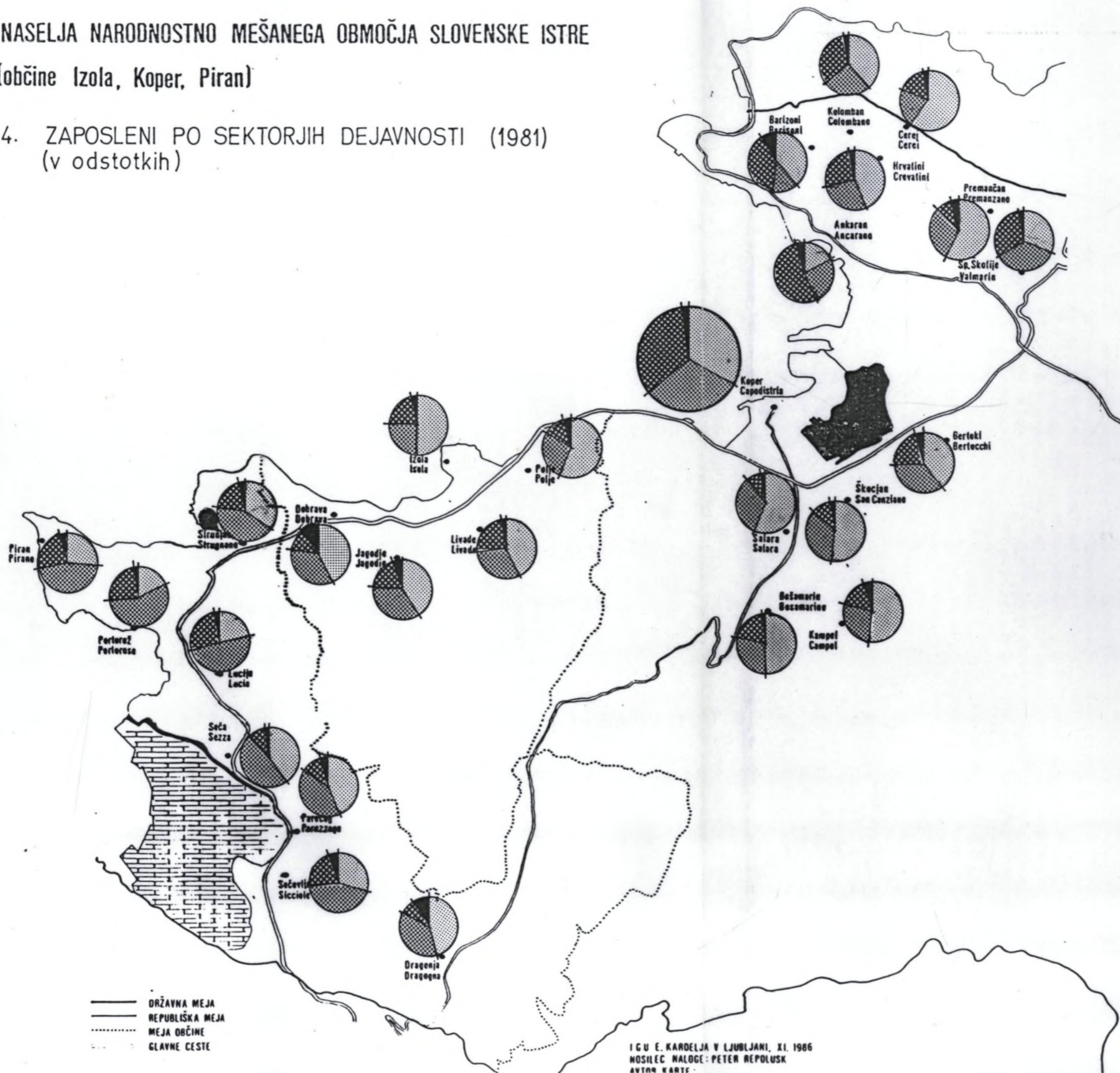
3. DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA (1981)

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

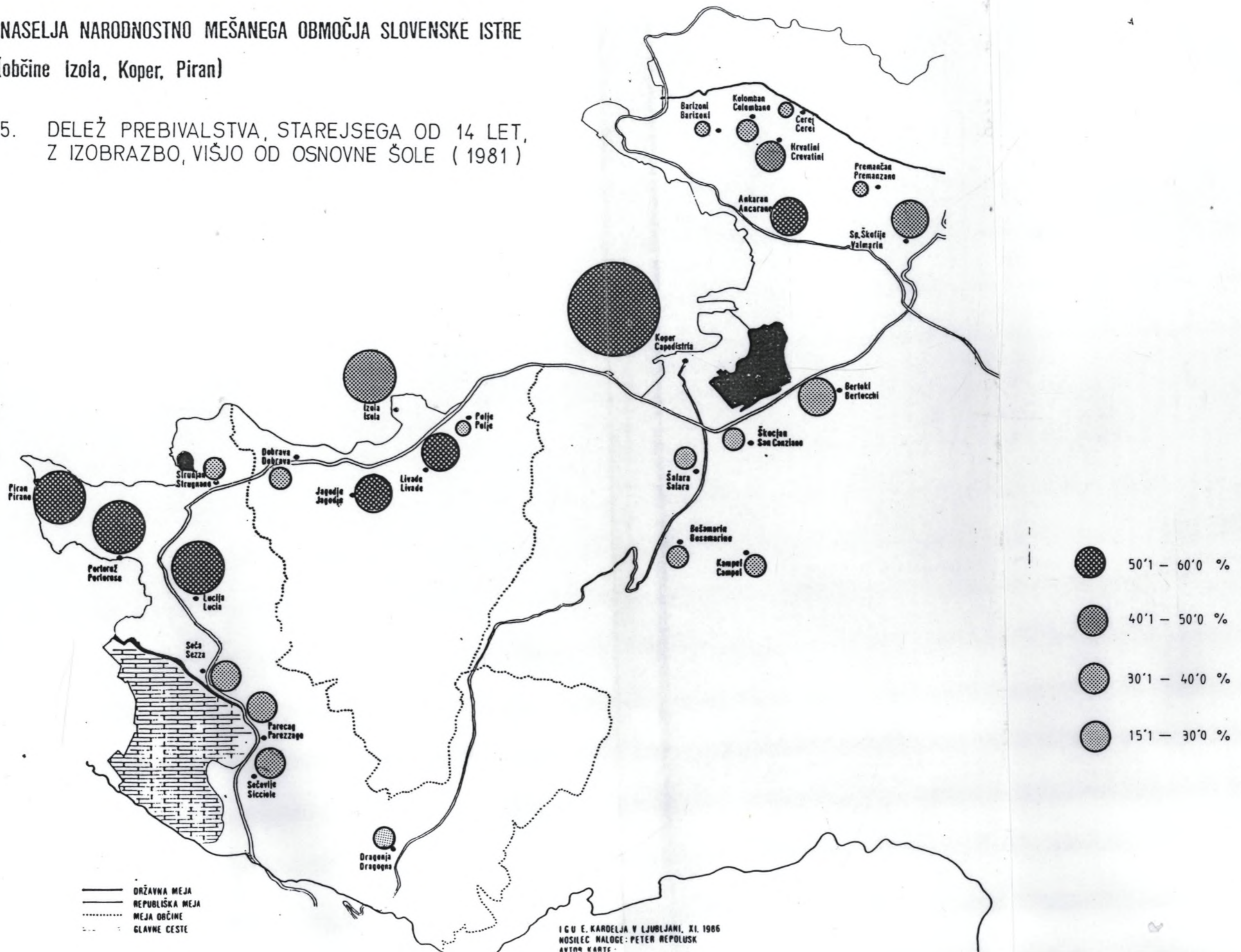
4. ZAPOSLENI PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI (1981) (v odstotkih)

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

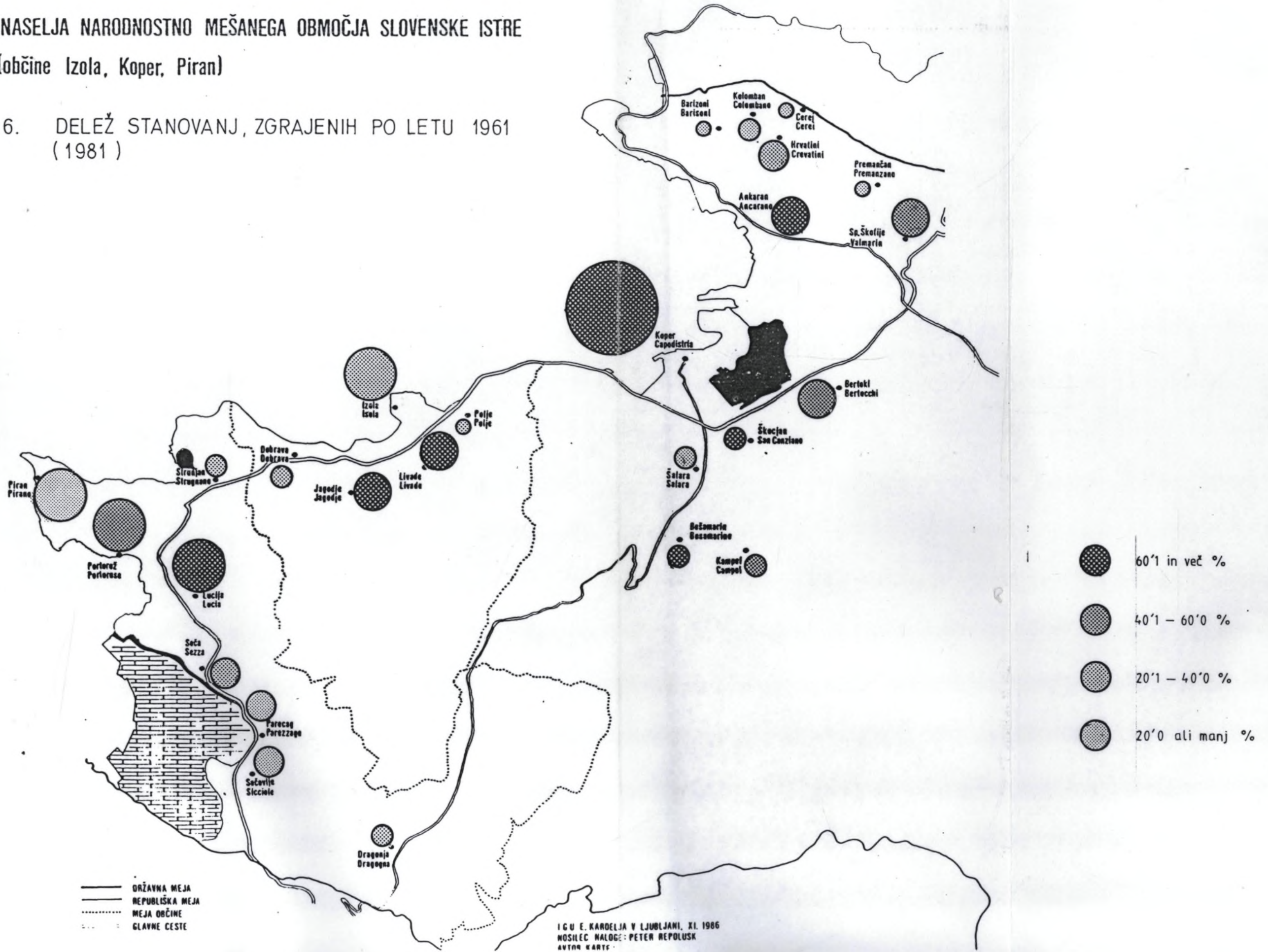
(občine Izola, Koper, Piran)

5. DELEŽ PREBIVALSTVA, STAREJSEGA OD 14 LET, Z IZOBRAZBO, VIŠJO OD OSNOVNE ŠOLE (1981)

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE
(občine Izola, Koper, Piran)

6. DELEŽ STANOVANJ, ZGRAJENIH PO LETU 1961
(1981)

GRAVITACIJSKO ZALEDJE DIJAKOV SLOVENSKE GIMNAZIJE V
CELOVCU IN SOCIALNA SESTAVA NJIHOVIH DRUŽIN V ŠOLSLEM
LETU 1986/87

Božena Antonič

Ljubljana, december 1987

REGIONALNO IN SOCIALNO POREKLO DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1986/87

V šolskem letu 1986/87 je obiskovalo pouk na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu 433 dijakov iz petih političnih okrajev narodnostno mešane južne Koroške.

Dijaki so bili po krajevnem poreklu iz 161 krajev narodnostno mešanega ozemlja in iz treh krajev izven tega ozemlja. Skupno je bilo v napajanje gimnazije z dijaki vključenih 31 občin in sicer iz političnega okraja Celovec - mesto - občina Celovec, iz političnega okraja Šmohor v Ziljski dolini občina Šmohor, iz političnega okraja Beljak - okolica 6 občin ter iz političnega okraja Velikovec 11 občin.

V odnosu na šolsko leto 1980/81, ko je bilo na gimnazijo vpisanih v vsem njenem obstoju absolutno najvišje število dijakov, ki je štelo 538 pa do letošnjega šolskega leta je število vpisanih v sicer počasnem, vendar pa konstantnem upadanju. Do letos je število dijakov upadlo že za 19,5 %. Ob tem si nemški nacionalisti na južnem Koroškem gotovo že manejo roke, saj so s svojimi vztrajnimi pritiski na manjšino, pri katerih ne izbirajo načinov in sredstev v neki meri gotovo tudi uspeli.

Nedvomno pa lahko zapišemo, da koroške stvarnosti ne morejo spremeniti in da se manjšina pod pritiski povsem ne bo nikoli upognila.

Na južnem Koroškem, v tej zibeli slovenstva je slovenski narod, kot manjšina prisoten, goji ljubezen in spoštovanje do sebe, svojega porekla, izročila svojih staršev in davnih prednikov in še vedno neomajno in globoko veruje v prihodnost svojega naroda ter skrbno ohranja svojo jezikovno in kulturno dediščino.

Rož, Podjuna, Zilja - Koroške doline, domovina Slovencev, domovina teptanih in trpinčenih kot poje pesem, bodo v še tako krutih pogojih zgodovinsko ostale doline slovenskega življa. Sledovi germanizacijskih pritiskov in brezobzirnega načrtnega raznarodovanja so danes najmočnejši v najbolj zahodni Ziljski dolini, od koder je tudi dotok dijakov v slovensko gimnazijo iz leta v leto občutno manjši. Letos je iz krajev zgornje Zilje v slovenski gimnaziji le še en dijak, iz krajev spodnje Zilje pa jih je okrog deset iz občin Podklošter in Straja vas.

Največji delež dijakov je iz političnega okraja Velikovec, torej ponovno iz Podjune, odkoder jih je kar 40,2 %, sledi politični okraj Celovec - okolica z 31,6 % dijakov, pa Beljak - okolica s 16,6 % in Celovec - mesto z 9,9 % dijakov.

Izmed vseh južnokoroških občin daje največje število dijakov občina Pliberk in sicer 65, sledi ji mestna občina Celovec s 43-imi dijaki, dalje Bilčovs - 29 dijakov, Borovlje - 26 dijakov, Škocijan - 25 dijakov, Št. Jakob v Rožu - 24 dijakov, Železna Kapla 22, Sela - 20 dijakov itd. (Tabela I, karta: Dijaki Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu po krajih stalnega bivanja in načinu prihoda v šolo v šolskem letu 1986/87)

Od 43-ih dijakov, doma iz deželnega glavnega mesta Celovec, jih je bivalo pri starših 34 ali 79,1 %, 8 ali 18,6 % jih je stanovalo v dijaškem domu, en dijak iz Vetrinja pa se je dnevno vozil v šolo.

Od vseh dijakov jih je v tem šolskem letu bivalo v dijaških domovih 44,8 %, vsakodnevno pa se jih je vozilo v šolo in nazaj domov skoraj polovica ali 47,3 % vseh dijakov.

Upoštevajoč veliko razprostranjenost območja južne Koroške, od koder prihajajo dijaki celovške gimnazije in sicer v smeri od zahoda proti vzhodu ter na jugu proti avstrijsko-jugoslovanski državni meji, lahko zaključimo, koliko energije in za učenje prepotrebne časa morajo dijaki - vozači vsakodnevno vlagati za premagovanje samih razdalj do avtobusnih ali železniških postaj od svojih, često na precejšnjih nadmorskih višinah zgrajenih domačij. Te poti so posebej naporene v zimskih mesecih iz odmaknjenih, više ležečih zaselkov, kakšnih je v Podjuni in Rožu veliko.

Prometna povezanost z deželnim glavnim mestom Celovcem je na območju južne Koroške sicer dobra ali vsaj zadovoljiva, vendar pa mnogi dijaki velikih razdalj od doma do šole vsakodnevno enostavno časovno ne zmorejo in so zato prisiljeni, da se odločijo za oskrbo v dijaških domovih.

Kot je že razvidno iz tabele se iz političnega okraja Celovec okolica vsakodnevno vozi v šolo kar 73,7 % vseh dijakov, iz političnega okraja Beljak - okolica 37,5 % in iz političnega okraja Velikovec 43,1 % dijakov. Podrobnejši pregled vozačev in internatskih oskrbovancev nam predoči tabela I; opaziti je, da med vsemi vozači prevladujejo fantje, medtem ko je v oskrbi dijaških domov večji delež deklet.

Iz narodnostno vseskozi najbolj zavedne Podjune bi bilo število dijakov v gimnaziji prav gotovo občutno višje, ko se zaradi bližine Velikovca velik del staršev ne bi odločal za šolanje svojih otrok na velikovski gimnaziji. Treba je razumeti, da se ob odločitvi za šolanje v Velikovcu starši razbremene velikih izdatkov, ki bi jih morali nositi v primeru, da bi svoje otroke vpisali v Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu, saj bi jim morali plačevati v tem primeru drago internatsko oskrbo. Večji del slovenskih družin iz krajev v

Podjuni pa je kmečkega in delavskega porekla, to pa je socialna kategorija, ki pogosto komajda premore preživljanje na robu življenjske meje. In ker slovenska manjšina v Avstriji iz lastnih moči v celoti pač ne zmore skrbeti za svoj kulturni in ekonomski razvoj, bi bila seveda dolžnost države, dežele in občine, da bi poskrbela za socialne in gospodarske ureditve, za zaščito ekonomske in kulturne samostojnosti slovenske manjšine v njenem življenjskem prostoru - v južni Koroški. Ker pa je za kulturne potrebe koroških Slovencev gmotna podpora s strani avstrijske vlade vse prej kot izdatna in interes za rešitev perečega problema šolstva vse prej kot očiten ali vsaj osrednji, postaja stanje na Koroškem ob nenehnem kršenju proračuna, namenjenega v te svrhe iz leta v leto bolj problematično, usoda malega slovenskega človeka vse bolj žalostna, pravica slovenske mladine do odgovarjajoče izobrazbe v svojem jeziku vse ožja. Ostaja seveda upanje, da bodo vse napredne slovensko in nemško - govoreče sile na južnem Koroškem in v širši avstrijski skupnosti napele izbojevati pravičen boj za status slovenstva in njegovih nespornih pravic, prej kot jim bodo od tega boja pošle moči.

Dotlej pa seveda bistvenih sprememb tudi v šolski politiki na južnem Koroškem ni moč pričakovati.

Ob vseh pripetijah, ki prevevajo dogajanja v zvezi z dvojezičnim šolstvom na Koroškem in ki so nam iz dnevnega časopisja in drugih medijev informiranja dodobra poznane, je bilo v tem šolskem letu na novo vpisanih v tri paralelke prvega razreda gimnazije 76 novincev. (Tabela 2) Od tega je bilo 37 fantov in 39 deklet.

Prve štiri razrede gimnazije je obiskovalo skupno 250 otrok, 124 ali 49,6 % fantov in 126 ali 50,4 % deklet.

Razrede od petega do osmega je obiskovalo skupaj 183 otrok, 90 ali 49,2 % fantov in 219 ali 50,6 % deklet.

Po načinu prihoda v šolo je od dijakov v prvih štirih razredih, to je v starostni skupini od enajstega do petnajstega leta vsakodnevno potovalo v šolo in nazaj domov 113 otrok, kar predstavlja 45,2 % vseh otrok te starostne kategorije vpisanih v gimnazijo v šolskem letu 1986/87. V dijaškem domu jih je bivalo 48,4 %, pri starših v Celovcu pa jih je živelo 6,4 %.

Od dijakov v višji stopnji, to je od petega do osmega razreda ali v starostni skupini od petnajstega do osemnajstega oz. devetnajstega leta jih je vsakodnevno potovalo v šolo in nazaj domov 92 ali 50,3 %, v dijaškem domu jih je bivalo 73 ali 39,9 % in pri starših v Celovcu 18 ali 9,8 %.

Med dijaki nižje stopnje je bilo 49,6 % fantov in 50,4 % deklet, med dijaki višje stopnje pa 49,2 % fantov in 50,8 % deklet. V spolni strukturi torej med dijaki nižje in višje stopnje ni omembe vrednih razlik.

Tudi v spolni strukturi dijakov - vozačev v nižji in dijakov - vozačev v višji stopnji ni bistvenih razlik. Med dijaki do petnajstega leta se vozi v šolo in domov dnevno 53,1 % fantov in 46,9 % deklet, med dijaki od petnajstega pa tja do devetnajstega leta pa se vozi 56,5 % fantov in 43,5 % deklet. Odgovarjajoč vozačem je seveda delež dijakov z internatsko oskrbo. Od dijakov v nižji stopnji je v internatu 44,6 % fantov in 55,4 % deklet, od onih v višji pa 43,8 % fantov in 56,2 % deklet. Razlika od seštevka vozačev in internatskih oskrbovancev predstavlja dijake, ki bivajo doma pri starših v Celovcu.

Največ novincev, dijakov v prvih razredih je po ustaljenem običaju tudi v tem šolskem letu doma iz političnega okraja Velikovec in sicer kar 42,1 % vseh novovpisanih dijakov, iz političnega okraja Celovec - okolica je teh dijakov 30,2 %, iz političnega okraja Beljak - okolica 15,8 % in iz mestne občine Celovec 11,8 %. Med vsemi občinami, od koder so po krajevnem poreklu novovpisani dijaki prvih razredov, daleč prednjači spet občina Pliberk s petnajstimi dijaki - novinci, slede ji občine Bistrica v Rožu, Bekštanj, Št. Jakob v Rožu in Škocijan, vsaka s po petimi dijaki - novinci, pa občina Bilčovs in Zrelce s po štirimi dijaki i.t.n.

Številčno so seveda najmočnejši prav prvi razredi s tremi paralelkami in 76 dijaki sledita dve paralelki četrtega razreda s 64 dijaki, nato dve paralelki tretjega razreda z 58 dijaki, dve paralelki drugega razreda je obiskovalo skupaj 52 dijakov, kolikor jih je obiskovalo tudi dve paralelki šestega razreda, dve paralelki petega razreda sta šteli skupaj 50 dijakov, dve četrtega 44 in dve paralelki osmega razreda 37 dijakov. (Tabela III)

Na nižje število dijakov v razredih od petega dalje vpliva že v preteklih letih zabeleženo dejstvo, da se velik del dijakov po četrtem razredu prešola v poklicne in strokovne šole. To prešolanje je seveda tudi eden izmed vzrokov zniževanja števila dijakov v gimnaziji nasploh. V dvojezične srednje strokovne šole se v večjem delu prešolajo dekleta iz prav tako poznanega vzroka, da tovrstnih šol za moške poklice na Koroškem enostavno ni.

Kljub vsesplošni gospodarski krizi, ki jo je bolj kot drugod v Avstriji, čutiti najbolj prav v periferni Koroški, se tudi tod v vseh oblikah življenja vse bolj uveljavljajo elementi nove industrijske družbe s svojimi pozitivnimi in negativnimi posledicami. Vzporedno z družbeno preobrazbo se enako kot v vseh zamejskih delih, kjer žive manjšine pomešano s pripadniki

večinskih narodov neizbežno odpirajo novi nacionalni problemi.

Naglo preslojevanje prebivalstva iz kmečkih v nekmečke poklice pogojuje močno selitveno dinamiko in hkrati sprožuje začetek premikov iz enih v druge neagrarne dejavnosti, kar vse pa seveda vpliva na spremembe v socialni kot tudi v nacionalni sestavi prebivalstva. Ob teh ugotovitvah pa nujno ugotavljamo, da se je, primerjujoč preglednice poklicnih sestav očetov dijakov v zadnjih treh šolskih letih preslojevanje iz kmečkih v nekmečke poklice skorajda povsem ustavilo, nekoliko živahnejši so v posameznih šolskih letih le še premiki iz enih neagrarnih dejavnosti v druge, vendar pa je tudi to v podrobnejših primerjavah od občine do občine različno. Verjetno najbolj stagnira v zadnjih šolskih letih, kot kažejo preglednice in karte prav število kmečkega prebivalstva, razen v posameznih občinah, kjer je še vedno v velikem upadanju. Ti podatki so morda potrdilo domneve, da se je odmiranje stare agrarne sestave, če že ne končalo, vsaj zaenkrat močno umirilo, vzporedno s tem pa se je tudi na območju južne Koroške industrijska družba zaenkrat ustalila. Za neizpodbitne ugotovitve, oziroma potrditve take domneve pa bi bilo nujno seveda podrobneje analizirati tudi druge dejavnike, statistično bi bilo potrebno v daljšem obdobju analizirati socialno sestavo vseh gospodinjstev na podeželju območja dvojezične južne Koroške, predvsem tudi povsem nemških, treba bi bilo zajemati tudi sociološke ugotovitve^v vseh profilih prebivalstva, takšna raziskava pa je nam, tostran meje povsem onemogočena tako po strokovni kot finančni plati.

Zaenkrat se moramo zadovoljevati z analizami, ki jih lahko opravimo na osnovi podatkov, navedenih v vsakoletnih statističnih popisnicah, ki so sestavljene po naših potrebah in jih izpolnjujejo sami dijaki in ki so v odgovorih od leta do leta, čeprav za iste dijake močno različni in zato tudi ne povsem zanesljivi.

Podatki za šolsko leto 1986/87 izkazujejo v poklicni sestavi očetov dijakov v globalu močno prevlado skupine delavec in delavec - kmet. Skupina delavcev s tistimi, ki jim kmetovanje izven službenega časa pomeni še dodatni vir dohodkov predstavlja v tem šolskem letu 22,2 % očetov vseh dijakov, tem sledijo s 17,3 % uslužbenci, dalje s 15,8 % strokovni delavci, s 14,6 % izobraženci, s 13,1 % čisti kmetje, z 10,7 % upokoјenci ter s 6,1 % obrtniki, trgovci in gostilničarji (Tabela 4).

Ponovno je treba poudariti, da je pojmovanje poklicev staršev s strani dijakov dosti anarhično, tako, da si je potrebno pogosto dodatno pomagati z navedeno šolsko izobrazbo. Za lažjo primerljivost podatkov iz posameznih šolskih let in za lažjo grafično predstavitev, smo zato postavili enotna merila. Tako štejemo npr. vse poklice z akademijo ali univerzo pod izobražence, vse učitelje s tečaji, oziroma brez univerze ali akademije pod strokovne delavce. V kategoriji strokovnih delavcev so tako npr. pri zaposlenih materah upoštevane tudi kuharice s poklicno srednjo šolo, enako pa tudi inženirji s poklicno višjo šolo.

Tudi v samih poklicih se kaže iz enega šolskega leta v drugo velika pestrost, dijaki navajajo najrazličnejše poklice tudi po nam popolnoma nepoznani nomenklaturi. V kategoriji uslužbenec so tako uvrščeni mnogi poklici v "državnih" službah, tako nastavljeni ki imajo samo ljudsko šolo, torej tudi kurirji, vratarji i, pdb., kar bi bilo pravzaprav treba šteti v kategorijo delavec. V isti kategoriji pa so hkrati všteti tudi nastavljenci, s poklicno višjo šolo.

Upoštevajoč torej navedbe v statističnih popisnicah po avstrijski klasifikaciji dejavnosti ne moremo izdelati nam lahko razumljive in primerljive preglednice podatkov, kar seveda zanesljivost oz. vrednost podatkov nedvomno zmanjšuje.

Zaradi že ustaljenega, podedovanega načina grafične predstavitve socialne sestave staršev po posameznih občinah, sta na kartah še vedno "združeni" kategoriji uslužbenec in strokovni delavec, pa čeprav so v njih, kot je že predhodno navedeno povsem različni poklici.

Gotovo je za lažje razumevanje boljše primerjati podatke iz statističnih preglednic (tabel), ker so v njih obdelani podatki v posameznih letihsumirani po enakih kriterijih.

Med očeti dijakov, doma iz Celovca je največ izobražencev (30,8 %), sledijo jim uslužbenci (34,2 %), nato strokovni delavci (18,5 %), otrok delavcev je le 5,3 %, otrok poklicne kategorije obrtnik, trgovec, gostilničar 2,6 % in otrok upokoјencev enako 2,6 %.

Dijaki, doma iz naselij političnega okraja Celovec - okolica so v pretežni meri otroci delavcev in tistih, ki se po službi dodatno ukvarjajo še s kmetijo. Takih otrok je 26,7 %, otrok strokovnih delavcev je v tem političnem okraju 19,1 %, otrok izobražencev 16,0 %, otrok kmetov 11,5 %, prav toliko je tudi otrok uslužbencev, otrok obrtnikov, trgovcev in gostilničarjev je 7,6 % ter otrok upokoјencev 6,9 %.

Iz političnega okraja Beljak - okolica ima največ dijakov očeta kmeta, takih je kar 24,3 %, tem sledijo dijaki, katerih očetje so delavci in delavci s popoldanskim opravilom na kmetiji, teh je 17,1 %, tudi očete - uslužbenca ima 17,1 % dijakov in prav toliko tudi očete strokovne delavce, 14,3 % dijakov ima očeta izobraženca, 8,6 % upokoјenca ter 1,4 % obrtnika.

V političnem okraju Velikoveca prevladuje v poklicni sestavi očetov dijakov kategorija delavcev in delavcev - kmetov, katerih je skupaj 25,2 %, sledi kategorija uslužbencev s 17,5 %, nato kategorija upokoјencev s 16,4 %, dalje kategorija kmetov s 13,3 %, pa strokovnih delavcev z 10,9 %,

izobražencev je 8,5 %, obrtnikov, trgovcev in gostlničarjev pa 7,9 %.

Med očetmi dijakov je poleg delavcev, ki se dodatno ukvarjajo še s kmečkimi opravili tudi nekaj izobražencev in uslužbencev. Tem dodatno delo na kmetiji prinaša dodatni dohodek ali pokrivanje potreb lastne družine, pomeni jim tudi po sedemurnem delavniku na delovnem mestu potrebno rekreacijo ali celo razvedrilo, obenem pa prav ta kategorija pomaga z negovanjem kmečkih gospodarstev ohranjati ravnovesje v agrarni pokrajini, že tako načeti po neagrarnih posegih vanjo.

Med vsemi 433 dijaki, vpisanimi v gimnazijo v šolskem letu 1986/87, jih je imelo zaposlena oba starša samo 146 ali 33,7 %, 20 dijakov je imelo mater samohranilko, 2 očeta samohranilca, 2 dijaka sta bila brez staršev, en dijak je imel brezposelnega očeta.

Med materami dijakov prevladujejo tako kot v preteklih šolskih letih matere - gospodinje. Teh je kar 61,6 %, od zaposlenih mater pa jih je največ v kategoriji izobraženih in sicer 10,0 %, približno enaka sta deleža mater uslužbenk in strokovnih delavk, prvih 8,8 % in drugih 8,6 %, s kmetijstvom se ukvarja kot s poglavitno dejavnostjo 4,6 % mater, 4,0 % je delavk, 1,2 % jih prejema lastno pokojnino, prav tako 1,2 % pa jih ima obrt, gostilno ali trgovino (Tabela 5).

Bistvenejših premikov v zaposlitveni strukturi mater zadnja leta ni zaslediti, zato bi bilo opisovanje statistične preglednice neumestno. Zanimivo je vsekakor, da že zadnji dve šolski leti ni več zaslediti, da bi se katera izmed mater ukvarjala na svojem kmečkem gospodarstvu s kmečkim turizmom, kar je bilo pojav pretekla leta.

Tudi z obdelavo vrta oz. z gojenjem zelenjave za trg se ne ukvarja nobena mati več. Prav zaposlitev v turistični dejavnosti na kmetiji je bila doslej ena izmed možnosti za ustvarjanje dodatnega dohodka mnogokaterim slovenskim družinam, ki so^v sicer neugodnih socialnih okoliščinah in neugodni prostorski razmestitvi delovnih mest dostikrat le životarile. V primeru, ko si je bilo slovensko kmečko gospodarstvo prisiljeno ustvarjati še dodatne dohodke izven svoje osnovne zaposlitve pa bodisi iz zemlje, turizma ali druge zaposlitve zunaj doma, je moralo v to vlagati seveda izjemno veliko energije in prizadevnosti, občutno podaljševati svoj delovni čas in na ta račun seveda skrajševati ure oddiha, obenem pa vlagati dodatni dohodek zopet v zemljo oz. v svoje turistične zmogljivosti.

Vztrajanje samo pri kmečkem gospodarjenju in pričakovanju potrebnega dohodka iz njega pa bi bilo ob dejstvu razdrobljene posesti na južnem Koroškem, ki ne more zagotavljati eksistence kmečkemu prebivalstvu, povsem neracionalno.

Vzrokov opuščanja dodatnega dohodka v turističnih dejavnostih, pa čeprav sezonskih nam prek statističnih popisnic dijakov slovenske gimnazije ni moč ugotoviti, kot tudi vzrokov zaposlitvene strukture staršev dijakov ne. Vzroki za to so globoki in dalekosežni. Južni predel Koroške, ki je poseljen s slovenskim ali mešanim prebivalstvom je v socialnem in gospodarskem razvoju že vseskozi očitno zapostavljen. Temu botruje vztrajna diskriminacijska gospodarska politika, ki sili pripadnike slovenske manjšine v neenakopraven socialni in gospodarski položaj z drugim prebivalstvom Avstrije, zlasti pa še v neenakopraven položaj z velikim delom doseljenega prebivalstva, ki je pokupilo veliko, za turistično dejavnost in za svojo rekreacijo privlačne slovenske zemlje nerentabilnih drobnih kmečkih posestnikov po zelo ugodnih cenah.

Kmečko prebivalstvo iz domačij s to drobno posestjo je v preteklih letih svoj dotedanji kmečki poklic rahlo zamenjalo le z manjvrednimi in pomožnimi poklici predvsem v montažni industriji in drugih manjših podjetjih, ki so povečini v rokah tujega kapitala, kateri ob ugodnih možnostih za pridobivanje kreditov in lokacij pa tudi ob raznih davčnih olajšavah, z nizkimi plačami načrtno izkorišča prebivalstvo in si na njegov račun ustvarja dohodke.

Poleg gospodarske in socialne zapostavljenosti pa slovenskemu prebivalstvu ne priznavajo niti kulturnih in etničnih pravic, ki jim gredo.

Zadnje mesece je bilo v slovenskem tisku, ki izhaja na Koroškem prebrati, da je brezposelnost na južnem Koroškem dosegla že 14 % in celo več; nasproti 6 %-ni brezposelnosti v vsej Avstriji. Isti tisk navaja tudi, da izvira huda brezposelnost iz načrtnega zatiranja manjših in malih (predvsem slovenskih) obratov. Trditve so podkrepljene s konkretnimi navedbami šikaniranja uspešnega obrata v Šmarjeti pri Rožu, ki producira za svetovni trg, pa doživlja namesto podpore le nevšečnosti s strani organizacije deželne vlade, ki naj bi po pravilih podpirala ustanavljanje novih delovnih mest, ne pa da jih ovira.

Navedb je več, vse pa se nanašajo na načrtne pritiske s strani poglavarja OVP na slovenske in mešane obrate, ki bi utegnili nuditi delovna mesta Slovence. Tretjina zaposlenih Slovencev na Koroškem je danes namreč vezana na dnevno migracijo do svojih, nizko ovrednotenih delovnih mest in nazaj domov, pritiski so vsestranski in avtor članka dr. B. Sommeragge meni, da je poglavar OVP Schencher na lovu za izgubljenimi nacionalnimi glasovi odpisal Slovence.

Gospodarski pritiski, socialne šikane, ločevalna šolska politika so atributi, ki zgovorno pričajo o položaju slovenske narodne manjšine na južnem Koroškem. Ali so prav ti atributi tudi strašilci, da se dijaki Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu v popisnice o svojih starših ne upajo več napisati brezposeln, pomožni delavec, cestar, čistilka ampak v nemškem besednjaku nazivajo te poklice z raznoraznimi "okrasnimi pridevki".

Ob vseh političnih pritiskih in gospodarski diskriminaciji, navzlic vsem grožnjam in gmotnim težavam, kljub vesplošnem zapostavljanju pa zavedni pripadniki slovenske manjšine na južnem Koroškem, vrše svoje narodnostno poslanstvo prav v dneh, ko je tega njihov mladi rod najbolj potreben.

Politični okraj Občina	Doma iz Celovca				V dijaškem domu ali privatno				Se dnevno vozi v šolo				S k u p a j			
	M	Ž	SK	%	M	Ž	SK	%	M	Ž	SK	%	M	Ž	SK	%

CELOVEC-KLAGENFURT																
Celovec-Klagenfurt	16	18	34	79,1	4	4	8	18,6	1	-	1	2,3	21	22	43	100 %
Skupaj	16	18	34	79,1	4	4	8	18,6	1	-	1	2,3	21	22	43	100 %
ŠMOHOR-HERMAGOR																
Šmohor-Hermagor									-	1 (iz Galicije) 100			-	1	1	100 %
Skupaj									-	1	1	100	-	1	1	100 %
CELOVEC-OKOLICA-KGF-LAND																
Bilčovs-Ludmannsdorf					-	1	1	3,4	14	14	28	96,6	14	15	29	100 %
Bistrica/Rožu- Feistnitz im R.T.					-	1	1	6,3	6	9	15	93,7	6	10	16	100 %
Borovlje-Ferlach					4	11	5	57,7	5	6	11	42,3	9	17	26	100 %
Hodiše-Kentschach					-	-	-		3	-	3	100	3	-	3	100 %
Kotmara vas-Köttmannsdof					-	-	-		8	7	15	100	8	7	15	100 %
Kriva vrba-Krumpendf.					-	-	-		2	-	2	100	2	-	2	100 %
Sele-Zell					8	2	10	50,0	6	4	10	50,0	14	6	20	100 %
Škofiče-Schiefling					-	-	-		-	1	1	100	-	1	1	100 %
Šmarjeta v Rožu- St.Margarethen					-	2	2	100	-	-	-		-	2	2	100 %
Štalenska gora- Magdalensberg					2	-	2	100	-	-	-		2	-	2	100 %
Žihpolje-Maria Rain					-	-	-		2	5	7	100	2	5	7	100 %
Žrelec-Ebenthal					1	4	5	35,7	7	2	9	64,3	8	6	14	100 %
Skupaj					15	21	36	26,3	53	48	101	73,7	68	69	137	100 %
BELJAK-OKOLICA-VILLACH-LAND																
Bekštanj-Finkenstein					7	10	17	77,3	2	3	5	22,7	9	13	22	100 %
Podklošter-Arnoldstein					3	1	4	100	-	-	-		3	1	4	100 %
Rožek-Rosegg					2	1	3	75,0	-	1	1	25,0	2	2	4	100 %
Straja vas-Hohenthurn					2	4	6	85,7	1	-	1	14,3	3	4	7	100 %
Št.Jakob v Rožu-St.Jakob im R.t.					7	4	11	45,8	8	5	13	54,2	15	9	24	100 %
Vrba-Velden					-	4	4	36,4	4	3	7	63,3	4	7	11	100 %
Skupaj					21	24	45	62,5	15	12	27	37,5	36	36	72	100 %
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																
Dobrla vas-Eberndorf					4	4	8	66,7	3	1	4	33,3	7	5	12	100 %
Galicija-Galizien					-	1	1	25,0	1	2	3	75,0	1	3	4	100 %
Globasnica-Globasnitz					9	3	12	92,3	1	-	1	7,7	10	3	13	100 %
Grebinj-Griffen					2	-	2	100	-	-	-		2	-	2	100 %
Pliberk-Bleiberg					5	14	19	29,2	25	21	46	70,8	30	35	65	100 %
Ruda-Ruden - 1Ž stanuje privatno in se vozi					3	1	4	100	-	-	-		3	1	4	100 %
Suka-Nenhaus					-	2	2	50,0	1	1	2	50,0	1	3	4	100 %
Škocjan-St.Kanzian					9	3	22	88,0	3	-	3	12,0	12	13	25	100 %
Velikovec-Völkermarkt					-	2	2	18,2	4	5	9	81,8	4	7	11	100 %
Žel.Kapla-Bela-Eisenkappel-																
Vellach					10	10	20	90,9	1	1	2	9,1	11	11	22	100 %
Žitara vas-Sittersdorf					2	5	7	58,3	4	1	5	41,7	6	6	12	100 %
Skupaj					44	55	99	56,9	43	32	75	43,1	87	87	174	100 %
Izven dvojezičnega ozemlja					2	4	6	100	-	-	-		2	4	6	100 %
Skupaj	16	18	34	7,9	86	108	194	44,8	112	93	205	47,3	214	219	433	100 %

Tabela 5: POKLICNA SESTAVA MATER DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1986/87

Politični okraj	kmetica		delavka		obrotnica, trgovka, gostilnič.		upokojenka, rentnica		uslužbenka		strokovna delavka		izobraženka		gospodinja		Skupaj			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%		
MESTO CELOVEC-KGF STADT																				
Celovec-Klagenfurt	-		-		2	4,7	1	2,3	1	2,3	12	27,9	3	7,0	8	18,6	16	37,2	43	100
ŠMOHOR-HERMAGOR																				
Šmohor-Hermagor	-		-		-		-		-		-		-		1	100	1	100	1	100
CELOVEC OKOLICA-KGF LAND																				
Bilčovs-Ludmanskodorf	-		-		2	7,4	-		-		2	7,4	3	11,1	3	11,1	17	63,0	27	100
Bistrica v Rožu-Feistnitz im R.T.	1	6,3	-		-		-		-		2	12,5	1	6,2	2	12,5	10	62,5	16	100
Borovlje-Ferlach	3	11,6	-		1	3,8	-		-		2	7,7	1	3,8	2	7,7	17	65,4	26	100
Hodiše-Kentschach	-		-		-		-		-		-		-		3	100	3	100	3	100
Kotmara vas-Köttmansdorf	2	13,3	-		-		-		1	6,7	-		2	13,3	-		10	66,7	15	100
Kriva vrba-Krumpendorf	-		-		-		-		-		-		-		2	100	-		2	100
Sele-Zell	1	5,0	-		1	5,0	-		-		1	5,0	-		3	15,0	14	70,0	20	100
Škofiče-Schiefeling	-		-		-		-		-		-		1	100,0	-		-		1	100
Šmarjeta v Rožu-St.Margarethen	-		-		-		-		-		-		-		-		2	100,0	2	100
Štalenska gora-Magdalensberg	-		-		-		-		-		-		-		2	100	-		2	100
Žihpolje-Maria Rain	-		-		-		-		-		-		-		2	28,6	5	71,4	7	100
Žrelec-Ebenthal	-		-		1	7,1	-		1	7,1	2	14,4	1	7,1	4	28,6	5	35,7	14	100
Skupaj	7	5,1	-		5	3,7	-		2	1,5	9	6,7	9	6,7	20	14,8	83	61,5	135	100
BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND																				
Bekštanj-Finkenstein	-		-		1	4,5	-		-		2	9,1	1	4,5	2	9,1	16	72,8	22	100
Podklošter-Arnoldstein	-		-		-		-		-		-		3	75,0	1	25,0	-		4	100
Rožek-Rosegg	-		-		-		-		-		-		-		4	100	4	100	4	100
Straja vas-Hohenthurn	-		-		-		-		-		-		3	42,9	-		4	57,1	24	100
Št.Jakob v Rožu - St.Jakob im R.T.	3	12,5	-		-		-		-		1	4,2	3	12,5	4	16,7	13	54,1	24	100
Vrba-Velden	-		-		-		-		-		-		-		1	9,1	10	90,9	11	100
Skupaj	3	4,2	-		1	1,3	-		-		3	4,2	10	13,9	8	11,1	47	65,3	72	100
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																				
Dobrla vas-Eberndorf	-		-		-		1	8,3	-		1	8,3	-		1	8,3	9	75,0	12	100
Galicija-Galizien	1	25,0	-		-		-		-		-		-		3	75,0	4	100	4	100
Globasnica-Globasnitz	2	15,4	-		-		-		-		1	7,7	1	7,7	-		9	69,2	13	100
Grebinj-Griffen	-		-		-		-		-		-		-		1	50,0	1	50,0	2	100
Pliberk-Bleiberg	1	1,5	-		2	3,1	2	3,1	-		6	9,2	6	9,2	3	4,6	45	69,2	65	100
Ruda-Ruden	-		-		3	75,0	-		-		-		-		1	25,0	4	100	4	100
Suha-Neuhaus	-		-		1	25,0	-		-		-		-		3	75,0	4	100	4	100
Škocijan-St.Kanlian	1	4,1	-		-		-		-		1	4,2	6	25,0	1	4,2	15	62,5	24	100
Velikovec-Völkermarkt	1	9,1	-		-		-		-		-		1	9,1	-		9	81,8	11	100
Žel.Kapla Bela-Eisenkappel-Vellach	2	9,1	-		3	13,7	-		-		2	9,1	1	4,5	1	4,5	13	59,1	22	100
Žitara vas-Sittersdorf	2	16,7	-		-		-		-		3	25,0	-		-		7	58,3	12	100
Skupaj	10	5,8	-		9	5,2	3	1,7	-		14	8,1	15	8,7	7	4,0	115	66,5	173	100
IZVEN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA	-		-		-		1	16,7	2		33,3		-		3	50,0	6	100	6	100
Skupaj	20	4,6	-		17	4,0	5	1,2	5	1,2	38	8,8	37	8,6	43	10,0	265	61,6	430	100

Tabela 2: ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU PO RAZREDIH, SPOLU IN NAČINU PRIHODOV V ŠOLO V ŠOLSLEM LETU 1986/87

Razred	Skupaj		Stanuje doma v Celovcu				Stanuje v dij.domu ali privatno				Se dnevno vozi v šolo							
		%	M	%	Ž	%	M	Ž	SK	%	M	Ž	SK	%				
1a	26	100	11	42,3	15	57,7	-	-	-	-	11	14	25	96,2	1	1	3,8	
1b	24	100	13	54,2	11	45,8	4	2	6	25,0	5	5	10	41,6	4	4	8	33,3
1c	26	100	13	50,0	13	50,0	-	-	-	-	1	-	1	3,8	12	13	25	96,2
2a	25	100	15	60,0	10	40,0	1	1	2	8,0	11	9	20	80,0	3	-	3	12,0
2b	27	100	14	51,9	13	48,1	1	-	1	3,7	1	6	7	25,9	12	7	19	70,4
3a	30	100	16	59,3	14	46,4	2	1	3	10,0	14	11	25	83,3	-	2	2	6,7
3b	28	100	11	39,3	17	60,7	-	1	1	3,6	-	5	5	17,9	11	11	22	78,5
4a	32	100	18	56,3	14	43,7	1	1	2	6,3	9	8	17	53,1	8	5	13	40,6
4b	32	100	13	40,6	19	59,4	1	-	1	3,1	2	9	11	34,4	10	10	20	62,5
Skupaj	250	100	124	49,6	126	50,4	10	6	16	6,4	54	67	121	48,4	60	53	113	45,2
5a	27	100	16	59,3	11	40,7	-	-	-	-	8	6	14	51,9	8	5	13	48,1
5b	23	100	12	52,2	11	47,8	3	4	7	30,5	1	2	3	13,0	8	5	13	56,5
6a	31	100	14	45,2	17	54,8	-	1	1	3,2	6	11	17	54,8	8	5	13	41,9
6b	21	100	9	42,4	12	57,6	-	2	2	9,5	-	1	1	4,8	9	9	18	85,7
7a	23	100	15	65,2	8	34,8	-	3	3	13,0	8	3	11	47,8	7	2	9	39,2
7b	21	100	7	33,3	14	66,7	-	-	-	-	1	7	8	38,1	6	7	13	61,9
8a	21	100	9	42,9	12	57,1	1	2	3	14,3	7	6	13	61,9	1	4	5	23,8
8b	16	100	8	50,0	8	50,0	2	-	2	12,5	1	5	6	37,5	5	3	8	50,0
Skupaj 5-8	183	100	90	49,2	93	50,8	6	12	18	9,8	32	41	73	39,9	52	40	92	50,3
Skupaj	433	100	214	49,4	219	50,6	16	18	34	7,9	86	108	194	44,8	112	93	205	47,3

Tabela 3: DIJAKI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO RAZREDIH IN SPOLU V OKVIRU POLITIČNIH OKRAJEV IN OBČIN
V ŠOLSLEM LETU 1986/87

Politični okraj Občina	R a z r e d i																					Skupaj					
	1a,b,c			2a,b			3a,b			4a,b			5a,b			6a,b			7a,b			8a,b			M	Ž	SK
	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK	M	Ž	SK
MESTO CELOVEC-KLAGENFURT																											
STADT Celovec-Klagenfurt	7	2	9	3	2	5	2	4	6	2	2	4	4	4	8	-	3	3	-	3	3	3	2	5	21	22	43
ŠMOHOR-HERMAGOR																											
Šmohor-Hermagor																						-	1	1	-	1	1
CELOVEC OKOLICA-KGF LAND																											
Bilčavs-Ludmanskodorf	3	1	4	-	2	2	4	1	5	2	4	6	2	1	3	1	1	2	1	3	4	1	2	3	14	15	29
Bistrica v Rožu-																											
Feistnitz im R.t.	2	3	5	1	1	2	-	1	1	-	2	2	2	2	4	-	-	-	1	1	2	-	-	-	6	10	16
Borovlje-Ferlach	1	2	3	2	3	5	1	3	4	2	3	5	-	3	3	1	1	2	2	-	2	-	2	2	9	17	26
Hodiše-Kentschach	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Kotmara vas-Köttmansdorf	2	1	3	1	-	1	-	1	1	2	1	3	2	2	4	-	1	1	1	1	2	-	-	-	8	7	15
Kriva vrba-Krumpendorf	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Sele-Zell	-	1	1	1	-	1	1	-	1	3	-	3	3	2	5	3	-	3	3	-	3	-	3	3	14	6	20
Škofiče-Schiefling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Šmarjeta v Rožu-																											
St.Margarethen	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Štalenska gora-																											
Magdalensberg	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Žihpolje-Maria Rain	-	1	1	-	1	1	-	2	2	-	-	-	2	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	5	7
Žrelec-Ebenthal	3	1	4	3	1	4	-	-	-	1	1	2	-	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	8	6	14
Skupaj	12	11	23	9	8	17	8	9	17	12	11	23	12	11	23	6	7	13	8	5	13	1	7	8	68	69	137
BELJAK-İKOLICA-VİLLACH LAND																											
Bekštanj-Binkenstein	2	3	5	1	1	2	1	1	2	1	-	1	-	1	1	2	1	3	1	5	6	1	1	2	9	13	22
Podklošter-Arnoldstein	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	3	1	4
Rožek-Rosegg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-	-	-	-	1	1	2	2	4
Straja vas-Hohenthurn	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-	1	1	1	1	2	-	-	-	3	4	7
Št.Jakob v Rožu-St.Jakob																											
im R.t.	2	3	5	-	1	1	2	3	5	2	1	3	4	-	4	1	1	2	3	-	3	1	-	1	4	7	11
Vrba-Velden	1	1	2	1	1	2	1	1	2	-	2	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	4	7	11
Skupaj	5	7	12	3	4	7	4	5	9	5	3	8	6	3	9	4	6	10	6	6	12	3	2	5	36	36	72
VELIKOVEC-VÖLKERMARKE																											
Dobrla vas-Ebendorf	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	1	3	-	1	1	1	3	4	7	5	12
Galicija-Galizien	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4
Globasnica-Globasnitz	2	-	2	-	-	-	2	2	4	4	1	5	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Grebinj-Griffen	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Pliberk-Bleiburg	3	12	15	6	1	7	4	5	9	-	5	5	4	1	5	5	4	9	4	4	8	4	3	7	30	35	65
Ruda- Ruden	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-	1	3	1	4
Suha-Neuhaus	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	3	4
Škocijan-St.Konzian	2	3	5	5	-	5	1	2	3	3	3	6	-	1	1	-	-	-	1	2	3	-	2	2	12	13	25
Velikovec-Völkermarkt	-	1	1	1	-	1	1	2	3	1	3	4	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	4	7	11
Žel.Kapla-Bela-																											
Eisenkappel-Velach	1	1	2	1	4	5	1	2	3	1	3	4	2	-	2	1	1	2	2	-	2	2	-	2	11	11	22
Žitara vas-Sittersdorf	2	1	3	1	2	3	1	-	1	1	-	1	-	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	6	6	12
Skupaj	13	19	32	14	9	23	13	13	26	11	16	27	6	3	9	13	12	25	8	7	15	9	8	17	87	87	174
IZVEN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	-	1	1	-	1	1	1	-	1	2	4	6
Skupaj	37	39	76	29	23	52	27	31	58	31	33	64	28	22	50	23	22	52	22	22	44	17	20	37	214	219	433

Tabela 4: POKLICNA SESTAVA OČETOV DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1986/87

Politični okraj Občina	kmet		kmet- delavec		delavec		obrtnik, trgovec, gostilničar		upokojenec rentnik		usluž- benec		strok. sodel.		izobra- ženec		Skupaj		brez posebn.	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
MESTO CELOVEC-KGF STADT Celovec-Klagenfurt	-		-		2	5,3	1	2,6	1	2,6	13	34,2	7	18,5	14	36,8	38	100		
ŠMOHOR-HERMAGOR Šmohor-Hermagor	-		-		-		-		-		-		1	100,0	-		1	100		
CELOVEC OKOLICA-KGF LAND Bilčovs-Ludmansdorf	3	10,7	5	17,9	4	14,3	7	25,0	-		2	7,1	5	17,9	2	7,1	28	100		
Bistrica v Rožu-Feistnitz im R.t.	3	20,0	1	6,7	-		-		2	13,3	1	6,7	5	33,3	3	20,0	15	100		
Borovlje-Ferlach	2	8,3	6	25,0	8	33,4	1	4,2	2	8,3	2	8,3	1	4,2	2	8,3	24	100		
Hodiše-Kentschach	2	66,7	-		-		1	33,3	-		-		-		-		3	100		
Kotmara vas-Köttmansdorf	2	14,4	-		2	14,4	1	7,1	1	7,1	1	7,1	3	21,4	3	21,4	14	100	1	7,1
Kriva vrba-Krumpendorf	-		-		-		-		-		-		-		2	100	2	100		
Sele-Zell	-		-		5	25,0	-		4	20,0	4	20,0	7	35,0	-		20	100		
Škofiče-Schiefling	-		-		1	100	-		-		-		-		-		1	100		
Šmarjeta v Rožu-St.Margaretha	-		-		1	50,0	-		-		1	50,0	-		-		2	100		
Štalenska gora-Magdalensberg	2	100	-		-		-		-		-		-		-		2	100		
Žihpolje-Maria Rain	-		-		-		-		-		2	28,6	1	14,3	4	57,1	7	100		
Žrelce-Ebenthal	1	7,7	1	7,7	1	7,7	-		-		2	15,3	3	23,1	5	38,5	13	100		
Skupaj	15	11,5	13	9,9	22	16,8	10	7,6	9	6,9	15	11,5	25	19,1	21	16,0	131	100	1	0,7
BELJAK-OKOLICA-VILLACH LAND Bekštanj-Finkenstein	8	36,4	1	4,6	2	9,1	-		-		3	13,6	3	13,6	5	22,7	22	100		
Podklošter-Arnoldstein	-		-		-		-		-		-		3	100	-		3	100		
Rožek-Rosegg	3	75,0	-		1	25,0	-		-		-		-		-		4	100		
Straja vas-Hohenthurn	1	14,3	1	14,3	1	14,3	1	14,3	1	14,3	-		2	28,5	-		7	100		
Št. Jakob v Rožu-St. Jakob R.t.	4	17,4	2	8,7	1	4,3	-		1	4,3	7	30,5	4	17,4	4	17,4	23	100		
Vrba-Velden	1	9,1	-		3	27,3	-		4	36,4	2	18,1	-		1	9,1	11	100		
Skupaj	17	24,3	4	5,7	8	11,4	1	1,4	6	8,6	12	17,1	12	17,2	10	14,3	70	100		
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT Dobrla vas-Ebendorf	-		-		4	33,3	1	8,3	2	16,7	5	41,7	-		-		12	100		
Galicija-Galizien	1	25,0	1	25,0	-		-		2	50,0	-		-		-		4	100		
Globasnica-Globasnitz	-		1	7,7	4	30,8	1	7,7	4	30,8	1	7,7	2	15,3	-		13	100		
Grebinj-Griffen	-		-		-		1	50,0	-		1	50,0	-		-		2	100		
Pliberk-Beliburg	9	14,7	10	16,4	7	11,5	7	11,5	7	11,5	8	13,1	8	13,1	5	8,2	61	100		
Ruda-Ruden	1	25,0	-		-		-		3	75,0	-		-		-		4	100		
Suha-Neuhaus	-		-		2	50,0	-		2	50,0	-		-		-		4	100		
Škocijan-St.Konzian	4	16,7	1	4,2	1	4,2	3	12,5	4	16,7	6	25,0	-		5	20,8	24	100		
Velikovec-Völkermarkt	3	37,5	-		1	12,5	-		-		3	37,5	1	12,5	-		8	100		
Žel.Kapla Bela-Eisen- kappel-Vellach	4	19,0	1	4,8	5	23,8	-		3	14,3	3	14,3	3	14,3	2	9,5	21	100		
Žitara vas-Sittersdorf	-		3	25,0	1	8,3	-		-		2	16,7	4	33,3	2	16,7	12	100		
Skupaj	22	13,3	17	10,3	25	15,3	13	7,9	27	16,4	29	17,5	18	10,9	14	8,5	165	100		
IZVEN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA	-		-		-		-		1	16,7	2	33,3	2	33,3	1	16,7	6	100		
Skupaj	54	13,1	34	8,3	57	13,9	25	6,1	44	10,7	71	17,3	65	15,8	60	14,6	411	100	1	0,2

SOCIALNOGEOGRAFSKA PROUČEVANJA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA
V METROPOLITANSKIH OBMOČJIH PREKOMORSKIH DEŽEL - CORDOBA

Rado Genorio

Ljubljana, december 1987

DIJAKI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO KRAJIH STALNEGA BIVANJA IN NAČINU PRIHODA V ŠOLO V ŠOLSLEM LETU 1986/87

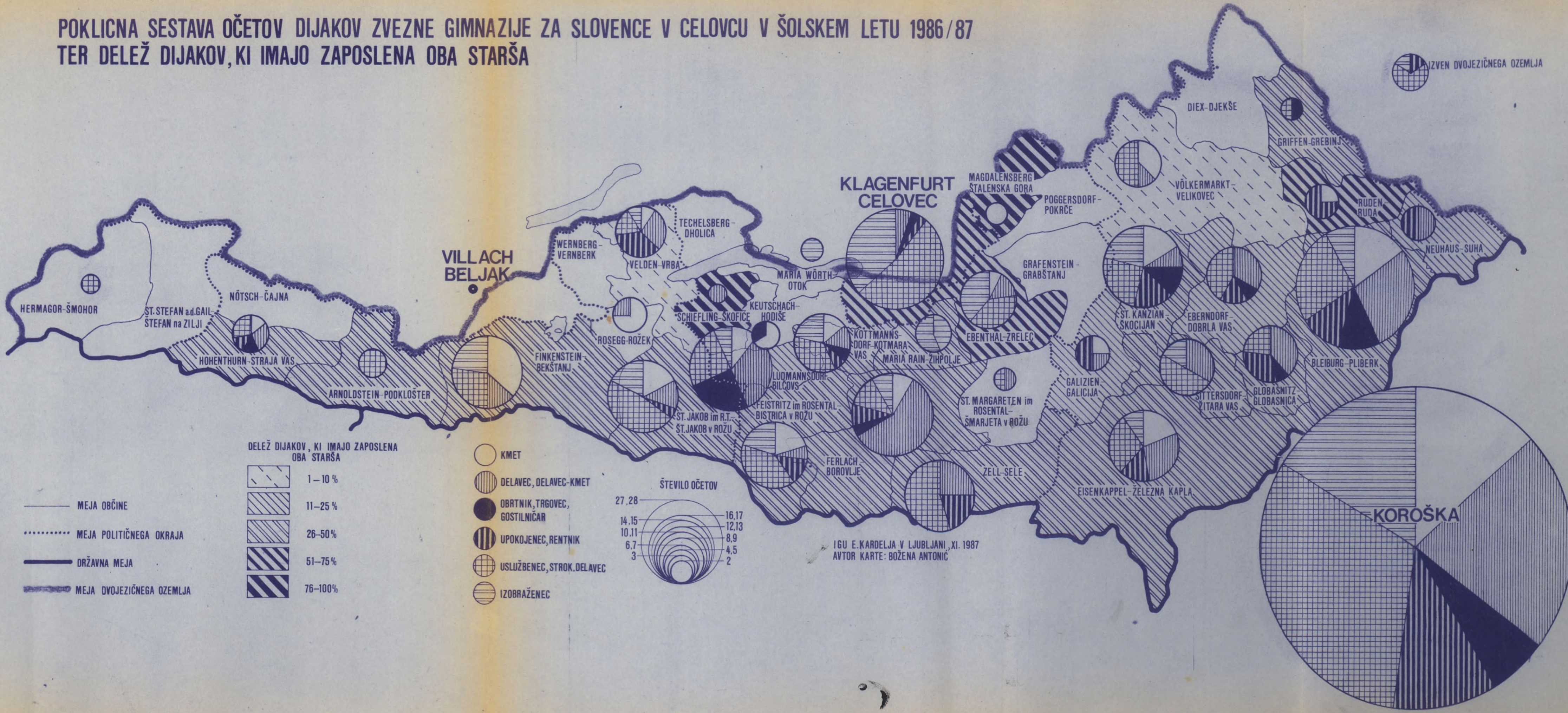
	1 DIJAK	1 DIJAKINJA
DIJAKI, DOMA IZ CELOVCA	◆	◇
DIJAKI, KI BIVAJO V DIJAŠKIH DOMOVIH V CELOVCU	▲	△
DIJAKI, KI SE VSAKODNEVNO VOZIJO V ŠOLO	●	○

0 5 10 km

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE E. KARDELJA
V LJUBLJANI, XI, 1987
AVTOR KARTE: BOŽENA ANTONIČ

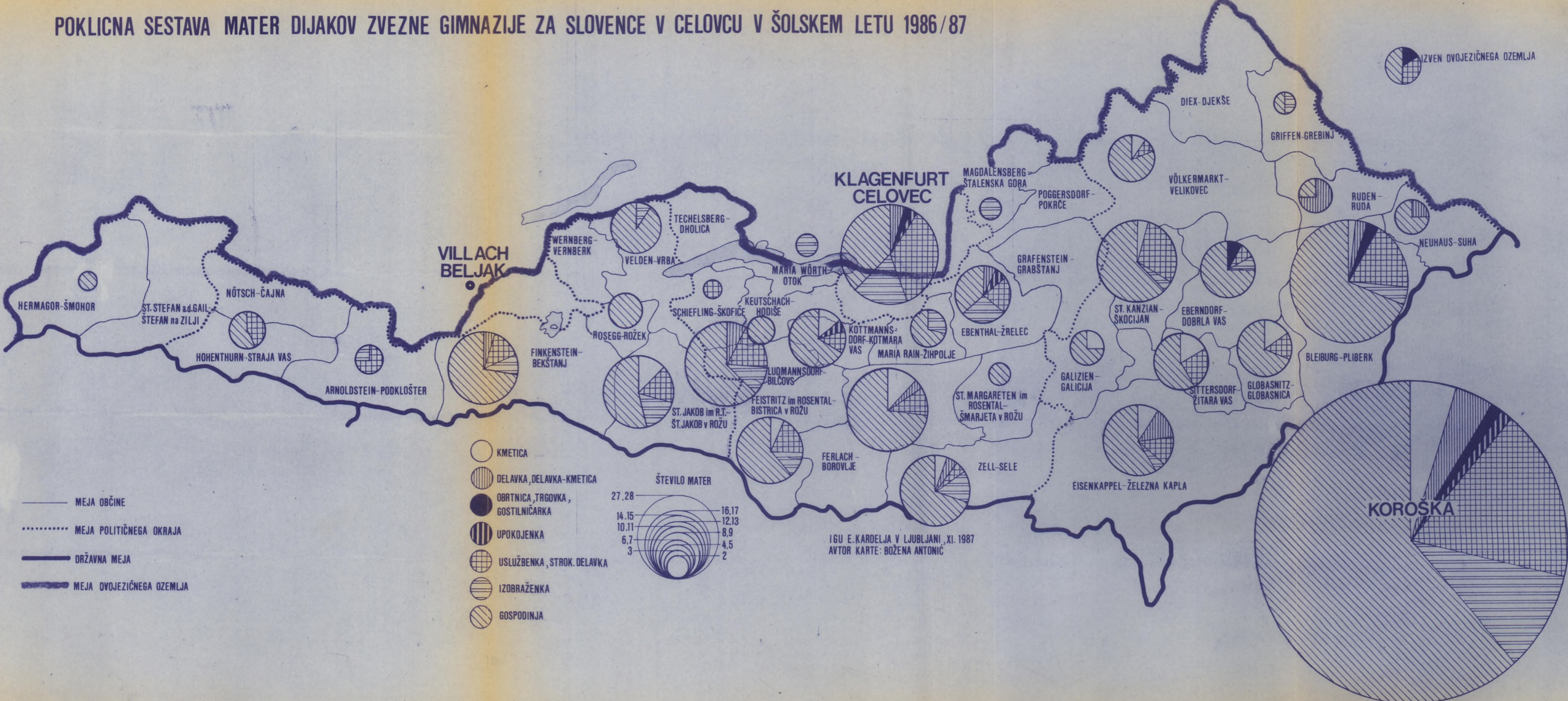
POKLICNA SESTAVA OČETOV DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1986/87 TER DELEŽ DIJAKOV, KI IMAJO ZAPOSLENA OBA STARŠA

IZVEN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA

POKLICNA SESTAVA MATER DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1986/87

IZVEN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA

SOCIALNO-GEOGRAFSKA PROUČEVANJA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA V METROPOLITANSKIH OBMOČJIH PREKOMORSKIH DEŽEL - CORDOBA

UVOD

Podrobni proučitvi globalnih selitvenih tokov s slovenskega etničnega ozemlja v dežele Južne Amerike je sledilo raziskovanje razvoja in socialnogeografskih potez slovenskih etničnih naselbin v posameznih metropolitanskih območjih Argentine. Proces priseljevanja je bil proučen kot funkcija izvornega in namembnega območja. Vendar je bila temeljna pozornost posvečena skupnosti priseljencev. Raziskava v letošnjem letu je vključila slovensko naselbino v Cordobi. Omenjena se nekoliko razlikuje od ostalih v Argentini predvsem po velikosti ter nekaterih socialnogeografskih karakteristikah priseljencev, ki bodo posebej opredeljeni v nadaljevanju.

S podrobno analizo socialnogeografskih parametrov razvoja je bilo ugotovljeno, da gre za klasično naselbino delavcev, v kateri je šele drugi generaciji uspel dvig na statusni lestvici. Naselbina je nastajala v drugi polovici dvajsetih let in se kasneje ni številčno okrepila. Z biološkim odmiranjem prve generacije, ki se ni uspela reproducirati tudi v številčnem smislu, naselbina vse bolj izgublja slovenske prvine in je na trdni poti, da dokončno izgine v argentinskem okolju. Fenomen priseljevanja in z njim povezan nastanek novega naroda v smislu v Argentini nekaj takega kot v obeh državah Severne Amerike (Estrada B. - Salinaz Meza, R.; 1987, 3).

Raziskava je zasnovana na analizi ankete, ki je bila izvedena med slovenskimi priseljenci in njihovimi potomci v Cordobi ter okoliških krajih (Cosquin, La Falda, Carlos Paz, Rio Ceballos in Alta Gracia) ob izteku leta 1986. V anketo so

bilá vključena vsa gospodinjstva priseljencev oziroma njihovih potomcev. Za celovit prikaz razvoja oziroma njegovih social-nogeografskih potez naselbine, je analitični del raziskave vključil tudi pokojnike, za katere so navedli informacije njihovi družinski člani. Na ta način je bila obravnavana vsa znana populacija. Pravilno izpolnjeni anketni listi (vseh skupaj 221) so bili podvrženi natančni računalniški in grafični obdelavi na Inštitutu za geografijo in so praktično edina možna osnova za tovrstno analizo. Rezultati bodo pridobili na vrednosti v naslednjih letih, ko bo s podobno anketo zaobsežena še populacija v drugih območjih večje naselitve Slovencev. Že ob sedANJI fazi pa pomeni nedvomni prispevek k poglobljenemu spoznavanju značilnosti priseljevanja v Argentino, saj le-to sedaj spoznavamo tudi na osnovi posameznih primerov. Obravnavani primer pa sodi med argentinskimi gotovo med najbolj specifične. Slovenska naselbina v Cordobi ima malo potez naselbine v Buenos Airesu ali morda tiste v Rosariu in Mendози.

Čeprav skoraj izven vnaprej predvidenega programa, je bilo v letu 1987 podrobno obdelano tudi vključevanje slovenske naselbine v delavsko gibanje Argentine med obema vojnama. Rezultati te proučitve, ki so bili predstavljeni na simpoziju v Zagrebu in Mariboru tvorijo drugi del pričujočega letnega poročila.

OPIS REZULTATOV DELA IN UGOTOVITVE

Pričujoče raziskovalno delo lahko uvrstimo med geografske raziskave mednarodnih selitev. V okviru socialnogeografske koncepcije preučevanja migracij postavlja geograf v ospredje spremembe v lokaciji osnovnih funkcij ljudskega obstoja. Sam proces spreminja prostorsko strukturo in organiziranost na vseh nivojih (Ruppert K. - Schaffer F.; 1973). Sodi med najkompleksnejše komponente razvoja in spremembe strukture prebivalstva (Ogden P., 1984; 1). Proučevanje migracij je del širokega področja geografije prebivalstva in pomemben element za razumevanje geografske organiziranosti posameznih družb in civilizacij. Še zlasti so pomembne posledice tega procesa, v katerem zavzemajo vidno mesto tudi skupnosti slovenskih izseljencev. Le-te so v različnih okoljih različno organizirane in na sebi svojstven način sooblikujejo geografski prostor oziroma družbo, s katero so vzpostavili interakcijski odnos.

Posamezne faze priseljevanja Slovencev v Argentino so bile že proučene kot funkcija izvornega in namembnega območja ter udeležencev v tem procesu. Sedanje delo, ki je vsekakor in predvsem empiričnega značaja pa daje poudarek priseljevanju ali razvoju določene skupnosti v konkretnem prostoru. Popolnoma jasno je, da je velik poudarek na strukturi udeležencev selitvenega procesa (Woods R., 1982).

Skladno z izhodiščem in cilji raziskave se je bilo potrebno nasloniti na z anketo zbrane osnovne informacije. V takem primeru drugačnih tudi ni. Verjetno je to tudi glavni razlog, da so bili omenjeni aspekti mednarodnih migracij v geografiji doslej praktično zapostavljeni. Uradnih statističnih podatkov ni ali pa so z vidika opravljanja slovenske skupnosti neprimerni - skratka, ničesar ne povejo. Podatki popisov prebivalstva se nanašajo le na Jugoslovane in še

to v smislu državljanstva. V našem primeru pa imamo opravka z več kot polovico Slovencev, ki so prišli v Cordobo z italijanskimi potnimi listi. To jasno kaže na upravičenost izbora ustrezne metode: anketiranje v skupnosti sami.

Kdaj so zašli prvi Slovenci v Cordobo in njeno okolico je težko reči. Gotovo jih ni bilo veliko, saj jih takorekoč ni zaslediti. Ker je bilo pred prvo svetovno vojno v Argentini nasploh malo slovenskega življa, ni bilo osnove za začetno rast naselbin. Tako je tudi v Cordobi nastajala slovenska naselbina šele v dvajsetih letih - kot posledica množičnega priseljevanja primorskih Slovencev. Med njimi so prednjačili predvsem Slovenci z Goriškega, Vipavske doline in Krasa (glej karto). Če pogledamo samo dinamiko priseljevanja v Cordobo, potem ugotavljamo, da le-ta ne odstopa bistveno od tiste, ki velja za Argentino v času med obema vojnama (Genorio R., 1986; 37). Višek doseže koncem dvajsetih let in se v tridesetih letih zreducira zgolj na prihod najožjih družinskih članov (žene, otroci). Drugi višek koncem štiridesetih let je bistveno šibkejši in zaostaja za splošnimi (glej sliko). Dejstvo je, da se je politična emigracija prvenstveno naselila v Buenos Airesu. Povojni politični begunci so se smatrali za začasne priseljence z namenom, da ostanejo v Argentini le toliko časa, dokler se politične razmere v domovini ne spremenijo. Njihova strmljenja so zato bila: vzdrževanje kulturne celovitosti, kulturne ločenosti ter politične dejavnosti z omejenim - če sploh kakšnim - stikom z argentinsko družbo (Velikonja J., 1985; 49).

Večina prišlekov je navedla, da so se priselili zaradi ekonomskih razlogov. Sledita družinski in politični razlog. Čeprav teganiso izrecno navajali, je potrebno pri priseljenicah iz Primorske upoštevati tudi politične razloge, saj so se le-ti prepletali z ekonomskimi in obratno - kot posledica porajajočega se fašizma v dvajsetih letih. Obsojeni

na narodni propad so se množično odločali za izseljevanje v Argentino. To nam potrjujejo tudi nekateri strukturni kazalci, ko gre za primerjave med prišleki različnega regionalnega izvora. Prav skupnost priseljencev v Cordobi pa je specifična po večjem številu Belokranjcev, ki so "zašli" tja v letih 1927-1928 - potem, ko nikakor niso dobili dovoljenj za izselitev v Kanado.

Podrobna analiza omenjene podskupine je pokazala, da gre za klasične ekonomske priseljence iz manj razvite, agrarno prenaseljene in že tedaj za gospodarski razvoj skrajno omejene slovenske robne pokrajine (Klemenčič V., 1972; 134). Izredno mladi, brez ustrezne izobrazbe in poklicev - kot priučeni delavci in predvsem težaki - so sprva našli mesto svojega bivanja v barakah, delavskih kampin ali najemniških sobah. Trdo so garali v kamnolomih okoli Cordobe (Alta Gracia, Rio Ceballas). Zanje je veljalo načelo, da so bili deležni "kamnitega dela" oziroma "da si delajo kruh iz kamenja." Poklicna preseljitvev med voznike tramvaja v Cordobi je pomenila skrajni domet posameznikov na težki poti, ki je vodila do malce bolj človeških delovnih pogojev.

Tabela 1: Regionalno poreklo slovenskih priseljencev v Cordobi

	število	%
Primorska	94	50,2
Bela krajina	48	25,7
drugo	45	24,1
Skupaj	187	100,0

Med različnimi prvinami, ki opredeljujejo omenjeno skupino kot tipično za naše klasične znanje selitve velja izpostaviti tudi nekatere demografske in socio-ekonomske značilnosti priseljencev. Delež žensk je znašal le 28,9 %, kar je za skoraj 10 % manj kot znaša delež za vse slovenske priseljence v Argentini (Genorio R., 1982; 18). Če smo v primeru Kanade ugotavljali, da je relativno nizek delež žensk tudi posledica selektivne imigracijske zakonodaje, to ne gre trditi za Argentino. V navedenem primeru so vzroki izključno ekonomski. Skromen zaslužek prišlekov je bil prenizek, da bi le-ti lahko plačali pot dekletu ali zakonski družici. Nekoliko višji odstotek žensk najdemo le med priseljenci iz Primorske. V Argentino so se namreč selile tudi kompletne družine, s tem, da so prenekateri predhodno prodali vso imetje. Medtem pa med priseljenci iz Bele krajine najdemo izključno odvečno kmečko delovno silo. Zaradi tega tudi ne čudi tako visok delež mešanih zakonov z Argentinkami (44,4 %).

Podobno nam potrjuje tudi struktura po starosti ob doselitvi. Večina se nahaja v starostni skupini 20 - 24 let in 25 - 29 let. Nad 45 let starosti jih ni bilo (glej sliko). Starostna piramida je po svoje kruta, saj pokaže, da se je resnično izselil najvitalnejši del prebivalstva. Tudi ta podatek kaže, da lahko uvrstimo priseljence v Cordobi v klasičen tip izseljevanja s slovenskega ozemlja. Socialno-ekonomski izvor nam to samo še bolj zaokroženo potrjuje.

Večina empiričnih študij nam potrjuje, da je selitev proces, ki sledi spremembi socialnega statusa. Torej gre za tesno medsebojno povezanost med prostorsko oziroma socialno in ekonomsko mobilnostjo prebivalstva. V našem primeru je reševanje eksistenčnih problemov tesno povezano s preselitvijo. Prisotni pa so še politični motivi in socialna tradicija. Vendar so priseljenci pri spremembi socialnega statusa omejeni, če gre za ljudi z nižjo izobrazbo ali slabo poklicno

strukturo. Njihov akcijski radij je geografska ali socialno-ekonomsko gledano izredno ozek. V cordobskem primeru je več kot 75 % priseljencev izšlo iz kmečkih oziroma delavskih pri-lik. Ta odstotek se zviša pri priseljencih iz Bele krajine: večina je iz kmečkih družin ali pa so priučeni delavci (glej sliko). Zaradi tega jih že ob samem prihodu v novo okolje najdemo predvsem v barakah in najemniških sobah. Stanovanjska lokacija je bila pač vezana na raznovrstna dela, ki so jih opravljali kot nekvalificirana delovna sila. Bodisi, da so delali v kamnolomih ali kot zidarji in tesarji, je bil njihov zaslužek skromen in ni zadoščal za hitro izboljšanje slabega ekonomskega položaja. Še manj pa da bi se z zaslužnim denarjem lahko vrnili v domovino. Marsikdo je končal svojo življenjsko pot prav pri opravljanju nevarnih opravil v kamnolomih ali pa izgubil zdravje v apnenici Malagueno. Ni imel možnosti, da bi si našel boljši poklic in si lažje formiral družino. Zato tudi ne preseneča, da najdemo tudi nekaj samcev ter družin brez otrok z majhnim številom otrok. V demografskem smislu se kot skupnost niso mogli reproducirati.

Kakršenkoli dvig na statusni lestvici je prvi generaciji onemogočala še nizka izobrazbena raven. Večina ni imela niti dokončane osnovne šole. Le posamezniki so imeli ob doselitvi kakšno poklicno šolo. Prav tako tudi ni bilo možnosti za dodatno izobraževanje.

Tabela 2: Dokončana šola priseljencev v Cordobi

šola	št.	%	II. generacija	

nedokončana OŠ(8 let)	140	74,8	2	10,0
dokončana OŠ (8let)	21	11,2	2	4,8
poklicna	19	10,2	2	4,8
srednja	2	1,1	17	40,4
višja in visoka	5	2,7	21	50,0

Skupaj	187	100,0	42	

Zanimivo je njihovo kasnejše vključevanje v ekonomsko življenje argentinske družbe. Postopoma so se uspeli integrirati v novo okolje in si poiskati svoji strukturi primernejše poklice. Vendar je potrebno ponovno poudariti, da izbire ni bilo na pretek zaradi prenizke ekonomske osnove, ki so si jo s težko muko prigarali v letih vojne in po njej. Skromni prihranki so omogočili nakupe majhnih enodružinskih hiš (glej tabelo 3) ter poklicno preseljitev od delavcev

Tabela 3: Sedanje stanovanjske prilike slovenskih priseljencev v Cordobi

vrsta stanovanja	št.	%		
lastna hiša	139	74,3	31	73,8
najemniška hiša	3	1,6	2	4,8
najemniško stanovanje	33	17,6	1	2,4
drugo	12	6,5	8	19,0
Skupaj	187	100,0	42	100,0

težakov v priučene delavce ali drobne obrtnike (krojač, mesar, trgovec). Zanimivo je, da jih najdemo večje število kot voznike tramvaja ali delavce pri mestnem prometu v Cordobi. Na teh poklicih je večina dočkala tudi upokojitev (glej sliko, kjer je sedanji položaj prikazan pod kategorijo "drugo").

Praktično popolnoma inverzno sliko o sedanjem položaju skupnosti, če jo gledamo s socialnogeografskega vidika, dobimo ob podrobni analizi druge generacije - potomcev priseljencev. Čeprav maloštevilni (komaj 42 jih je bilo podvrženo podrobni računalniški analizi) so se vključili v življenje družbe

kot njihovi sovrstniki. Vendar preseneča visok delež (50 %) z dokončano višjo ali visoko izobrazbo. Torej so tudi poklici, ki jih opravljajo čisto nekaj drugega kot pri prvi generaciji (glej slike). Dobra tretjina jih opravlja poklice, ki jih v Argentini uvrščajo v takoimenovano kategorijo "profesionalcev." To so sami poslovneži z lastnim kapitalom, večji zasebni obrtniki, zdravniki, advokati s svojo pisarno in podobno.

Tabela 4: Poklicna struktura druge generacije slovenskih priseljencev v Cordobi

poklic	št.	%

gospodinja	7	16,7
delavec	3	7,1
obrtnik	7	16,7
uradnik	10	23,8
profesionalec	15	35,7

Skupaj	42	100,0

Omenjena skupina ima splošne poteze urbane družbe, živi način življenja v mestu, govori izključno špansko in je skoraj v celoti asimilirana. Poredkoma se vključuje v institucionalno življenje skupnosti, ki se odvija v okviru edinega lokalnega društva. Samo v dveh primerih so potomci obiskali domovino svojih staršev. Daleč in skoraj brez povezav z ostalimi skupnostmi slovenskih priseljencev v Argentini niti niso imeli pogojev, da bi prvine etnosa imele globlje korenine tudi v njihovi zavesti. Lahko rečemo, da je zaradi tega skupnost v višji fazi asimilacije. Brez večjih zunanjih vplivov omenjeni proces ni mogoče zavreti ali celo spremeniti trende v smeri kakršnegakoli nacionalnega osveščanja.

Literatura

1. Constantinou T.S. - Diamantides D.N., 1985. Modeling International Migration: Determinants of Emigration from Greece to the United States, 1820-1980, Annals of the Association of American Geographers, Volume 75, št. 3, str. 352-369.
2. Devoto Fernando - Rosoli Gianfausto, 1985; La Inmigracion Italiana en la Argentina, Buenos Aires.
3. Estrada Baldomero, Salinas Meza Rene, 1987: Inmigracion Europea y morilidad social en los centros urbanos de America Latina (1880-1920), Estudios Migrations Latino-Americanos (EML), leto 2, št. 5, str. 3-27.
4. Genorio R., 1982: Geografski aspekt izseljevanja iz SR Slovenije v Južno Ameriko. Inštitut za geografijo Univerze E.Kardelja, Ljubljana, 33 str. Razmnoženo.
5. Genorio R., 1981: Geografsko proučevanje mednarodnih migracij, Geographica Slovenica 12, Ljubljana, str. 193-210.
6. Genorio R., 1985: Mobilnost in način poselitve slovenskih gospodinjev v Torontu, Geografski vestnik LVII, Ljubljana, str. 57-64.
7. Genorio R., 1986: The Slovene Immigrant Community in Argentina between the two world wars, Slovene Studies 8/2, str. 37-42.
8. Klemenčič V., 1972: Geografija prebivalstva Slovenije, Geografski vestnik XLIV, Ljubljana, str. 133-157.

9. Ogden Philip, 1984: Migration and Geographical Change, Cambridge University Press.
10. Ruppert Karl - Schaffer Franz, 1973: Sozialgeographische Aspekte urbanisierter Lebensformen; Veröffentlichungen der Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Band 68, Hannover.
11. Varjo Uno, 1985: Development of Finnish Communities in the vicinity of Thunder Bay, Ontario, Nordia 19:2, str. 81-113.
12. Vëlikonja Joseph, 1985: Las comunidades eslovenos en el Gran Buenos Aires, EML, Leto 1, št. 1, str. 48-61.

Anketa: SLOVENCİ V CORDOBI

1. Spol: a) ___moški b) ___ženski
2. Leto vašega rojstva: _____
3. Stan: a) ___poročen-a b) ___samski-a c) ___vdovec-a
d) ___ločen-a
4. Kraj rojstva (navedite kraj, regijo, republiko, provinco in državo:
_____, _____, _____, _____
5. Izobrazba (dokončana šola): a) ___manj kot 8 let šole
b) ___8 let šole c) ___vajeniška, poklicna šola
d) ___srednja šolâ (gimnazija, tehnična, medicinska, ekonomska,...) e) ___višja, visoka šola (fakulteta)
6. Kdaj ste prišli v Argentino (leto priselitve)? _____
7. Kaj je bil glavni vzrok vaši izselitvi iz Slovenije?
a) ___ekonomski b) ___družinski c) ___osebni
d) ___politični e) ___drugo
8. S kakšnim namenom ste prišli v Argentino?
a) ___da se tu za stalno naselim b) ___da se po nekaj letih vrnem domov c) ___da se po nekaj letih preselim v neko drugo deželo d) ___o tem nisem razmišljal
9. Vaš poklic v domovini pred izselitvijo? _____

10. Prosimo, da navedete vse poklice (dela), ki ste jih opravljali po prihodu v Argentino ter kraj in čas dela:

poklic	čas dela	kraj
1.
2.
3.
4.
5. sedanji poklic:	_____	

11. Kje ste stanovali po prihodu v Argentino (stanovanjski pogoji)? a) ___ v baraki b) ___ v delavskih kampih
c) ___ v najemniški sobi, stanovanju d) ___ v svojem stanovanju e) ___ v najemniški hiši f) ___ v svoji hiši
g) ___ drugo

12. Kje živite danes (vsi sedanji stanovanjski pogoji)?
a) ___ v lastni hiši b) ___ v lastnem stanovanju v stanovanjskem bloku c) v najemniški hiši d) ___ v najemniškem stanovanju e) ___ v najemniški sobi f) ___ drugo

13. Ali imate svoj "vikend" hišo? a) ___ da, kje? _____
b) ___ ne

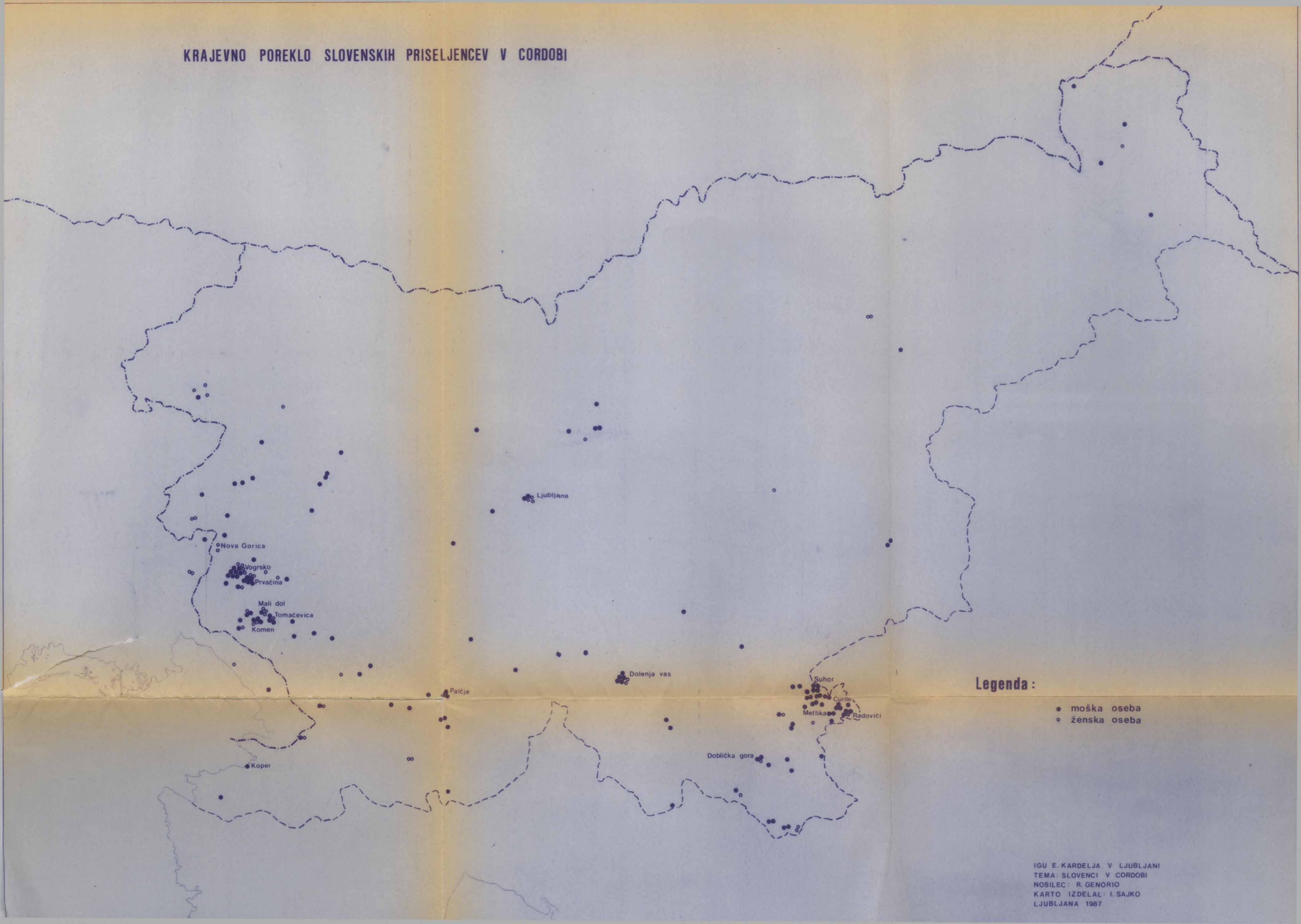
14. Kakšne narodnosti je vaša žena (mož)? _____

15. Če imate otroke, navedite za vsakega posebej (tudi za tiste, ki trenutno ne živijo z vami):

	spol	l.rojstva	poklic(če ni v šoli)	za poroč. narod.zakonca	sedanji kraj biv.
1. otrok
2. otrok
3. otrok
4. otrok
5. otrok

16. Kateri jezik največ govorite doma?
a) starši med seboj: _____
b) starši in otroci: _____
c) otroci med seboj: _____
17. Katere jezike še dobro obvladate poleg tistega, ki ga največ uporabljate doma?
_____, _____, _____, _____
18. Ali ste član kakšne slovenske organizacije ali društva v Argentini: a) ___da b) ___ne
19. Ali vzdržujete stike s Slovenci v matični domovini?
a) ___da b) ___ne c) ___včasih
20. Kolikokrat ste že bili v Sloveniji po priselitvi v Argentino? a) ___enkrat b) ___dvakrat c) ___trikrat
d) ___večkrat e) ___nisem še bil-a v Sloveniji
21. Ali so vaši otroci že obiskali Slovenijo? a) ___da
b) ___ne
22. Kateri od navedenih orisov najbolj ustreza vašemu dosedanjemu bivanju v Argentini:
a) ___možče prenašam težave, treba se je prilagoditi razmeram
b) ___pri delu se je potrebno prilagoditi, doma in s prijatelji pa živim po svoje
c) ___počutim se kot tujec, držim se zase ali pa se družim le s Slovenci
d) ___na argentinske razmere sem se privadil-a, zadovoljen-a sem, da sem v Argentini
e) ___nobeden od teh orisov ne ustreza, težko bi označil-a dosedanje bivanje v Argentini

KRAJEVNO POREKLO SLOVENSkih PRISELJENCEV V CORDOBI

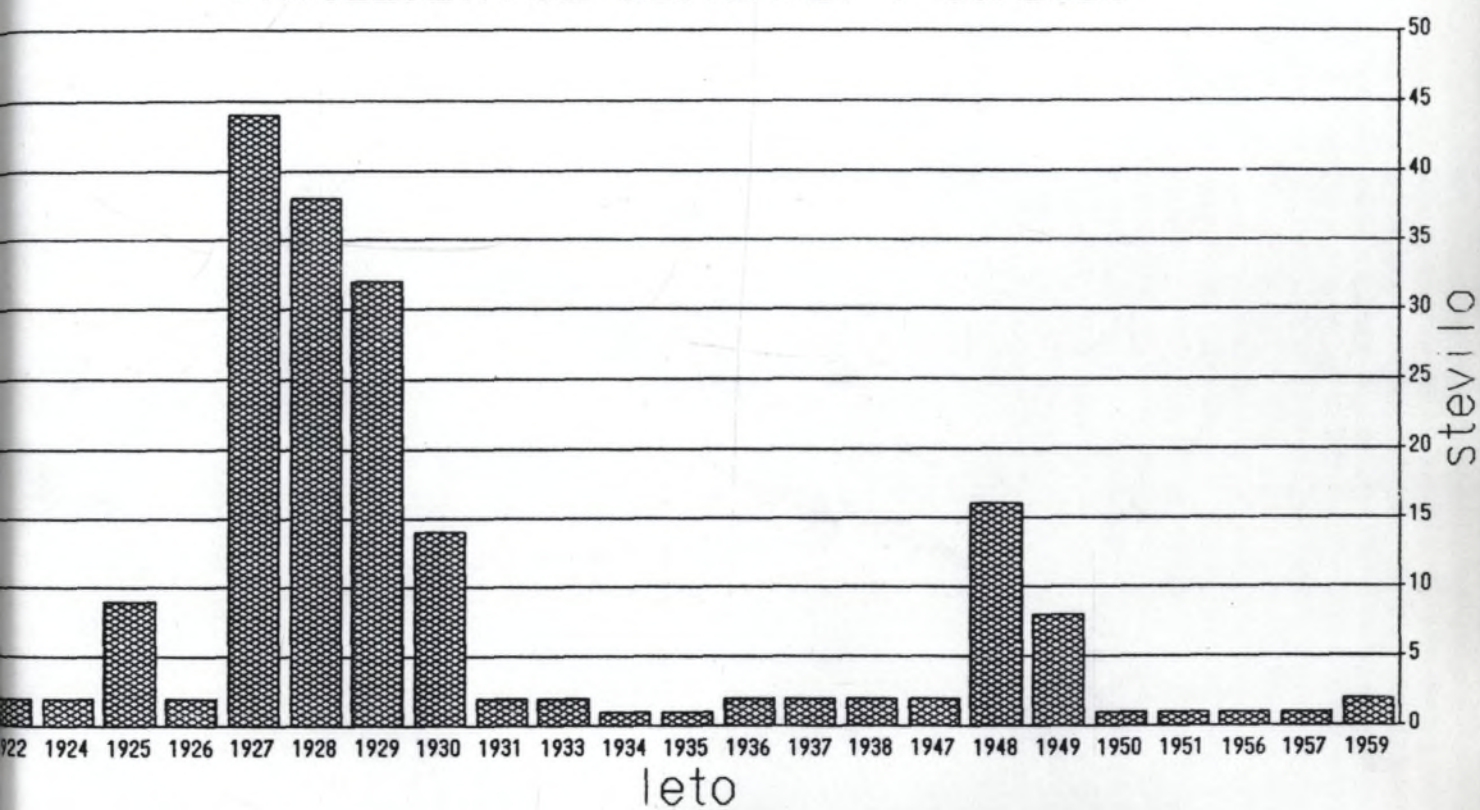

Legenda :

- moška oseba
- ženska oseba

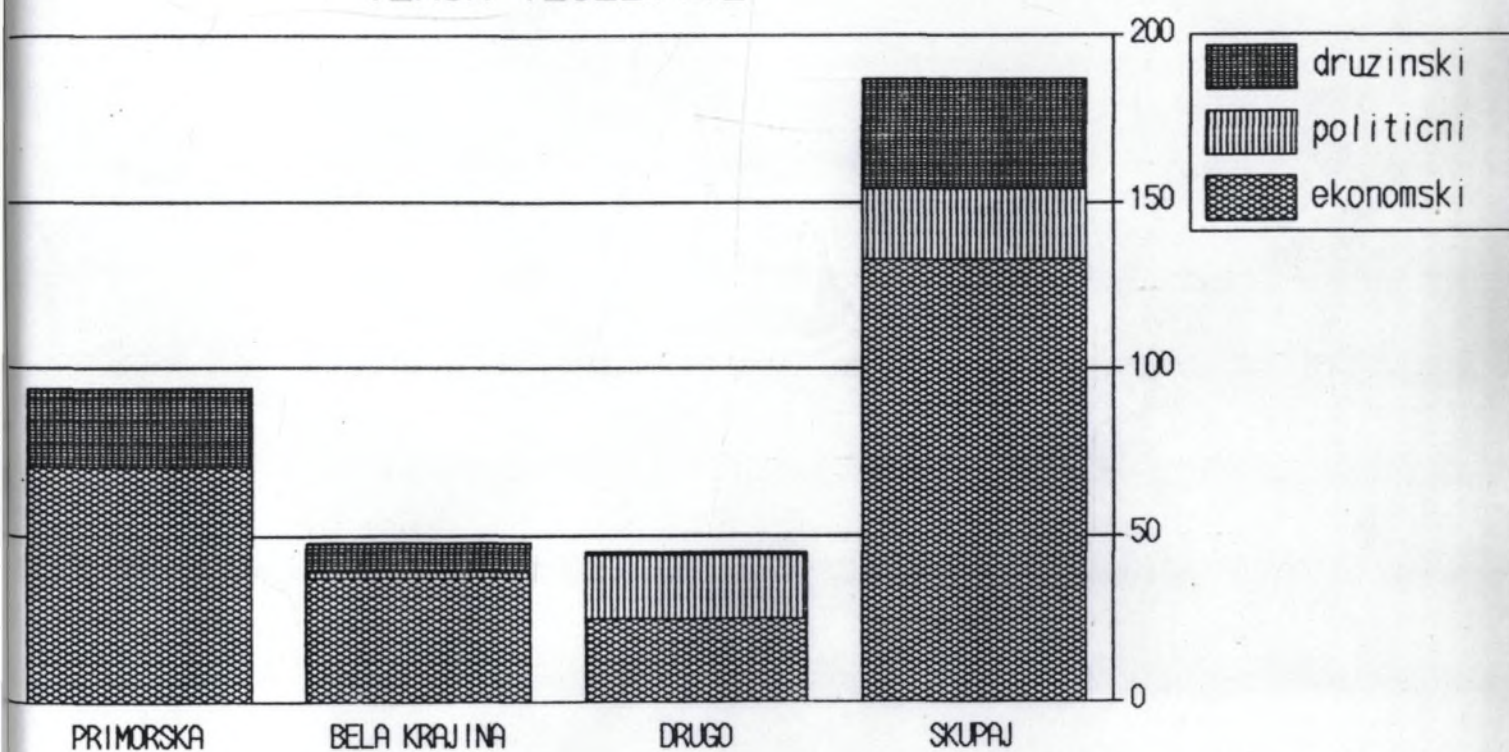
Slika 1

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO

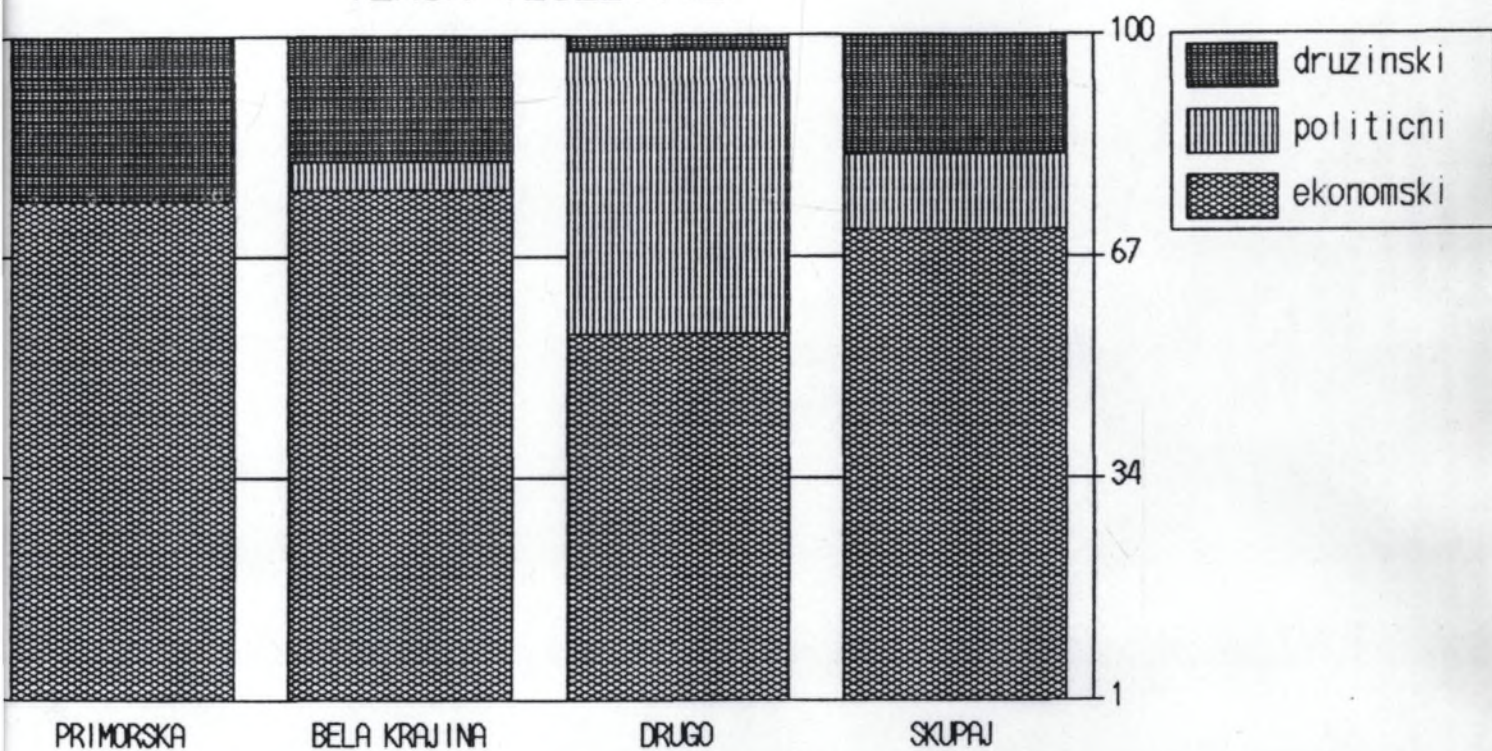
Slika 2

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO VZROK IZSELITVE

Slika 3

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO VZROK IZSELITVE

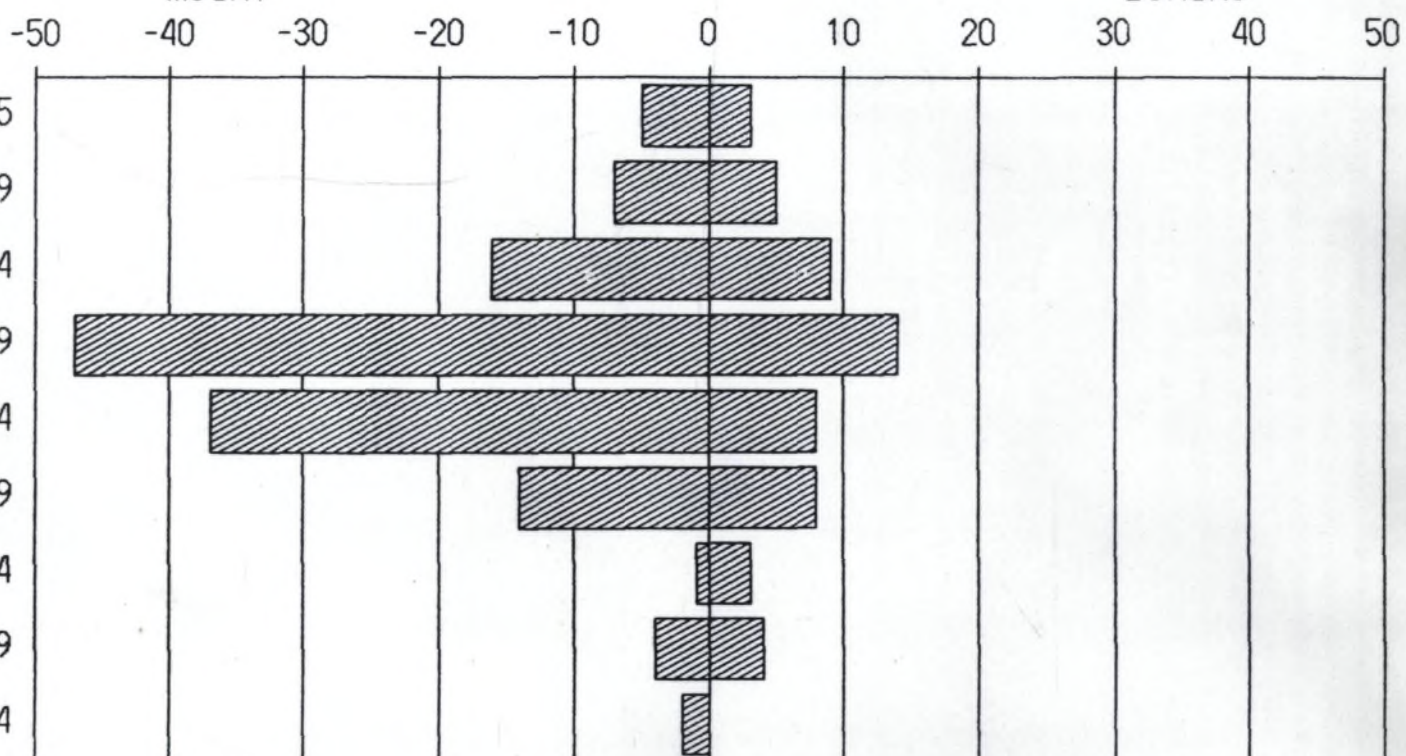

Slika 4

STAROSTNA STRUKTURA SLOVENCEV V ČERDOBI OB PRISELITVI

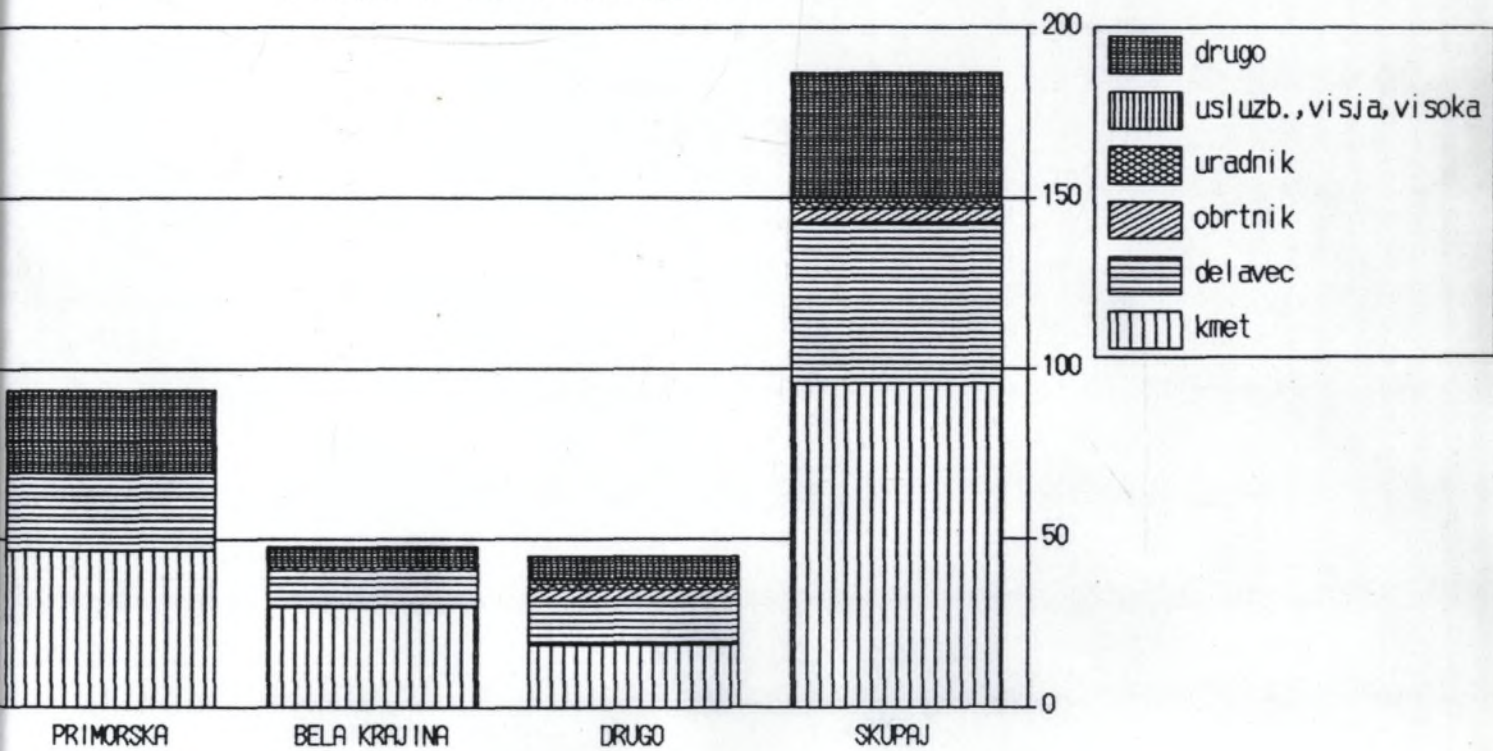
moski

zenske

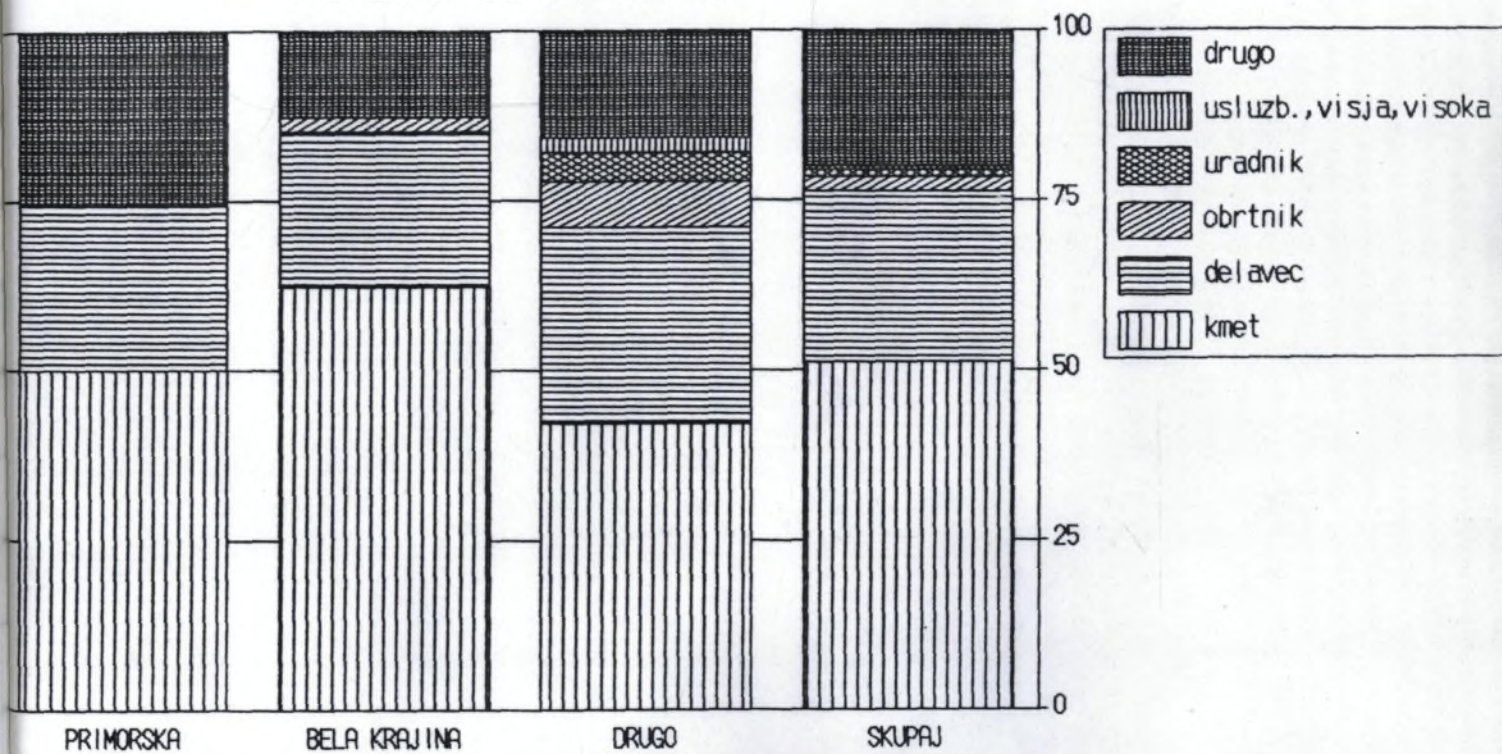
Slika 5

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO POKLIC OB PRIHODU

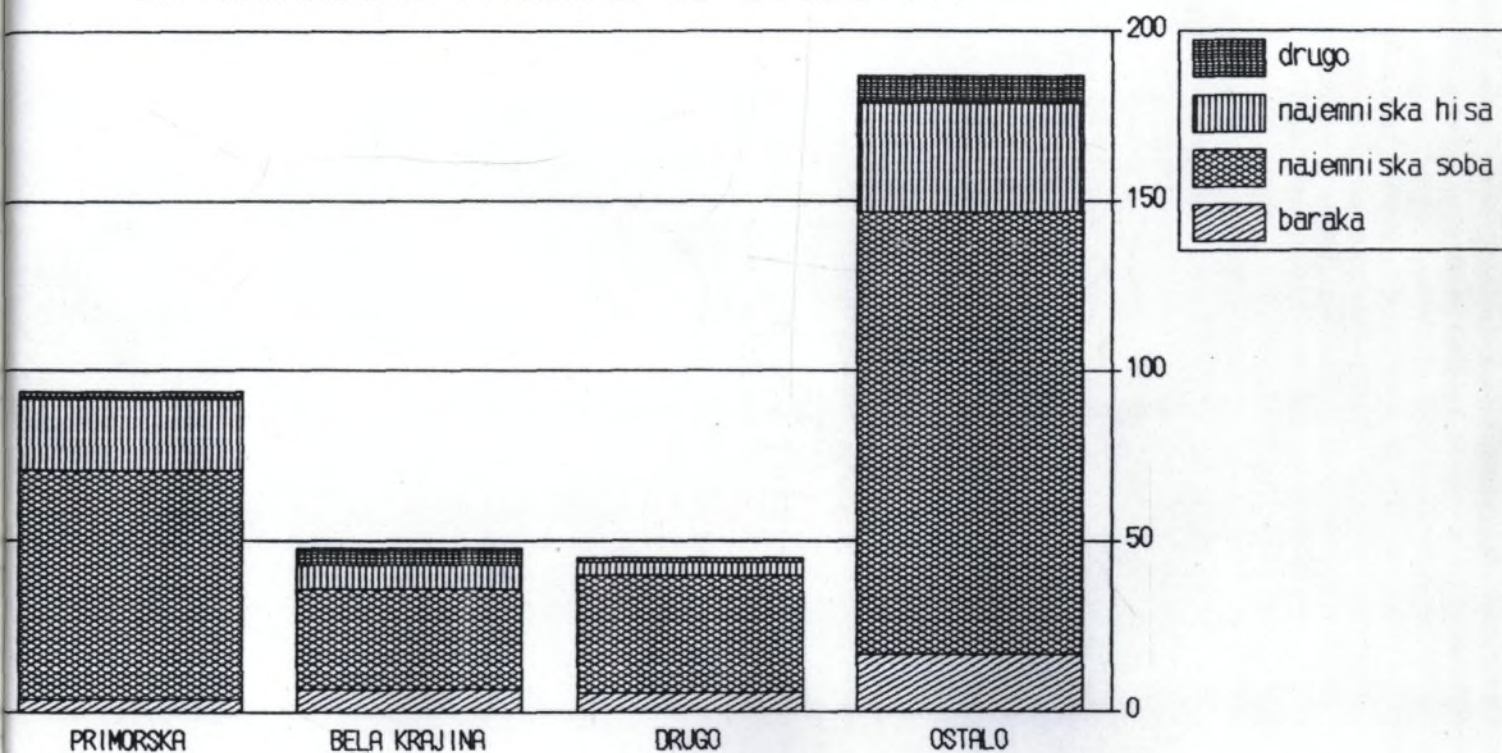
Slika 6

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO POKLIC OB PRIHODU

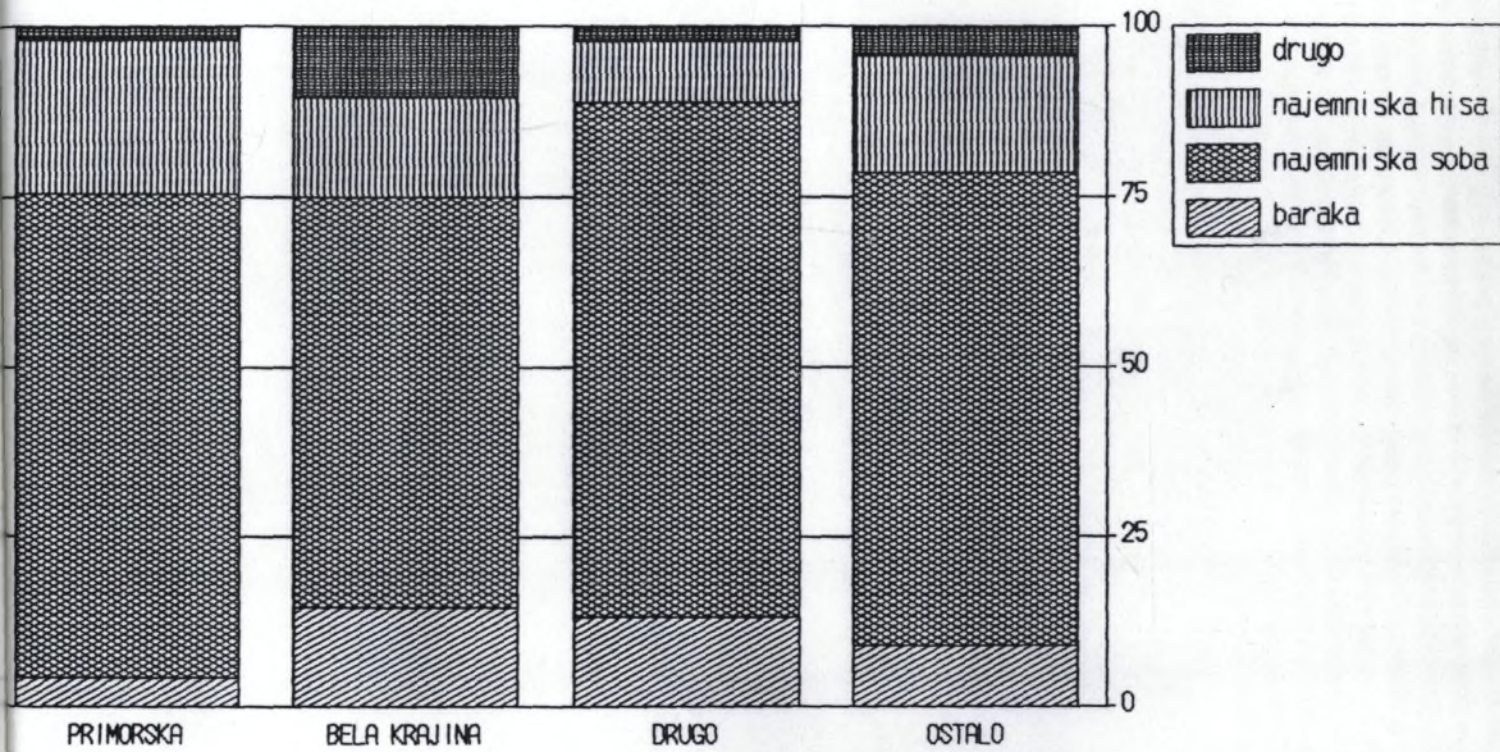
Slika 7

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO STANOVANJSKE PRILIKE OB DOSELITVI

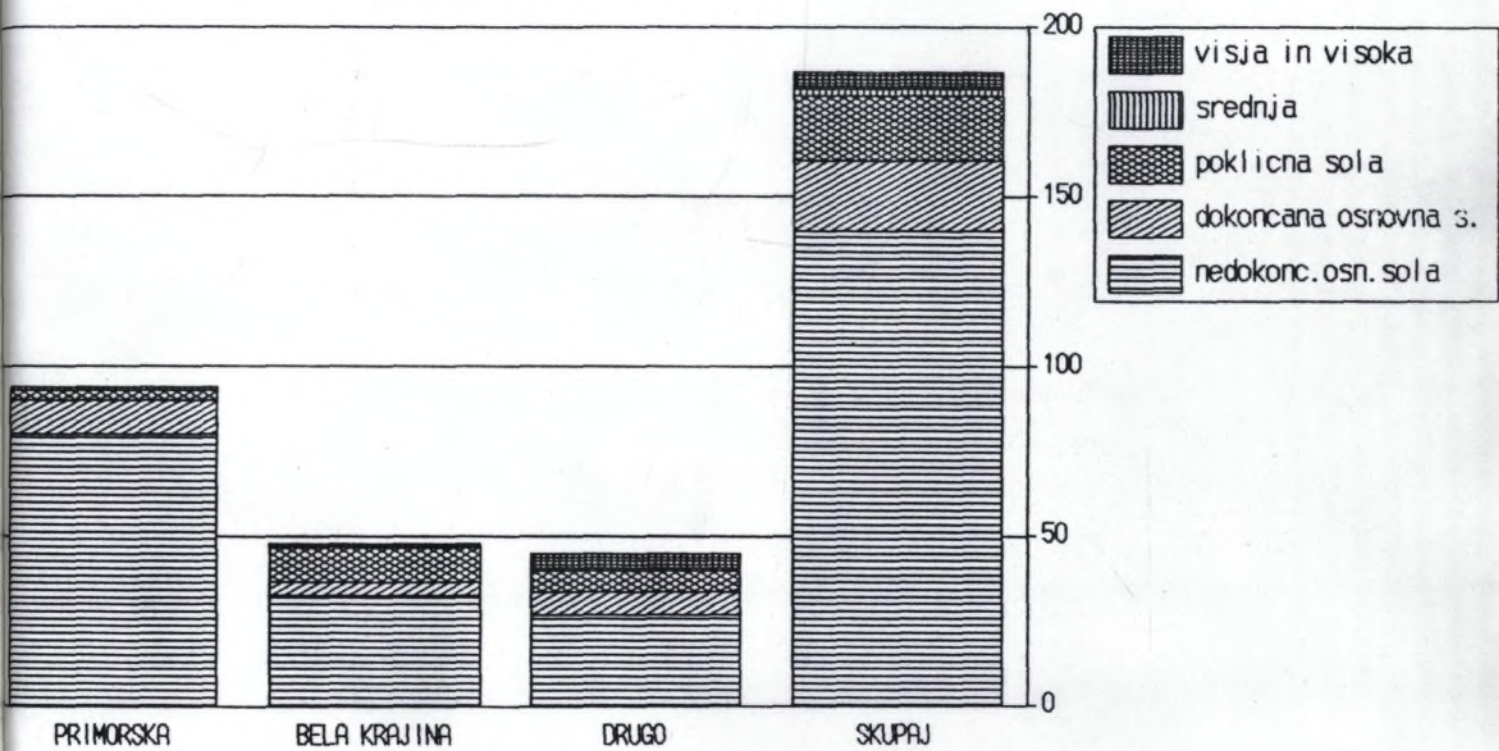
Slika 8

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO
STANOVANJSKE PRILIKE OB DOSELITVI

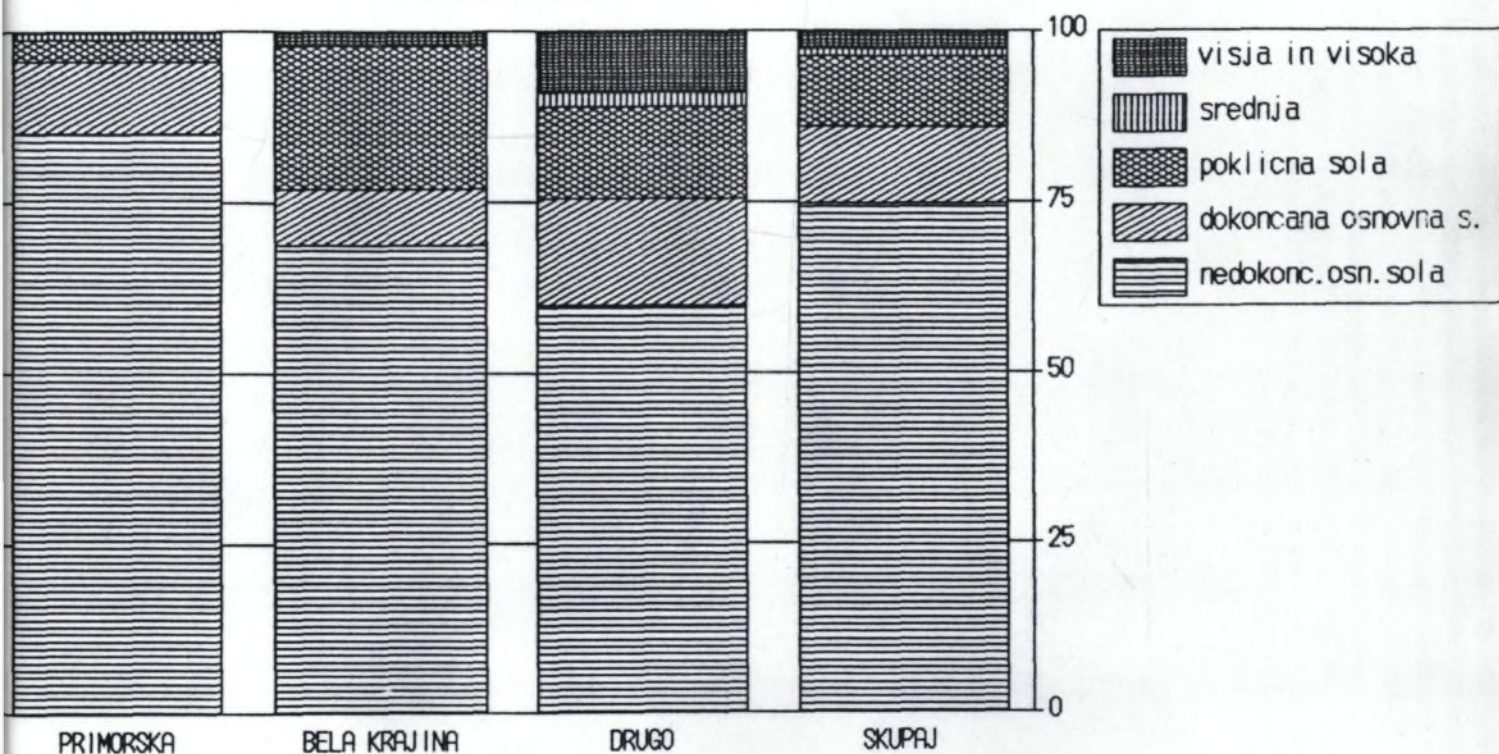
Slika 9

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO IZOBRAZBA

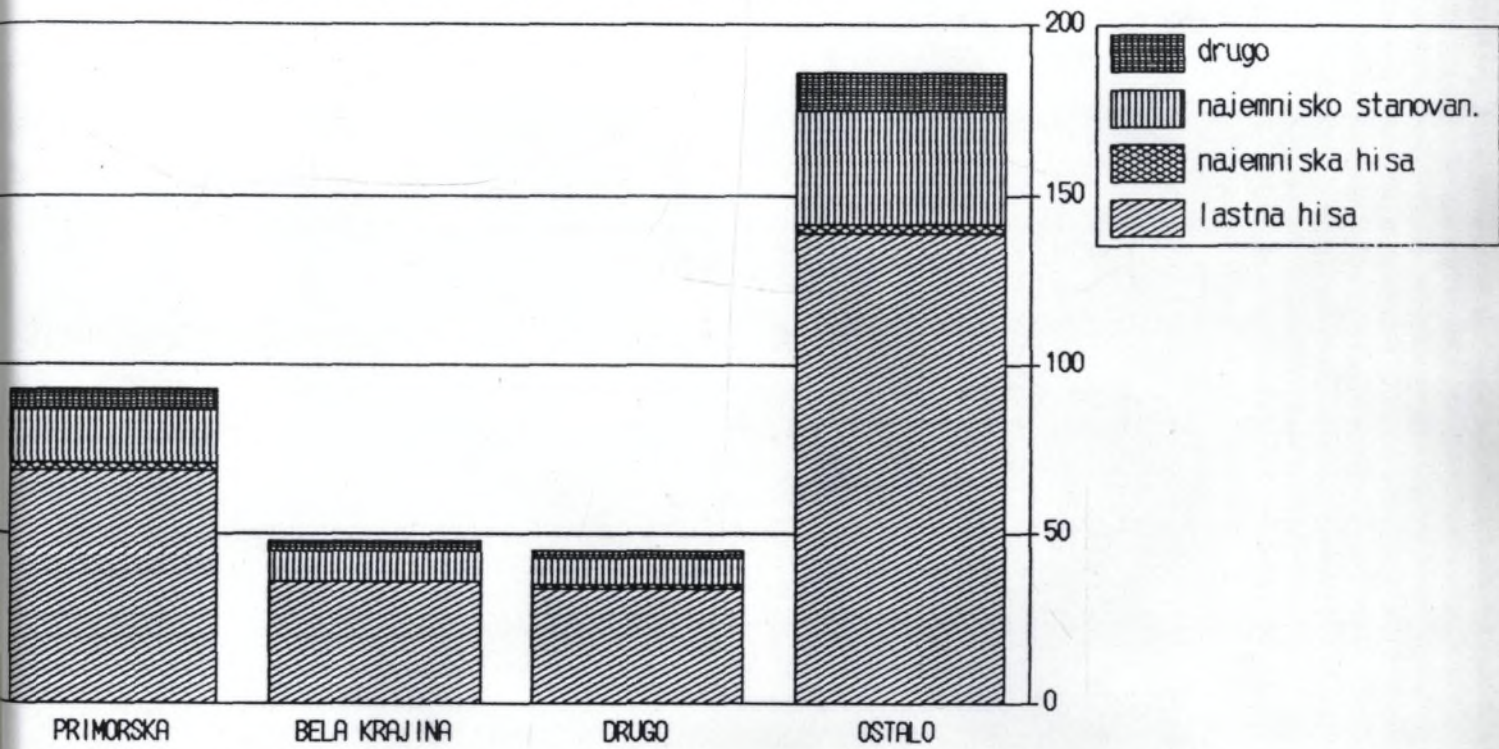
Slika 10

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO IZOBRAZBA

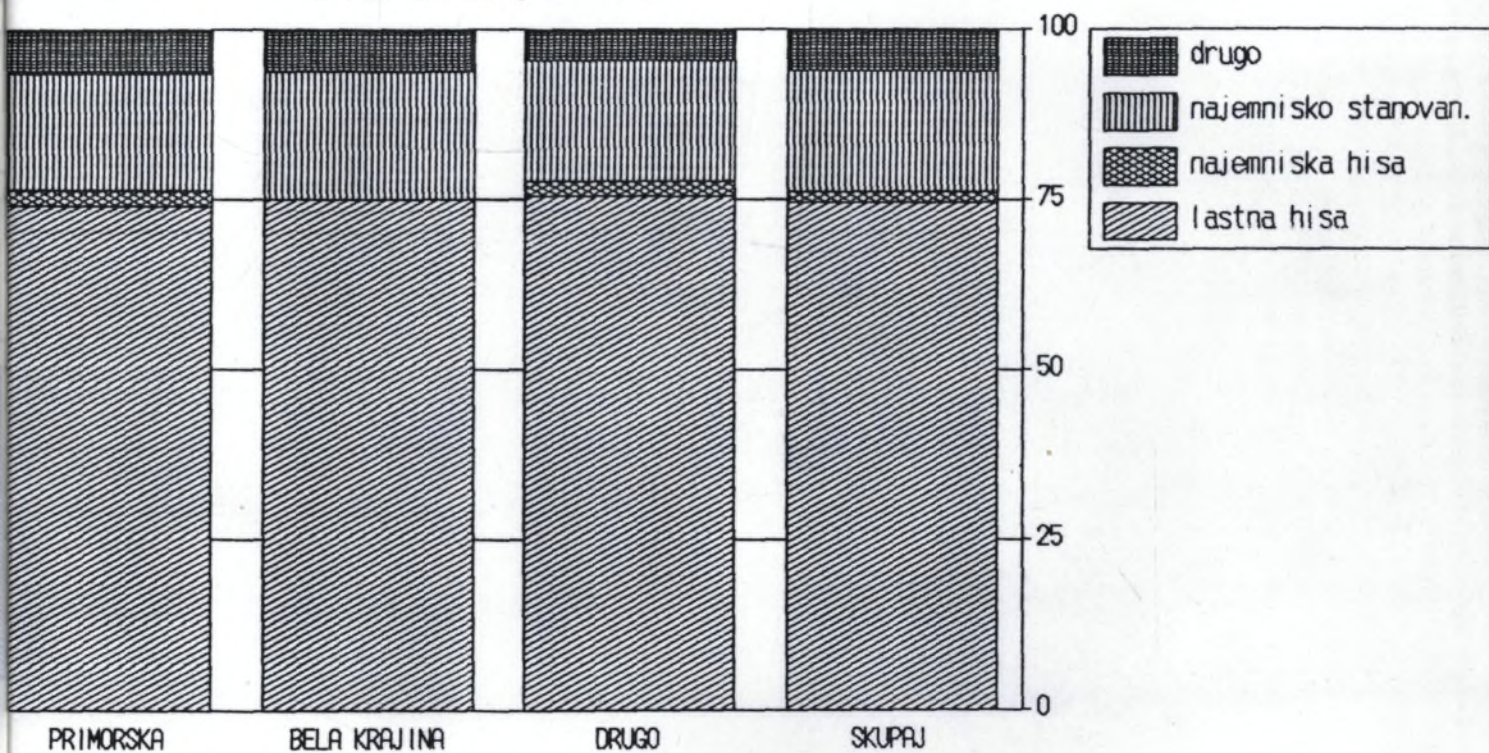
Slika 11

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO STANOVANJSKE PRILIKE 1987

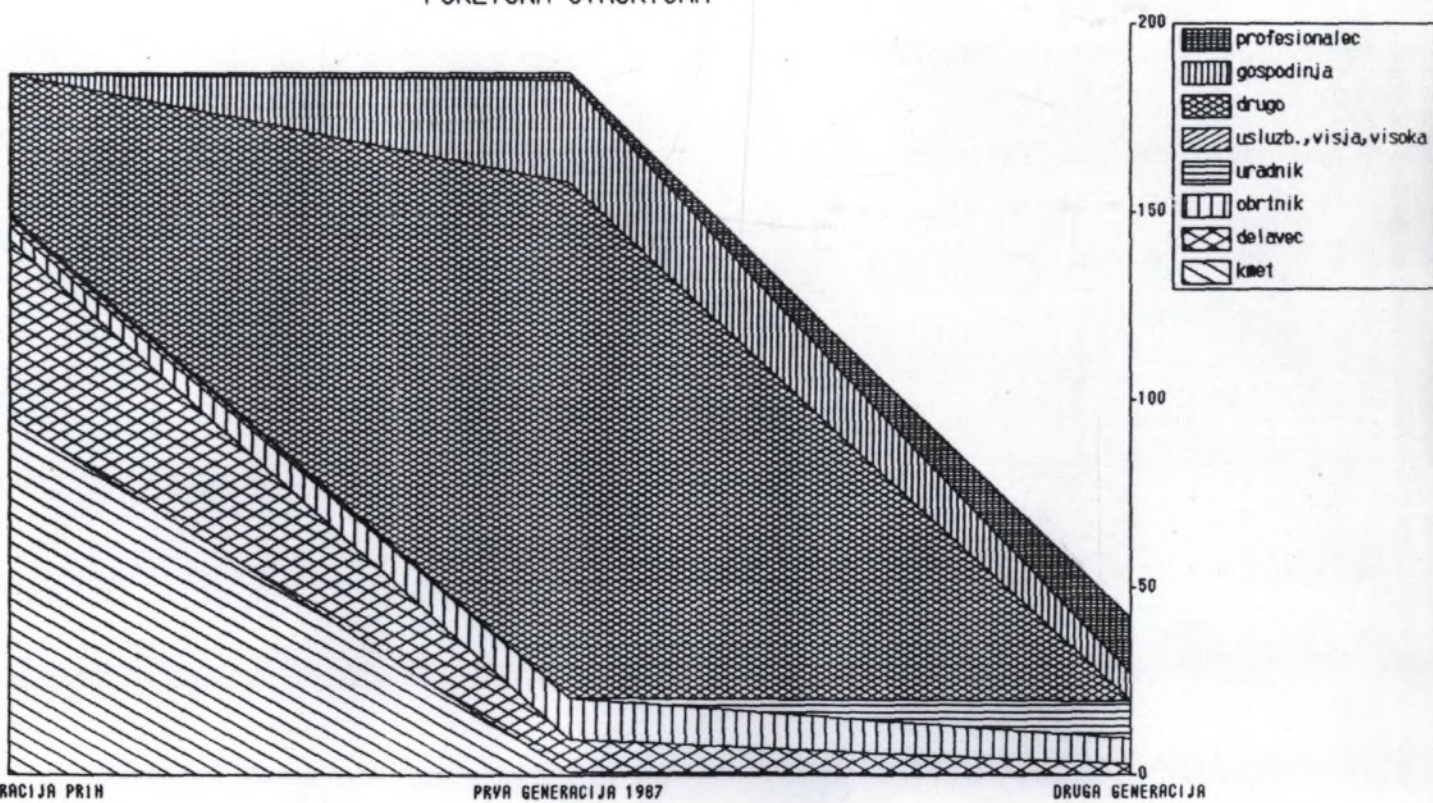
Slika 12

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO stanovanje 1987

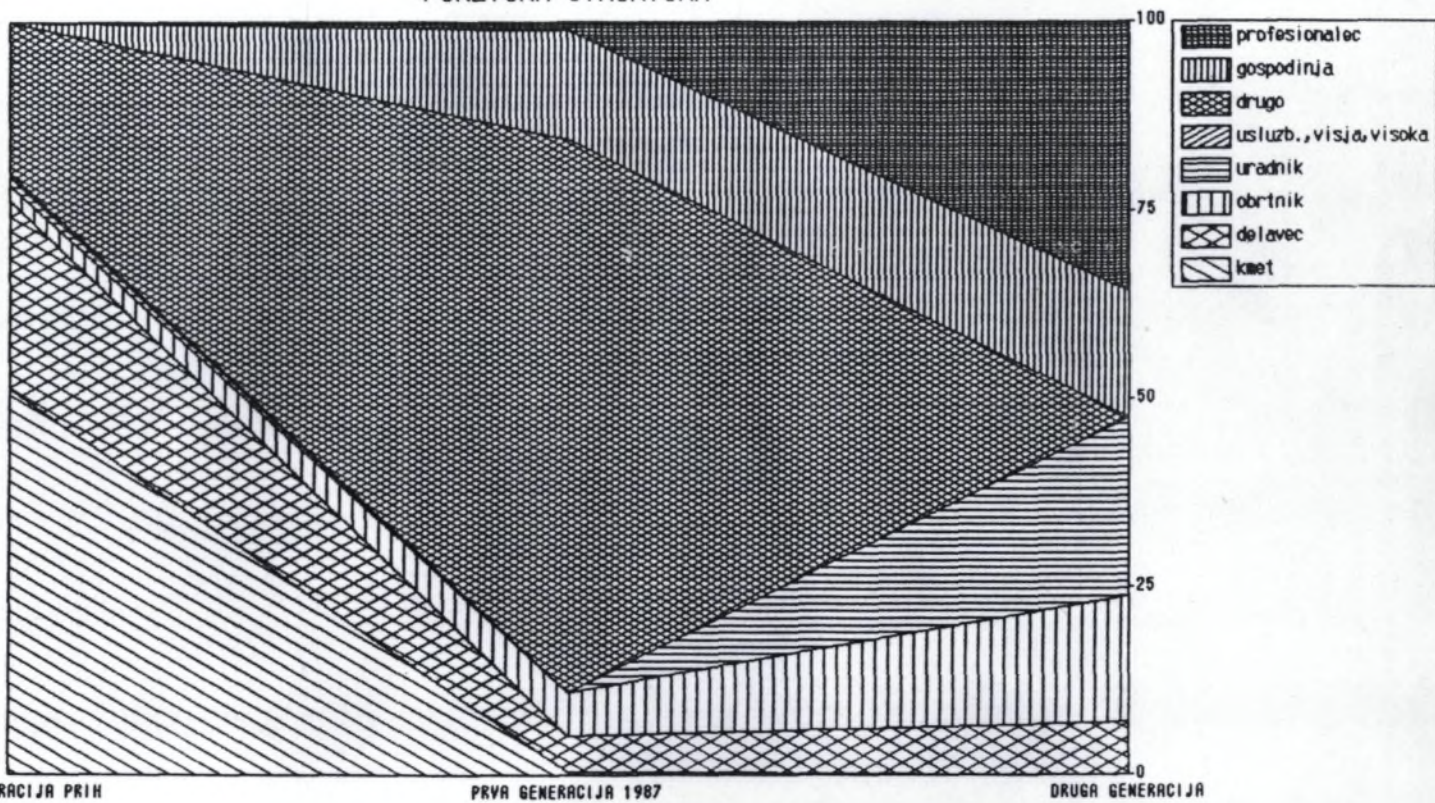
Slika 13

PRISSELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO
POKLICNA STRUKTURA

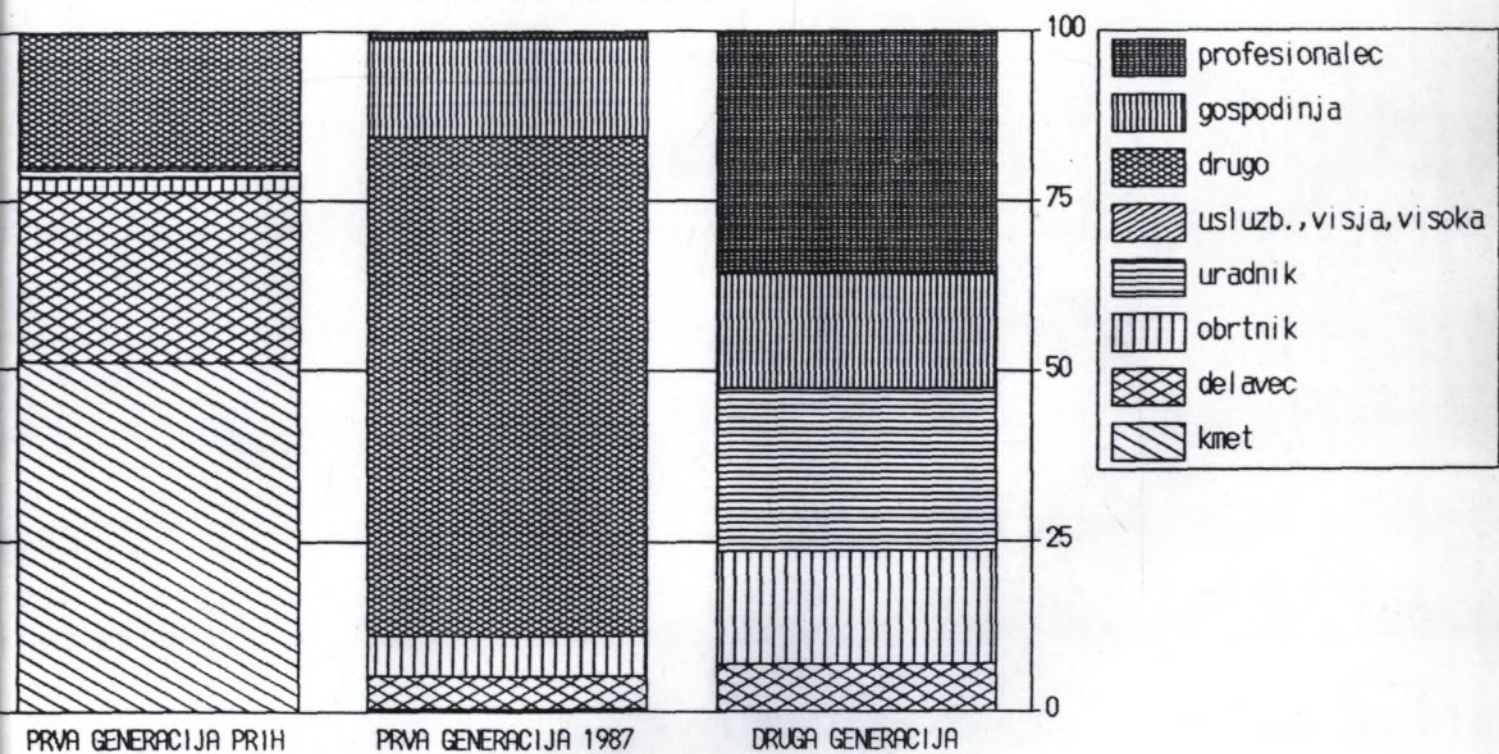
Slika 14

PRISSELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO
POKLICNA STRUKTURA

Slika 16

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V CORDOBO POKLICNA STRUKTURA

SLOVENCİ V DELAVSKEM GIBANJU ARGENTINE V OBDOBJU MED OBEMA VOJNAMA

O prvih skromnih začetkih delavskega gibanja v Argentini lahko govorimo šele ob izteku prejšnjega stoletja. Pri tem so igrali zlasti pomembno vlogo priseljenci iz Evrope (sprva Francozi in nato Nemci). Posamezne skupine, organizirane v raznih socialističnih klubih, so začele izdajati tudi svoje časopise, ki pa večinoma niso dolgo izhajali. V ospredju je bil boj med anarhisti in socialisti.¹ Šele v času druge svetovne vojne se je v okviru okrepljene socialistične stranke vse bolj izdvajala napredna skupina socialistov, ki je nastopala proti vojni, zagovarjala proletarski internacionalizem, se borila proti bernsteinovem revizionizmu in zagovarjala obrambo ruske revolucije. Omenjena socialistična levica je 5. avgusta 1917. leta začela izdajati tednik "La Internacional" ter se že naslednji mesec izrekla za Lenina in proti Kerenskem.² Iz te skupine je izšla leta 1920 novoustanovljena KP Argentine, ki se je takoj vključila v delo komunistične internacionale; "La internacional" pa je postal njeno uradno glasilo. Priseljenci jugoslovanskih narodov in narodnosti v tem času pri raznih oblikah delavskega gibanja ne igrajo omembe vredne vloge, saj je njihovo število v strukturi priseljencev relativno skromno. Politično so se udejevali pretežno v okviru "Jugoslovanske narodne obrane". V posamezne sekcije po Argentini so se vključili tudi Slovenci, ki so bili le maloštevilna skupina.

Pač pa se razmere v Argentini bistveno spremenijo že v prvi polovici dvajsetih let, ko Argentina za časa M.T. Alveara (1922-1928) doživlja pravi ekonomski razcvet. To obdobje beleži tudi močno priseljevanje slovanskega življa. Med tedanjimi priseljenci iz srednje, vzhodne in jugovzhodne Evrope zavzemajo vidno mesto tudi Slovenci. Pravi "exodus" Slovencev

v Argentino in druge dežele Južne Amerike v začetku dvajsetih let je v prvi vrsti pogojen s politično in ekonomsko situacijo v Julijski krajini po krivični rapallski razmejitvi. S porajajočim fašizmom so se prilike še poslabšale. Oropani vseh pravic ter obsojeni na gospodarski in kulturni propad so Slovenci množično odhajali v Argentino,³ Urugvaj, Brazilijo, Belgijo, Francijo in v tedanjo Jugoslavijo.

Med priseljenci iz Primorske so prevladovali delavci in kmetje iz Vipavske doline, Goriških Brd ter slovenskih vasi v okolici Trsta in Gorice; večinoma mladi ter z veliko sovraštva do fašizma. Mnogi med njimi so bili zaradi delovanja v naprednem delavskem gibanju ali zgolj zaradi delovanja v domačih kulturno-prosvetnih društvih deležni nenehnega preganjanja fašistične policije, udarcev "skvadrstov", požiganja in uničevanja knjižnic in inventarja slovenskih društev - predvsem pa delavsko-prosvetnih društev, ki so spadala v okvir "Ljudskega odra". Znani primorski revolucionar France Štoka - Rado je zabeležil, da je bilo že koncem dvajsetih let v naselbinskih jedrih Argentine, Urugvaja in Brazilije okrog 7000 slovenskih delavskih ljudi.⁵ Velika večina Slovencev iz Primorske se je zaposlila v gradbeništvu. Le malo jih najdemo v komaj se porajajoči argentinski industriji, še manj pa v pomorstvu ali kmetijstvu, ki sta privlačevala predvsem priseljence iz Istre, Dalmacije in otokov. Tako najdemo Slovence predvsem kot zidarje, kamnoseke, stavbne tesarje in mizarje ter le pičlo število med malimi obrtniki ali kovinarji. Mesna industrija, ki je bila med najbolj cvetočimi panogami mlade argentinske industrije, je zaposlovala predvsem Poljake, deloma Ukrajince, Bolgare, Madžare in tudi Slovence, ki so tja prispeli kot ekonomski priseljenci iz Prekmurja. Med železokrivci so prevladovali Čehi.⁶

Tipična slovenska naselbina se je razvila v buenosairškem okraju Paternal, kjer so priseljenci iz Primorske že 16. avgusta 1925 ustanovili Delavsko kulturno društvo "Ljudski oder" - po vzorcu prepovedanih v domačih krajih. Omenjena organizacija je s svojimi podružnicami, ki so bile koncem dvajsetih in v začetku tridesetih let ustanovljene tudi v drugih krajih Argentine, kjer je deloval primorski delavec, povezovala večino omenjene delavske kolonije. Med njimi skoraj ni bilo Slovenca iz tedanje kraljevine Jugoslavije. Slednje je nase vezalo predvsem kraljevo poslaništvo v Buenos Airesu in so bili² levo orientirano ter s protifašizmom prežeto primorsko kolonijo v stalnih sporih, vse do konca druge svetovne vojne.

Delavsko kulturno društvo "Ljudski oder" je ob svojem kulturnem poslanstvu (pevska sekcija, tamburaški odsek, dramska sekcija, godba na pihaala, knjižnica) razpečevalo slovenski delavski tisk, ter razne brošure s protifašistično vsebino, ki so večinoma prihajale preko Pariza. K mobilizaciji slovenske naselbine za ideje naprednega delavstva ter njih vzgojo v razrednem duhu je veliko pripomogel tudi njihov tisk. Ta se je še posebej okrepil s prihodom tržaških in goriških komunistov v letih 1927-1928. Delavski tisk je pravzaprav oživel po prihodu Franca Štoke-Rada, prekaljenega komuniste iz Kontovela pri Trstu. Tako se je že leta 1928 pojavil v okviru "Ljudskega odra" mesečnik "Delavski list" kot glasilo slovenskih delavcev in kmetov v Južni Ameriki. Zadnja stran je bila tiskana v srbohrvaščini in je izhajala pod naslovom "Radničke novine" ("glasilo jugoslovenskih radnika i seljaka u Južnoj Americi"). Časopis, ki so ga v celoti urejali slovenski komunisti je pozival k proletarski enotnosti in internacionalizmu ter napadal fašizem v Italiji kot tudi zatiranje delavstva in njihove avantgarde v Jugoslaviji.⁸ Slednje je še posebej prišlo do izraza po vzpostavitvi diktature in postopni fašizaciji v kraljevini Jugoslaviji.

Po prepovedi izdajanja časopisa leta 1930, sta njegovo poslanstvo nadaljevala časopisa "Borba" (1930-1934) in "Delavski glas" (1931-1934); v letih 1937-1943 pa predvsem mesečna revija "Njiva". Društvo "Ljudski oder" je v vsem medvojnem času vodila delavska avantgarda. Do leta 1931 društvo niti ni imelo predsednika, delo odbora je vodil tajnik oziroma sekretar društva.⁹ V nekem smislu je odbor na čelu s tajnikom predstavljal komunistično celico. Člani odbora so bili hkrati aktivisti jugoslovanske sekcije KP Argentine; najvidnejši med njimi pa tudi člani mestnih komitejev oz. CK KP Argentine. Med njimi je vse do deportacije v fašistično Italijo (marca 1933) izstopal že omenjeni France Štoka - Rado. Med argentinskim delavstvom in v jugoslovanski delavski koloniji je užival ugled tudi kot izreden govornik, ki je odlično obvladal španščino, italijanščino in srbohrvaščino.¹⁰

Nekako v času ustanovitve "Ljudskega odra" je bila ustanovljena tudi Jugoslovanska sekcija KP Argentine - po vzoru komsekcij drugih skupin priseljencev, ki so bile aktivne v argentinskem delavskem gibanju: italijanska, rusko-ukrajinska, madžarska, armenska, židovska, bolgarska (vključevala je tudi Makedonce), poljska, češka in druge.¹¹

Vse obstoječe komsekcije so imele neki višji posvetovalni organ pri CK KP Argentine - imenovan "Comitado ideológico". Jugoslovanska sekcija sprva ni imela nekih večjih političnih razsežnosti, ker se je delila na slovensko in hrvaško. Po svoje je to tudi posledica frakcijskih bojev, ki jih je argentinska KP preživljala za časa Penelona, edinega izvoljenega občinskega svetnika na listi KP v mestnem svetu Buenos Airesa. Uspelo mu je razcepiti partijo v dve skupini. Penelonizma so se argentinski komunisti otresli šele v začetku tridesetih let.

Zaradi "penelonizma" so se nekateri slovenski komunisti, ki niso dojemali bistvo sporov, potegnili vase v nekakšno samostojno komunistično gibanje, ki ga je vodil France Štekar, tedanji predsednik "Ljudskega odra". Omenjeni je bil v začetku tridesetih let bolj tajnik slovenske kot jugoslovanske komunistične sekcije. Ko je KP Argentina prebolela krizno obdobje, je ponovno povezala vse sekcije raznih skupin in tako tudi jugoslovansko, ki se je še okrepila s hrvaškimi oz. dalmatinskimi tovariši. Leta 1933 je začela omenjena skupina izdajati časopis "Orvena zastava", ki je do prepovedi izhajalo kot "Glasilo saveza revolucionarnih radnika, seljaka¹ zarobljenog naroda."¹² Med različnimi etničnimi skupinami, ki so po sekcijah delovale znotraj argentiške KP je prav slovenska skupina igrala pomembno vlogo. Bila je relativno dobro organizirana ter je preko "Ljudskega odra" ter njegove časopisno-izdajateljske dejavnosti pritegnila večino slovenske naselbine v Argentini, Braziliji in Urugvaju. V času med obema vojnama so bila delavska društva, čeprav so nastopala pod različnimi imeni, v pretežni meri odseki "Ljudskega odra".

Zaradi naprednega delovanja je bil "Ljudski oder" po letu 1930 nenehno pod nadzorstvom policije in večkrat tudi klavzuriran. Odborniki društva ter delavski aktivisti v slovenski naselbini so bili večkrat zaprti v zloglasnem zaporu v Villa Devoto (okraj Buenos Airesa), ki je bil prav v neposrednem zaledju tamkajšnje slovenske delavske naselbine. Kljub zaostrenim prilikam za časa diktature generala Uriburuja, ki je peljal deželo na pot fašizacije, se je razredni boj še stopnjeval. Ker je istočasna svetovna ekonomska recesija zavzela izredne razsežnosti, so tudi slovenski delavci živeli v vse težjih pogojih. V težkih socialnih in ekonomskih razmerah so bili še pod nenehnimi policijskimi preganjanji.

Društvo "Ljudski oder" je bilo deležno prvih resnejših policijskih racij že v letih 1931 - 1932. Ob takih prilikah je policija zaprla društvene prostore na Paternalu, odbornike pa zaprla v zloglasnen zapor v Villa Devoto. Odbor je bil prisiljen delati v ilegali v pogojih stroge konspiracije. Prav tako je bilo prepovedano vsakršno delovanje KP Argentine. Cilj delavske naselbine je bil obdržati društvo za vsako ceno. Na ilegalnem občnem zboru 30. avgusta 1931 je tovariš Zoran Kralj pozival odbornike naj vztrajajo pri delu za društvo. "Ker nič nimamo, tudi nimamo kaj izgubiti", je bilo osnovno vodilo v njegovi diskusiji.¹³ Po prvi večji raciji v društvu je policija zaplenila Leninovo sliko, knjige Ivana Cankarja, društveno zastavo in zaveso z napisom "Ljudski oder" ter ves drobní inventar.¹⁴

Koncem leta 1932 so lahko ponovno odprli društvene prostore. Aktivnosti so zaživele v vseh odsekih. Žal ta ni trajala dolgo, saj je bil "Ljudski oder" vedno trn v peti policiji, zlasti zloglasnemu protikomunističnemu oddelku le-te. V času občnega zbora društva, 12. marca 1933, je policija ponovno vdrla v prostore ter vse odbornike odpeljala v zapor v Villa Devoto. Tam so odborniki naslednji dan nadaljevali s sejo v oddelku za politične jetnike in izvolili nov odbor.¹⁵ Seji se je pridružil tudi France Štoka - Rado, ki je bil že poprej aretiran in določen za izročitev OVRI (zloglasni italijanski tajni policiji) in deportacijo v Italijo. Odborniki "Ljudskega odra" so ga soglasno izvolili za častnega predsednika občnega zbora.¹⁶ Štoki se je tako nenadejano ponudila prilika, da se je intimno poslovil od primorskega političnega aktiva v Argentini s katerim je pet let intenzivno delal v okviru "Ljudskega odra"; KP Argentine; sindikata delavcev gradbene stroke, pri akcijah Mednarodne rdeče pomoči, pri antifašistični zvezi in še bi lahko naštevali.

Že naslednje leto je policija deportirala tudi Zorana Kralja (po rodu iz Trebč pri Trstu), ki je s skupino komunistov urejal "Borbo"; več komunistov iz slovenske delavske naselbine pa je spričo policijskega preganjanja ilegalno pribežalo v sosednji Urugvaj in se od tam vrnilo nazaj v Evropo.¹⁷ Nekateri, ki so bili manj kompromitirani pa so se vrnilo legalno v domači kraj ter nadaljevali z revolucionarnim delom. Izgnanstvo je namreč pomenilo predajo OVRI in konfinacijo v Italiji.

Vendar je nezlomljivo in prekaljeno vodstvo vedno znalo najti nove poti in načine za ефекtno delo med Slovenci ter krepilo njihovo delavsko in nacionalno zavest. Dobršen del dohodkov društva "Ljudski oder" so znali spretno odvajati kot rdečo pomoč mednarodnemu revolucionarnemu gibanju. To pomoč so v blagajniških knjigah prikazovali kot izdatke za popravilo ali nabavo glasbenih inštrumentov in podobno.¹⁸

Razmere za delavsko gibanje so se v Argentini sredi tridesetih let še poslabšale, saj je bila s strani oblasti napovedana prava križarska vojna komunizmu in sindikalnemu gibanju. To ni uklenilo slovenske delavske naselbine na Paternalu. Bogate izkušnje iz večletne ilegalne borbe so jih naučile, da so se znašli tudi v najzaostrenejših razmerah. Aktivni so bili v stavkovnem gibanju sindikata gradbenih delavcev, kjer so tesno sodelovali z znanim italijanskim sindikalnim delavcem in komunistom Guidom Fioravantijem (zlasti pri organizaciji velike stavke gradbincev leta 1935). V ta namen so skupaj z italijanskimi tovariši, ki so prevladovali v omenjenem sindikatu organizirali neke vrste borbene-obrambne skupine delavcev (tudi oborožene), ki so imele nalogo braniti zborovanja ob priliki stavk. Posamezniki ali pa kolektivno so se udeleževali skupaj z italijanskimi priseljenci v znani protifašistični organizaciji "Aleanza antifascista italiana"; na čelu argentinske sekcije je bil znani italijanski komunist iz Gorice Guisepe Tuntar, ki se je tudi izselil v Argentino.¹⁹

K preganjanju slovenske delavske naselbine v Argentini je veliko pripomoglo tudi poslaništvo Kraljevine Jugoslavije, ki včasih ni veliko zaostajalo pri ovajanju policiji za italijanskimi in nemškimi agenti. Razmere so se v tem pogledu nekoliko izboljšale s prihodom dr. Izidorja Cankarja na mesto kraljevega poslanika v Buenos Aires. Po svoje je pripomogel, da so se vsaj pri delu naselbine poravnala nasprotja, ki sta jih povzročila njegova predhodnika. Nekoliko pa se je končno tudi izboljšal ekonomski položaj izseljencev. Posamezna društva so lahko začela z gradnjo prvih lastnih domov.

Kljub temu, da se je dr. Izidor Cankar v začetku veliko gibal med izseljenci, se je izogibal delavske naselbine okrog "Ljudskega odra". Meščanski koncept o enotni fronti zoper komunizem je skušal uveljaviti tudi med izseljenci v Argentini. O stanju v naselbini je 11. aprila 1937 takole obveščal dr. Kulovca: "Tukajšna kolonija se po svojem političnem značaju deli v dve skupini: v hrvatsko in slovensko-srbsko. Hrvati so v velikanski večini, a so neorganizirani, politično nevedni, kulturno zapuščeni, versko brez vodstva, zakaj tisti edini frančiškan, ki opravlja njihovo dušno pastirstvo je ne le sam, ampak tudi nesposoben in premalo zanesljiv. Kar je njihovih društev, so neaktivna in tako je teroristični "Hrvatski domobran", čeprav je v njem najneznatnejši del kolonije včlanjen, najbolj viden in se obnaša, kakor da bi bil prava hrvaška reprezentanca. Srbi so maloštevilni, a zdijo se mi politično najbolj zreli, tako da imam dobrih prijateljev med njimi. Slovenci so sedaj precej kompaktni, dobro organizirani, politično dobro usmerjeni, je pa med njimi precej komunizma, ki se ga drži le toliko dostojnosti, kolikor je v njem strahu pred protikomunističnim zakonóm, ki ga je tukajšni senat že sprejel in ima v kratkem priti tudi pred zbornico.²⁰

Kljub velikim žrtvam in preganjanju delavske naselbine - tako doma v fašistični Italiji kot tudi v Argentini - so se iz tega tabora nenehno mobilizirale nove moči, ki so tudi v spremenjenih političnih situacijah nadaljevale s cilji boja "Ljudskega odra" in slovenske oz. jugoslovanske komsekcije KP Argentine. V španski državljanski vojni sta sodelovala dva njhova člana: Leopold Caharija in Spaso. V okviru "Jugoslovanske komisije za pomoč bivšim borcem Španije" so organizirali razne prireditve, katerih izkupiček je bil namenjen borcem, ki so se nahajali v evropskih taboriščih.²¹ Z zanimanjem so spremljali politični razvoj v Jugoslaviji, zlasti boj delavstva, saj so se smatrali za del, dasiravno majhen, jugoslovanskega delavskega razreda.²² Globoko sovraštvo do fašizma, prežeto z bogatimi izkušnjami ilegalne borbe z argentinskim proletariatom so bili ena temeljnih osnov, da je v času druge svetovne vojne delavska naselbina uspela mobilizirati praktično vso priseljsko naselbino v enotno fronto za moralno-politično in materialno podporo NOB in socialistični revoluciji jugoslovanskih narodov in narodnosti.²³

Viri:

- 1 La Internacional, Periodico socialista quincenal, Buenos Aires, 5. avgust, 1917.
- 2 La Internacional, Periodico socialista quincenal, Buenos Aires, 20. september 1917, str.1.
- 3 Po podatkih italijanske državne statistike se je izselilo samo v letih 1926-1934 iz slovenskega dela Julijske krajine v Argentino 10.989 oseb. Dejansko število izseljenih je bilo še višje, saj so se nekateri izseljevali ilegalno - (predvsem t.i. p̄řimorska levica), med njimi so prednjačili komunisti, socialisti, aktivisti "Ljudskega odra" in vodilni sindikalni delavci.
- 4 Delavsko-prosvetno društvo "Ljudski oder" so ustanovili slovenski socialisti v Trstu 16. marca 1905 s ciljem, da vzgaja slovensko delavstvo v razredno-političnem duhu. V ospredju ustanoviteljev (med katerimi izstopajo imena kot: Ivan Regent, Etbin Kristan, Anton Jernejčič, dr. Henrik Tuma, dr. Josip Ferfölja in drugi) je bila želja, da s tem slovenski delavci dobijo predavateljsko tribuno, ki bo nudila delavcu najosnovnejšo ideološko, politično, socialno, literarno in kulturno izobrazbo. Med člani so prevladovali delavci, ki so bili politično ali sindikalno že organizirani. Med predavatelji so bili elo priljubljeni Ivan Cankar (prvič je predaval že leta 1907), Etbin Kristan, dr. Henrik Tuma, Zofka Kveder, dr. Lavo Čermelj, kasneje Jože Srebrnič in drugi. To ljudsko univerzo so dolga leta vzdrževali izključno delavci. Leta 1920 je imel "Ljudski oder" v Julijski krajini že 64 podružnic. Vsaka je imela tudi svojo knjižnico. Po ustanovitvi KP Italije leta 1921 v Livornu je prišel "Ljudski oder" z vsemi podružnicami v roke slovenskih komunistov. Znano je, da so ravno slovenski socialisti na Tržaškem in Goriškem predstavljali najnaprednejše socialistično krilo, ki se je po ustanovitvi KP množično vključil v njeno delo na območju Julijske krajine.

- 5 France Štoka-Rado, Politično udejstvovanje primorskih Slovencev v Južni Ameriki oziroma Argentini. Tipkopis, Arhiv CK ZKS, Ljubljana
- 6 France Štoka-Rado, op.cit.
- 7 Življenjepis Franca Štoke-Rada, Arhiv CK ZKS, Ljubljana
- 8 Delavski list, Leto II; št. 14, Buenos Aires, julij 1929
- 9 Zapisniki sej glavnega odbora LO, Knjiga I., str.
Arhiv Slovenske izseljenske matice, Ljubljana
- 10 Leopold Caharija, Spomini, Tipkopis, Arhiv CKZKS, Ljubljana
- 11 France Štoka-Rado, Slovenski delavci v Južni Ameriki, ipkopis, Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana
- 12 La internacional, 1917 - 1934, Organo del Partido comunista, Buenos Aires, str. 29
- 13 Zapisniki sej glavnega odbora LO, Knjiga I; str. 128, Arhiv Slovenske izseljenske matice, Ljubljana
- 14 Zapisniki sej glavnega odbora LO, Knjiga I; str. 131, Arhiv Slovenske izseljenske matice, Ljubljana
- 15 Zapisniki sej glavnega odbora LO, Knjiga II., str. 19, Arhiv Slovenske izseljenske matice, Ljubljana
- 16 France Štoka-Rado, Občni zbor v zaporu, Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana
- 17 Može Anton, Legalno in ilegalno delo v Argentini. Tipkopis, Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana
Stojkovič Viktor, Spomini, Tipkopis, Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv IZDG, Ljubljana
- 18 Bogatec Viktor, Boj v Argentini (1929-1934) v knjigi: Križani v boju za svobodo, Križ pri Trstu 1975, str. 142-143
- 19 France Štoka-Rado, Politično udejstvovanje primorskih Slovencev..., op.cit.
- 20 Pismo dr. Izidorja Cankarja dr. Kulavcu, Buenos Aires, 11. april 1937, Cankarjeva zapuščina, Arhiv Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana, Fasc. 4

- 21 Njiva, Buenos Aires, Leto IV., št. 2, julij 1940, str. 27
- 22 Njiva, Buenos Aires, Leto II., št. 8, januar 1938, str. 113
- 23 Genorio Rado, Slovenci v Argentini u zajedničkoj borbi jugoslovenskog iseljništva za priznavanje NOB i nove Jugoslavije, Referat Sarajevo 19. - 21. novembra 1985. Razmnoženo.